

Programmabegroting

2023

INHOUD

Kerngegevens
Aanbiedingsbrief
Financieel perspectief

PROGRAMMA'S

1. Bestuur en ondersteuning
2. Veiligheid
3. Verkeer, vervoer en waterstaat
4. Economie
5. Onderwijs
6. Sport, cultuur en recreatie
7. Sociaal domein
8. Volksgezondheid en milieu
9. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

PARAGRAFEN

- A. Lokale heffingen
- B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- C. Onderhoud kapitaalgoederen
- D. Financiering
- E. Bedrijfsvoering
- F. Verbonden partijen
- G. Grondbeleid
- H. Interbestuurlijk toezicht

FINANCIËLE BEGROTING

Overzicht incidentele baten en lasten
Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves
Overzicht mutaties reserves 2023-2025
Recapitulatiestaat
Investeringsprogramma
Overzicht niet gehonoreerde wensen
Overzicht kosten overhead
Raadsbesluit

BIJLAGE

Overzicht baten en lasten per taakveld

KERNGEGEVENS

Omschrijving	1 januari 2022	1 januari 2023
A. SOCIALE STRUCTUUR		
Aantal inwoners	15.902	16.105 ¹
waarvan van 0 t/m 3 jaar	513	507
van 4 t/m 16 jaar	2.157	2.172
van 17 t/m 64 jaar	9.035	9.174
van 65 jaar en ouder	4.197	4.252
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	500	497 ²
Aantal inwoners werkzaam in sociale werkvoorzieningschappen	67	68
B. FYSIEKE STRUCTUUR		
Oppervlakte gemeente	38.768 ha.	38.768 ha.
waarvan binnenwater	170 ha.	170 ha.
oppervlakte land	2.494 ha.	2.494 ha.
historische stads- of dorpskern	45 ha.	45 ha.
buitenwater	36.103 ha.	36.103 ha.
Aantal woningen	8.104	8.139 ³
waarvan in Harlingen	7.600	7.635
in Midlum	284	284
in Wijnaldum	220	220
Aantal woonschepen	16	16
Lengte van waterwegen	6.000 m	6.000 m

C. FINANCIËLE STRUCTUUR

Gewone uitgaven	69.156.000	68.032.713
Opbrengst OZB	3.741.000	4.040.000
Algemene uitkering gemeentefonds	34.473.000	37.717.000
Vaste schuld	58.167.000	51.667.000
Reserves	31.314.000	27.292.000
Voorzieningen	9.855.000	9.505.000

1. Deze gegevens zijn gebaseerd op de stand per 1 augustus 2022.
2. Dit gegeven is gebaseerd op de stand medio 2022.
3. Per 2015 wordt gebruik gemaakt van de gegevens uit de BAG

AANBIEDINGSBRIEF

Beste leden van de Raad,
Hierbij bieden wij u de programmabegroting voor 2023 aan. De eerste begroting in deze nieuwe raadsperiode bevat onze plannen voor het komende begrotingsjaar. Bij het opstellen van deze begroting hebben wij aandacht besteed aan de transparantie, de toegankelijkheid en de leesbaarheid ervan. Wij vertrouwen er op dat deze begroting u in staat stelt om uw kader stellende en controlerende rol op een adequate manier inhoud te geven.

Begrotingsuitkomst

Het is gelukt een meerjarenbegroting aan te bieden met een positief saldo. Dit is mede goed nieuws omdat hierdoor invulling kan worden gegeven aan het Hoofdlijnenakkoord dat door de raad is opgesteld. In de begrotingssaldi is rekening gehouden met een aantal nieuwe beleidswensen en alle autonome ontwikkelingen. Bij de opgenomen beleidswensen staat de wens om de ambtelijke organisatie te versterken in de vorm van de aanpak 'Samen Harlingen' centraal. De autonome ontwikkelingen vallen over het algemeen negatief uit. Het gaat hier vooral om het effect van gestegen lonen en prijzen. Daartegenover staat een verhoging vanuit het Gemeentefonds. In hoeverre deze verhoging van het Gemeentefonds de komende jaren stand houdt is onzeker. Voorzichtigheid bij het invullen van de begrotingsruimte blijft daarom geboden. Nieuwe beleidsvoorstellen buiten de thema's uit het hoofdlijnenakkoord zullen kritisch en zorgvuldig moeten worden afgewogen tegen bestaand beleid.

Nieuwe begrotingsruimte

Bij het inpassen van nieuw beleid in de begroting is aansluiting gezocht met de afspraken zoals ze in het hoofdlijnenakkoord zijn opgenomen. Zo is er realistisch begroot, is kritisch gekeken naar het beëindigen c.q. verminderen van bestaand beleid en is er enige ruimte gecreëerd voor initiatieven vanuit de gemeenteraad.

Maatregelen t.b.v. creëren ruimte in de begroting

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Voordeel baten				
Verhoging toeristenbelasting naar € 1,20 wordt structureel	10.000	10.000	10.000	10.000
Extra verhoging OZB			35.000	35.000
Voordeel lasten				
Ombuigingen i.h.k.v. 'Samen Harlingen' (taakstelling vanaf 2024)	300.000	500.000	1.000.000	1.000.000
Sociaal Domein (taakstelling)	150.000	200.000	250.000	250.000
Totaal extra ruimte in de begroting	460.000	710.000	1.295.000	1.295.000

Toelichting

Verhoging toeristenbelasting

In de begroting 2022 is uitgegaan van een eenmalig verhoging van de toeristenbelasting met € 0,10. In de voorliggende begroting is gerekend met een structurele verhoging van dit bedrag. Het college acht een tarief van € 1,20 redelijk en in lijn met de getroffen voorzieningen waarover onze gasten kunnen beschikken.

Extra verhoging OZB

In deze begroting is naast de gebruikelijke inflatiecorrectie een extra verhoging van 1% voor 2025 en 2026 toegepast. Hierdoor ontstaat per saldo een stijging van OZB opbrengst van 3% per jaar.

Ombuigingen in het kader van 'Samen Harlingen'

Het college is van mening dat, door het versterken van de ambtelijke organisatie, minder inhuur nodig is en efficiënter kan worden gewerkt. Dit heeft geleid tot een voordeel in de begroting van ruim € 300.000 in 2023.

Om ook meerjarig ruimte in de begroting te houden is er voor de jaren 2024 en verder een taakstelling in de begroting opgenomen.

Dit betekent dat er kritisch gekeken gaat worden waar verdere (efficiency) winst te behalen is. Vooralsnog zijn hiervoor vanaf 2024 taakstellend bedragen in de begroting opgenomen. In de paragraaf bedrijfsvoering wordt hier nader op ingegaan.

Taakstelling Sociaal Domein

Ondanks dat het Rijk nu incidenteel, en naar verwachting binnenkort ook structureel, extra middelen voor jeugdzorg beschikbaar heeft gesteld, blijven wij het belangrijk vinden kritisch te kijken naar de begroting van het sociale domein. Op een begrotingstotaal van zo'n € 28 miljoen binnen programma 7 Sociaal Domein moet het daarom mogelijk zijn om door efficiënter te werken en goed te kijken naar effectiviteit van het gevoerde beleid een besparing te realiseren oplopend tot € 250.000 in 2025.

Nieuw beleid

Van de beschikbare structurele ruimte wordt een bedrag oplopend van € 230.100 in 2023 naar € 293.632 in 2026 aangewend voor nieuw beleid, waarmee het ambitieuze karakter van de gemeente overeind blijft. Specificaties van de nieuwe beleidsvoornemens staan in het hoofdstuk "Financieel perspectief". Verder wordt er een structureel budget beschikbaar gesteld van € 1.4 miljoen voor de uitvoering van 'Samen Harlingen'. Hiervoor wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Afvalstoffenheffing

De kosten voor inzamelen en verwerken zijn door hogere verwerkingskosten en een gewijzigde loonkostentoedeling met € 300.000 gestegen ten opzichte van de vorige begroting.

Dit heeft als gevolg dat de tarieven ten opzichte van 2022 fors stijgen. Het tarief bedraagt voor een eenpersoonshuishouden € 217,44, een stijging van € 18,25. Het tarief voor een meerpersoonshuishouden bedraagt € 323,28, een stijging van € 44,88.

Ontwikkelingen meerjarig perspectief

In deze begroting zijn de uitkomsten van de meicirculaire 2022 verwerkt. De meicirculaire pakt gunstig uit t.o.v. de maartbrief die vooruitlopend op de meicirculaire naar de gemeenten is gegaan. Vooral de accressen zijn hoger dan eerder gemeld in de maartbrief, met name als gevolg van een hogere loon- en prijsontwikkeling dan tot nu toe aangenomen. Tevens is in de meicirculaire opgenomen de definitieve verdeling van € 1,445 mrd. voor het jaar 2023 (dus niet structureel) ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Binnenkort zal het kabinet besluiten over de extra middelen *voor 2024 en verder* die aan gemeenten beschikbaar gesteld worden. In deze begroting is, in tegenstelling tot de begroting 2022, wél rekening gehouden met (75% van) deze extra structurele middelen vanaf 2024. Dit mede op advies van de provincie en het Rijk zelf.

Daarnaast zijn de uitkomsten van het nieuwe verdeelstelsel, dat per 1 januari 2023 zal worden ingevoerd, in deze begroting verwerkt. Het nieuwe verdeelstelsel pakt voor Harlingen gunstig uit. Na verwerking van de meicirculaire geeft ook het zgn. 'ravijnjaar' 2026 een positief begrotingssaldo.

Harlinger indicatoren

Met ingang van de begroting 2017 zijn er 39 vanuit het BBV voorgeschreven indicatoren opgenomen. Omdat deze indicatoren niet in alle gevallen actueel zijn en/of voor de gemeente minder relevant, hebben we op advies van de auditcommissie een aantal 'eigen' indicatoren toegevoegd. Deze zogenaamde 'Harlinger' indicatoren zijn opgenomen omdat ze van toegevoegde waarde zijn voor het monitoren van nieuw beleid en maatschappelijke relevantie hebben.

Wij stellen u voor:

1. De programmabegroting 2023 vast te stellen.
2. In te stemmen met de meerjarige uitkomsten tot en met 2026.
3. In te stemmen met de voorstellen voor nieuw beleid.
4. In te stemmen met het structurele budget voor Samen Harlingen.

FINANCIEEL PERSPECTIEF

Uitgangspunten begroting

Bij de samenstelling van de begroting 2023 en meerjarenraming 2024 – 2026 zijn onder andere de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Algemene uitkering gemeentefonds	berekening op basis van de meicirculaire 2022
Salarissen	1 april 2022
Investerings	1e jaar ½ jaar rente, 2e jaar volledige kapitaallast
Rentepercentage nieuwe investeringen	1%
Belastingen, tarieven etc.	verhoging met geschatte inflatie van 3%

Voor een volledige opsomming van uitgangspunten wordt verwezen naar de in de raadsvergadering van 11 mei 2022 vastgestelde Kadernota begroting 2023. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Uitgangspunten meerjarenraming

Bij de samenstelling van de meerjarenraming is uitgegaan van de begroting 2023. De ramingen zijn vervolgens doorgetrokken naar de jaren 2024, 2025 en 2026. De begrotingen kunnen voor een deel worden beschouwd als het 'doortrekken' van de ramingen van de primitieve begroting naar de toekomst, waarbij rekening is gehouden met:

- stijging van inkomsten, zoals uit belastingopbrengsten;
- ontwikkelingen algemene uitkering gemeentefonds;
- lagere rentelasten in verband met vermindering boekwaarde door afschrijving;
- de ramingen zijn gedaan op basis van lopende prijzen, hetgeen betekent dat met loon- en prijsstijgingen rekening is gehouden. Deze kostenstijgingen worden zowel gecompenseerd door uit het gemeentefonds te ontvangen salaris- en prijscompensatie als door de normale trendmatige aanpassingen van de eigen belastingopbrengsten.

Uitkomst begroting 2023 / meerjarenraming 2024 – 2026

Rekening houdende met bovengenoemde uitgangspunten is de uitkomst van de begroting en meerjarenraming als volgt:

(bedragen X € 1.000)

Begrotingsjaar	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten	476	1.958	3.216	499
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	855	674	374	434
Begrotingssaldo	1.331	2.632	3.590	933
Incidentele baten en lasten (saldo)	-33	0	0	0
Structureel begrotingssaldo	1.298	2.632	3.590	933

Een specificatie van de incidentele baten en lasten is terug te vinden in het overzicht van incidentele baten en lasten dat achterin in deze programmabegroting is opgenomen.

De jaarlijks beschikbare onvoorziene structurele uitgaven bedragen € 30.000. Aanwending van deze post kan alleen indien voldaan wordt aan al de 3 O's: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Incidentele baten en lasten

Om vast te kunnen stellen dat er sprake is van een structureel begrotingsevenwicht is het van belang dat inzicht bestaat in welke geraamde baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel. Op grond van artikel 19 BBV moeten de incidentele baten en lasten limitatief per programma en meerjarig inzichtelijk worden gemaakt. Achterin deze begroting is het verplichte overzicht opgenomen.

Nieuw beleid

De nieuwe beleidswensen zijn geïntegreerd in de begroting en de besluitvorming hierover is tegelijk met de vaststelling van de begroting. Voor een toelichting verwijzen we u naar de programma's.

Voor de navolgende nieuwe wensen staan (structurele) budgetten in de begroting:

Omschrijving	Investering	2023	2024	2025	2026
Structurele middelen voor ontwikkelen gebiedsdekkend omgevingsplan		130.000	130.000	130.000	130.000
Dekking budget herziening bestemmingsplannen		-24.000	-24.000	-24.000	-24.000
Verduurzamen wagenpark/aanschaf 6 elektrische auto's	164.300	615	28.615	28.410	28.000
Compensatie wegvallende inkomsten Hannemahuis a.g.v. gratis openstelling en overdracht museumwinkel		6.000	6.000	6.000	6.000
ICT: uitvoering van de jaarplannen privacy en informatiebeveiliging		50.000	50.000	50.000	50.000
Herinrichtingswerkzaamheden Grote Bredeplaats uitvoeringsbudget	200.000	750	9.500	9.440	9.380
Herinrichtingswerkzaamheden Grote Bredeplaats elektrische palen	200.000	750	14.833	14.733	14.633
Herinrichtingswerkzaamheden Grote Bredeplaats onderhoudskosten elektrische palen		20.000	20.000	20.000	20.000
Optimaliseren doorfietsroute Harlingen-Leeuwarden	25.000	100	1.854	1.830	1.817
Revitaliseren bomen Zuiderhaven	136.000	510	5.553	5.520	5.485
Stroom- en watervoorzieningen maatschappelijke havens	100.000	375	7.417	7.367	7.317
Voortzetten lokaal sportakkoord met eigen middelen		15.000	15.000	15.000	15.000
Werkbudget t.b.v. uitbreiding formatie cultuur en subsidiebeleid		30.000	30.000	30.000	30.000
Totalen	825.300	230.100	294.772	294.300	293.632

Tot slot zijn voor diverse activiteiten/projecten eenmalige kredieten in de begroting verwerkt, te weten:

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Activiteiten:				
Uitvoering programma duurzaamheid	50.000			
Uitvoering citymarketing	50.000	50.000		
Ontwikkelfonds voorbereiding subsidie programma's	50.000	50.000		
Uitvoeringsvoorbereiding begraafplaats herinrichting vak BB	52.500			
Bijdrage reserve Westerzeedijk	200.000			
Totalen	402.500	100.000		

Verder wordt er een budget beschikbaar van € 1.4 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van 'Samen Harlingen'. Hiervoor wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Reserves en voorzieningen

Bij de samenstelling van de begroting zijn de reserves en voorzieningen als volgt geraamd:

Omschrijving	Saldo 01-01-2023	Toevoeging	Beschikking	Saldo 31-12-2023
Algemene reserves	6.830.540	0	965.500	5.865.040
Bestemmingsreserves	6.431.829	721.639	217.297	6.936.171
Dekkingsreserves	14.029.336	1.166.000	1.559.960	13.635.376
Voorzieningen	9.505.392	1.279.199	1.229.518	9.555.073
Totaal	36.797.097	3.166.838	3.972.275	35.991.660

De algemene reserves bestaan uit (geraamde stand per 1 januari 2023):

de algemene reserve weerstandsvermogen € 5.000.000

de algemene investeringsreserve € 1.830.540

In de kolom 'beschikking' zijn de beschikkingen over de algemene investeringsreserve voor o.a. nieuwe projecten opgenomen.

De belangrijkste mutaties in de kolom 'toevoeging' bij de bestemmingsreserves betreffen de reserve Westerzeedijk, de reserve stads-en dorpsvernieuwing en de jaarlijkse dotatie aan de reserve monumentenstichting. De belangrijkste mutatie in de kolom 'beschikking' betreft de beschikking over de reserve monumentenstichting.

De dekkingsreserves worden jaarlijks aangewend voor het dekken van een deel van de uitgaven in de exploitatiebegroting. Dit betreft de afschrijvingen, de onderwijshuisvesting en de nieuwbouw zwembad. De belangrijkste toevoeging betreft de dotatie aan de reserve onderwijshuisvesting.

De mutaties voorzieningen betreffen voornamelijk het groot onderhoud van de kapitaalgoederen.

Investerings

In de begroting 2023 en meerjarenraming 2024 – 2026 reserveren we gelden voor diverse projecten en investeringen. Achter in deze begroting vindt u een verkort overzicht van het investeringsprogramma, met daarin ook opgenomen de nieuwe beleidswensen.

Omschrijving	Investering	structureel	uitvoering
Materieel reiniging, tractie, onderhoud	434.000	51.201	2023 t/m 2026
Materieel groenvoorziening	501.000	46.641	2023 t/m 2026
Materieel VVH	26.000	4.507	2023
Riolering (GRP)	35.000	933	2023
Optimaliseren openbare toiletvoorziening	75.000	3.690	2023
Aanvullende werkzaamheden loods 5 en 7	65.000	2.243	2023
Duurzame verwarmingsinstallatie loods 5	120.000	9.040	2023
Duurzame verwarming entrepotgebouw	65.000	4.897	2023
Auto's bodedienst	73.300	5.330	2024-2026
Aanschaf 6 elektrische bedrijfsauto's	164.300	28.000	2023
Optimaliseren fietsroute Harlingen-Leeuwarden	25.000	1.817	2023
Herinrichtingswerkzaamheden Grote Bredeplaats	200.000	9.380	2023
Elektrische palen Grote Bredeplaats	200.000	14.633	2023
Vervangen lichtmasten	150.000	11.400	2023
Anodes Zuiderhaven	184.000	19.427	2023
Anodes Oude Buitenhaven	30.600	3.231	2023
Stroom en watervoorziening maatschappelijke havens	100.000	7.317	2023
Aanleg vuilwaterinnameput schepen	20.000	1.507	2023
Vervangen vloer bordes zwembad	60.000	4.520	2023
Meerkosten sportattributen	131.500	9.878	2023
Schrobmachine Waddenhal	16.000	2.749	2023
Revitaliseren bomen Zuiderhaven	136.000	5.485	2023

PROGRAMMA 1 BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Burgemeester Ina Sjerps en wethouder Erik de Groot

PROGRAMMA 1 BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Speerpunten	
1	Bouwen aan een toekomstbestendige dienstverlening.
2	Werken aan een systeem van interne beheersing.
3	Doorontwikkeling gemeente zodat de gemeente een aantrekkelijke werkgever is, maar ook blijft.

Nieuw beleid

Onderwerp	2023	2024	2025	2026
ICT: uitvoering van de jaarplannen privacy en informatiebeveiliging	50.000	50.000	50.000	50.000
Bijdrage aan de reserve Westerzeedijk	200.000			
	250.000	50.000	50.000	50.000

Toelichting nieuw beleid

ICT: uitvoering van de jaarplannen privacy en informatiebeveiliging

De gemeente werkt meer en meer digitaal. Digitaal werken heeft grote voordelen op het vlak van efficiëntie bij de uitvoer van bedrijfsprocessen en voordelen voor de burger die (ook) digitaal bediend kan worden. Digitalisering brengt naast voordelen ook risico's met zich mee. Van risico's die samenhangen met het niet beschikbaar hebben van informatiesystemen en processen tot aan risico's die het digitaal verwerken van persoonsgegevens met zich meebrengen. Burgers moeten erop kunnen vertrouwen dat hun persoonsgegevens bij onze gemeente in goede handen zijn en dat de gemeente tijdig en juist haar burgers kan bedienen door beschikbare informatiesystemen en processen en juiste en volledige informatie en data. Hier handen en voeten aan geven doen we door passende beheersmaatregelen op het vlak van techniek en organisatie te treffen en door getroffen beheersmaatregelen te toetsen op effectiviteit. Daarnaast om (continu) de bewustwording van de medewerkers te vergroten. Dit alles vraagt veel van

de organisatie. Genoemde bedragen worden gebruikt voor de uitvoering van de jaarplannen privacy en informatiebeveiliging. Voorbeelden hiervan zijn de bekostiging van bewustwordingsacties' en de inhuur van externe expertise die intern niet beschikbaar is.

Bijdrage aan de reserve Westerzeedijk

Voor de gebiedsontwikkeling Westerzeedijk is de reserve Westerzeedijk in het leven geroepen. Voor zover er geen andere dekkingsmogelijkheden aanwezig zijn voor een concreet deelproject (bijvoorbeeld opbrengsten uit grondverkoop) wordt deze reserve aangesproken voor de bekostiging van dit deelproject. De reserve Westerzeedijk wordt (op basis van de jaarlijkse prioritering van beleidswensen) gevoed vanuit de algemene investeringsreserve. Voor 2023 is (opnieuw) een financiële bijdrage aan de reserve gewenst voor de voorbereiding, begeleiding en uitvoering van de projecten.

Speerpunt 1

Bouwen aan een toekomstbestendige dienstverlening

In het hoofdlijnenakkoord heeft Dienstverlening een prominente plek op de agenda gekregen. Samengevat komt het erop neer dat de gemeenteraad de komende raadsperiode de kwaliteit van de huidige dienstverlening wil verbeteren. Hierbij speelt zowel de fysieke als digitale communicatie met de inwoners een belangrijke rol.

Verbeteren van dienstverlening is niet bij één afdeling onder te brengen, dienstverlening betreft de gehele organisatie. Denken en doen vergt verbetering van houding en gedrag binnen de gemeente. Om deze verbetering te realiseren dient er een volwaardig plan geformuleerd te worden waarin behoefte, expertise, routing en capaciteit van medewerkers op elkaar worden afgestemd. De kwaliteit van onze dienstverlening zal geen eenmalig project moeten worden maar zal voortdurend aandacht behoeven. Om die reden zal het een belangrijk onderdeel van 'Samen Harlingen' worden.

Vooruitlopend op de definitieve visie 'Samen Harlingen' gebruiken we de laatste 2 kwartalen van 2022 om de routing van het verbeteren van de kwaliteit vorm te geven. Middels de reeds ingezette acties (inventariseren bestaande onderzoeken/plannen,

afstemming met o.a. projecten 'Samen Harlingen' en 'huis van de gemeente' en samenstellen projectteam) gaan we Q1 2023 gericht starten met de uitrol.

Naast bovengenoemde structurele verbetering zijn er ook verbeteringen die ad hoc opgepakt worden. Het eerste speerpunt wat is opgepakt betreft de bereikbaarheid van VTH. In samenspraak met het KCC en VTH zijn er nieuwe afspraken gemaakt die er voor zorgen dat de burgers sneller en inhoudelijk beter bediend worden.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- Evaluatie eerder ingezette verbetertraject uit 2017 ('Visie op Harlingen op weg naar 2025') en daaruit voortgevloeide kwaliteitshandvest uit 2019.
- Benchmark andere gemeente/Inventarisatie huidige kwaliteit dienstverlening.
- Opstellen Plan van Aanpak ter verbetering dienstverlening.
- Snelle verbetermogelijkheden oppakken; o.a. onderzoek openingstijden burgerzaken/balie, verdere digitalisering formulieren en invoeren communicatie B1 taalniveau.

Speerpunt 2

Werken aan een systeem van interne beheersing

Inmiddels is duidelijk geworden dat de veranderingen m.b.t de rechtmatigheidsverklaring zijn doorgeschoven naar verslagjaar 2023. Concreet betekent dit dat het college van B&W aan het begin van 2024 een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarstukken over 2023, dient op te nemen. Om tot een dergelijk verantwoording te kunnen komen moet er op het gebied van interne organisatie en interne controle een aantal stappen worden gezet. In 2022 is een plan "Rechtmatigheidsverklaring college 2022" in het MT behandeld. In dit plan wordt aangegeven wat de bedoeling is en welke stappen er moeten worden gezet om tot een dergelijke verklaring te komen.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

Een aantal van deze stappen zijn inmiddels gezet. In 2023 wordt hier verder aan gewerkt. E.e.a. moet ertoe leiden dat in april 2024 niet de accountant maar het college het gesprek met de gemeenteraad aangaat waar het gaat om rechtmatigheids-aspecten

Speerpunt 3

Doorontwikkeling gemeente zodat de gemeente een aantrekkelijke werkgever is, maar ook blijft

In 2022 zijn wij druk bezig met de organisatieontwikkeling 'Samen Harlingen'. In deze ontwikkeling wordt onze unieke kracht verder versterkt. Dankzij de koffiemomenten die met alle medewerkers zijn gevoerd hebben wij verbeterpunten opgehaald voor onze organisatie en deze worden dan ook verwerkt en verbeterd binnen dit traject. 'Samen Harlingen' zal het hele jaar 2022 in beslag nemen en een deel er van zal nog plaats gaan vinden in 2023, namelijk de implementatiefase. Een voorbeeld hiervan is de inhuur zoveel mogelijk vervangen door structureel gevormde functies die zijn meegenomen in de beleidswensen voor 2023. Daarnaast zal er meer focus liggen op het aannemen van stagiaires en trainees. De verdere uitwerking hiervan volgt in het eerste kwartaal van 2023. Verder gaan wij er voor inzetten dat er meer integraal wordt gewerkt en willen we onze gemeente strategisch versterken. Daarnaast wordt er verder ingespeeld op de krappe arbeidsmarkt door het project arbeidsmarktcommunicatie, dat als doel heeft om onze gemeente aantrekkelijk in de arbeidsmarkt weer te geven. Tot slot willen wij onze arbeidsvoorwaarden doorlichten op aantrekkelijkheid en waar nodig aanpassen.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- Implementatie 'Samen Harlingen' & verdere doorontwikkeling op 'Samen Harlingen'.
- Gemeente Harlingen nog aantrekkelijker maken als werkgever op vele vlakken.

Harlinger indicatoren

Dienstverlening

Indicator	Harlingen	Gemeente < 25.000 inw.
Digitale volwassenheid* (inwoners)	64%	72%
Digitale volwassenheid (ondernemers)	58%	58%

Gegevens uit 2018

* Bron; [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl). Het betreft hier de score die de gemeente behaalt op basis van de digitale volwassenheid van producten voor inwoners (en ondernemers) uitgedrukt in percentages.

Privacy

Indicator	2019	2020	2021	2022
Aantal gemelde datalekken	3	5	6	3*

*stand per 8 juli 2022

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	8,64	9,02	10,32
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	8,40	8,51	8,89
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	€ 1.030,73	€ 971,50	€ 1.131,16
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	46,50% € 4.233.993	26,10% € 2.573.250	17,58% € 2.171.000
Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	9,81%	10,93%	13,27%

Financiën

X €1000	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	14.694	14.051	14.254	16.026	17.338	15.079
Baten	41.836	43.209	44.880	46.873	48.513	46.442
Resultaat voor bestemming	27.142	29.158	30.626	30.847	31.175	31.363
Onttrekking aan reserves	315	1.284	80	76	22	18
Toevoeging aan reserves	-2	-235	-30	-30	-30	-30
Mutaties reserves	313	1.049	50	46	-8	-12
Resultaat na bestemming	27.455	30.207	30.676	30.893	31.167	31.351

Kaderstellende beleidsnota's

Bestuur

Verordening op de Rekenkamercommissie	2008
Informatienotitie Burgerparticipatie	2011
Inspiraakverordening	2012
Referendumverordening	2012
Verordening op het burgerinitiatief gemeente Harlingen	2012
Reglement van orde van de Raad	2014
Coalitieprogramma 2018-2022	2018
Organisatieverordening	2016

Dienstverlening

Visie op de dienstverlening "Op weg naar 2025 gemeente Harlingen"	2017
Kwaliteitshandvest 2017	2017
Informatiebeleidsplan	2017
Archiefverordening	2013

Financiën

Verordening op de controlecommissie	2006
Convenant actieve informatievoorziening	2007
Controleverordening	2008
Treasurystatuut	2010
Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015	2015
Financiële verordening gemeente Harlingen 2021	2021
Harlingen, pragmatisch in control	2021

PROGRAMMA 2 VEILIGHEID

Burgemeester Ina Sjerps

Speerpunten

1	Een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken en recreëren in Harlingen.

Speerpunt 1

Een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken en recreëren in Harlingen.

In 2022 is voor twee jaar het uitvoeringsplan openbare orde en veiligheid en ondermijning vastgesteld. Dit plan vormt de basis voor de werkzaamheden in 2023. In 2022 heeft de projectgroep havens Harlingen een notitie opgeleverd om de veiligheid in de havens van Harlingen te vergroten. Aan de adviezen uit deze notitie wordt opvolging gegeven in het project 'veilige havens'. Daartoe is een projectplan vastgesteld inclusief een communicatieplan om in samenspraak met burgers, bedrijven en de raad te komen tot het nemen van 'gedragen' maatregelen waarbij we grotere veiligheid waar mogelijk combineren met de havenbeleving, waar onze inwoners zoveel waarde aan hechten. Hierin werken we samen met onze partners Politie, Openbaar Ministerie, het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) en natuurlijk met Port of Harlingen.

Er ligt een grote focus op de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Medewerkers kunnen signalen herkennen en weten waar ze die kunnen melden. Er is een interne casustafel ingericht. Hierin worden signalen van ondermijning met diverse disciplines besproken en worden acties (waar mogelijk) uitgezet. We gaan intern de medewerkers van onze aanpak ondermijning op de hoogte houden via Sea You.

Aan de ambities uit de intentieverklaring Friese Norm geven we gevolg, eventueel kan daarbij de provinciale werkgroep ingeschakeld worden. We gaan het bereik van ons Bibob-beleid uitbreiden en het Damoclesbeleid herzien. Dit in samenwerking met de Friese gemeenten om waar mogelijk een waterbedeffect te voorkomen.

We werken samen in de werkgroep middelengebruik (VNN, GGD, gebiedsteams, jongerenwerker, politie, gezondheidsmedewerker en openbare orde en veiligheid) aan een nieuw preventieplan alcohol en voeren de acties uit zoals beschreven in het actieplan drugs. We geven voorlichting aan diverse doelgroepen, eventueel samen met bureau Halt. We voeren gesprekken over dit thema met horecaondernemers, scholen en jongeren. We voeren controles uit in de horeca en tijdens evenementen. We volgen de ontwikkelingen rondom het landelijk

verbod op lachgas en nieuwe drugs op de voet en nemen zo nodig/waar mogelijk plaatselijk maatregelen.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- Samenwerken met diverse partners en de POH bij de versterking van de veiligheid in de haven.
- Het bereik van het Bibob-beleid uitbreiden.
- Het Damoclesbeleid herzien.
- In de werkgroep middelengebruik samenwerken aan een nieuw preventieplan alcohol.
- Voorlichting geven en gesprekken voeren over het actieplan drugs.
- Voorbereidingen treffen voor een nieuw IVP (Integraal Veiligheidsplan).

Harlinger indicatoren

Veiligheid

Indicator	2019	2020	2021	2022
Whatsapp groepen buurtpreventie	20	22	21	21

**stand per 22 augustus 2022. In 2022/2023 wordt de werving van nieuwe leden weer opgepakt.*

Algemene Indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Laatst bekende gegeven	Gemeente < 25.000 inw.
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	Bureau Halt 2021	6	7
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	Meerdere 2021	0,9	0,6
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	Meerdere 2021	2,5	2,3
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	Meerdere 2021	0,3	1,1
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	Meerdere 2021	5,4	4,3

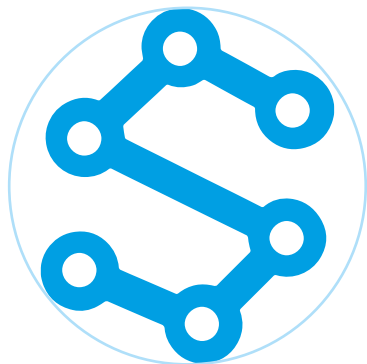

Financiën

X €1000	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	1.641	1.653	1.690	1.727	1.767	1.794
Baten	41	28	27	27	27	27
Resultaat voor bestemming	-1.600	-1.625	-1.663	-1.700	-1.740	-1.767
Onttrekking aan reserves		35				
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves		35				
Resultaat na bestemming	-1.600	-1.590	-1.663	-1.700	-1.740	-1.767

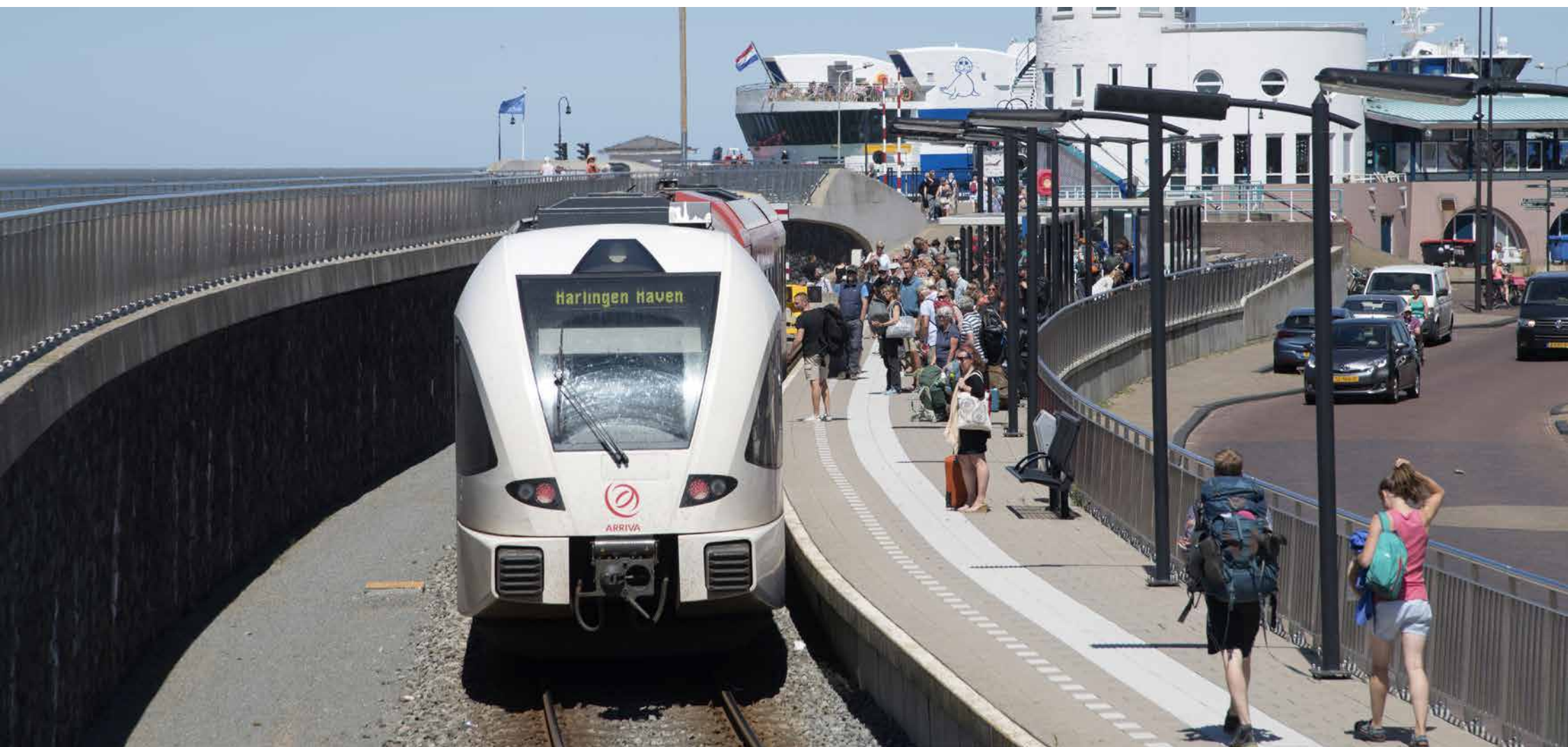
Kaderstellende beleidsnota's

Regionaal Crisisplan 2022-2025	2021
Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân	2014
Preventie en Handavingsplan Drank- en Horecawet Harlingen	2018
Beleidsregels wet Bibob	2020
Beleidsregels wet Damocles	2020
Beleidsregels wet Victoria	2014
Integraal Veiligheidsplan 2019-2023	2019
Coffeeshopbeleid	2019
Algemeen Plaatselijke Verordening	2015
Evenementenbeleid	2019
Terrassenbeleid	2017
Plan van aanpak preventie en handhaving alcohol jongeren	2020
Regionaal Beleidsplan Veiligheid Noord-Nederland 2020 – 2023	2020

PROGRAMMA 3 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Wethouders Hendrik Sijtsma en Paul Schoute

Speerpunten	
1	Een veilige verkeersafwikkeling.
2	Een goede bereikbaarheid van de stad en dorpen.
3	Een evenwichtig en gebruiksvriendelijk parkeeraanbod afgestemd op de functies wonen, winkelen, werken, recreëren en langparkeren waarbij de leefbaarheid van de stad en dorpen gewaarborgd is.

Nieuw beleid

Onderwerp	Investering	2023	2024	2025	2026
Optimaliseren doorfietsroute Harlingen-Leeuwarden	25.000	100	1.854	1.830	1.817
Stroom- en watervoorzieningen maatschappelijke havens	100.000	375	7.417	7.367	7.317
Herinrichtingswerkzaamheden Grote Bredeplaats, uitvoeringsbudget	200.000	750	9.500	9.440	9.380
Herinrichtingswerkzaamheden Grote Bredeplaats, elektrische palen	200.000	750	14.833	14.733	14.633
Herinrichtingswerkzaamheden Grote Bredeplaats, onderhoudskosten elektrische palen		20.000	20.000	20.000	20.000
	525.000	21.975	53.604	53.370	53.147

Toelichting nieuw beleid

Optimaliseren doorfietsroute Harlingen-Leeuwarden

Vanuit de provincie Fryslân bestaat de wens om snelfietsroutes in Fryslân aan te leggen. De route Harlingen–Leeuwarden is hier een van. Door bij de Mc Donalds het bestaande fietspad over 200 meter te verbreden, kan Harlingen hier aan voldoen.

Stroom- en watervoorzieningen maatschappelijke havens

In februari 2022 is de Havenvisie gemeentelijke havens Harlingen 2022-2032 vastgesteld. Hierin is de ambitie opgenomen dat de kwaliteit en het voorzieningenniveau hoog zijn. Om dit te waarborgen is een aantal activiteiten benoemd in de havenvisie waaronder het vervangen van verouderde stroom- en watervoorzieningen en aanleg van nieuwe stroom en watervoorzieningen. In 2022 wordt volgens de planning uit de havenvisie een meerjarig beheer-, onderhoud en investeringsplan opgesteld voor het waarborgen van een hoog voorzieningenniveau (onder andere het op peil brengen van het kwaliteitsniveau van de stroom en watervoorzieningen en deze te laten aansluiten op de behoefte van de gebruikers). Vooruitlopend hierop wordt alvast een beleidswens aangevraagd, zodat in 2023 gestart kan worden met de uitvoering. Zodra het beheerplan definitief is, zal deze worden toegevoegd met de investeringen voor de komende 5 jaar.

Uitvoeringsbudget Grote Bredeplaats

De gemeente Harlingen wil in het najaar van 2022 een nieuw project starten: verbeteren verblijfsfunctie kernwinkelgebied. Via een uitgebreid participatietraject willen we komen tot een breed gedragen centrumvisie met een uitvoeringsprogramma voor het kernwinkelgebied van Harlingen. Dit met als doel om de verblijfs- en beeldkwaliteit van het centrum te verbeteren. Met het uitvoeringsbudget voor de herinrichting van de Grote Bredeplaats, als eerste uitvoeringsproject, kunnen wij in de loop van 2023 een adequaat vervolg geven aan de voorbereidende werkzaamheden.

Dynamisch afsluitsysteem (elektrische palen en onderhoud)

De verwachting is dat er in 2023 ook een dynamisch, intelligent afsluitsysteem met elektrische palen nodig is, om de Grote Bredeplaats en/of andere onderdelen van het kernwinkelgebied, op gezette (toeristische) tijdstippen af te kunnen

sluiten van gemotoriseerd verkeer. Het afsluitsysteem is een belangrijk middel in het verbeteren van de verblijfs- en beeldkwaliteit in het kernwinkelgebied. Hoe de toepassing van dit systeem er precies uit gaat zien is nu nog niet bekend, en is afhankelijk van de uitkomsten van het participatietraject en de op te stellen centrumvisie. De kosten van deze (elektrische) palen bedragen circa € 40.000 per stuk met onderhoudskosten van €4.000 per jaar. De onderhoudskosten omvatten enerzijds het onderhoud van de technische installatie en bijbehorende administratieve lasten voor het beheer van onder andere de kentekenherkenning en monitoring bij storingen en schadegevallen.

De verwachting is dat er ten minste 5 palen nodig zijn in het kernwinkelgebied.

Speerpunt 1

Een veilige verkeersafwikkeling

Het is belangrijk dat de stad, de dorpen en het buitengebied goed bereikbaar, veilig en leefbaar zijn. We gaan in 2023 door met het veiliger maken van de wegen door, daar waar nodig, naast het bestaande onderhoud ook het achterstallig onderhoud van de wegen uit te voeren.

In het kader van groot onderhoud is de herinrichting Winamerdyk voorzien in 2023. In combinatie met hoog gemeten rijsnelheden zijn er extra middelen beschikbaar gesteld om aanvullende en snelheidsremmende voorzieningen toe te kunnen passen. Samen met de bewoners is een plan opgesteld, die in het voorjaar van 2023 wordt uitgevoerd.

In Fryslân zijn een aantal fietssnelwegenroutes aangewezen. Eén daarvan is de route Harlingen ⇄ Leeuwarden. In 2023 wordt het knelpunt bij industrieterrein Oostpoort opgelost. Het fietspad wordt hier over een lengte 240 meter verbreed naar 3 meter, zodat deze geschikt is als fietssnelweg.

De Kimswerderweg bij Kimswerda wordt verkeersveiliger gemaakt. De hoofdingang van Kimswerda wordt naar het zuiden verschoven inclusief een linksaf vak. Hierdoor is het Marnehiem beter bereikbaar. Ook komt er een nieuwe toegangsweg ter plaatse van de huidige afrit van de N31 (zonder linksaf vak). Het bevoorradingsverkeer voor Kimswerda wordt dan afgewikkeld via deze nieuwe toegangsweg op de plaats van de oude afrit van de N31.

In het kader van specifieke uitkering stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021 wordt in de tweede helft van 2023 het project Schepenbuurt-Noord aangepakt. Daarbij realiseren we snelheidsremmers in de Bomstraat, Barkstraat,

Tjalkstraat, Galeistraat, Fregatstraat, Brigantijnstraat en het Boeierpad. In 2022 zijn de plannen gepresenteerd aan de buurt.

Er is in 2023 een budget 'klein verkeersleed' beschikbaar. Hiermee kunnen we adequaat reageren op meldingen en klachten van burgers over de infrastructuur.

Wat gaan we er in 2023 voor doen ?

- Herinrichting Winamerdyk.
- Verbetermaatregel fietssnelweg Harlingen-Franeke.
- Verkeersveilige Kimswerderweg bij Kimswerda.
- Herinrichten Schepenwijk Noord.
- Kleine verkeersaanpassingen uit het potje 'klein verkeersleed'.

Speerpunt 2

Een goede bereikbaarheid van de stad en dorpen

Een goede bereikbaarheid van de stad verbetert de leef- en woonomgeving van de mensen en maakt ons economisch vitaler. De stad dorpen en het buitengebied moeten niet alleen goed bereikbaar zijn, maar ook veilig en leefbaar.

In 2023 worden mogelijk de eerste maatregelen uitgevoerd om de ruimtelijke kwaliteit van de Waddenpromenade te verbeteren. Doordat het gebied bovenop de zeewering ligt en het in de zomer druk is met toeristen die naar het eiland gaan, wordt het project in meerder fases uitgevoerd.

Ook worden de langparkeerterreinen verder doorontwikkeld. Verder wordt onderzocht op welke wijze deze parkeerterreinen het beste via de Zuidwalweg kunnen worden ontsloten en op welke manier de parkeerterreinen moeten worden ingericht, zodat het terrein logistiek goed wordt ingericht en rekening wordt gehouden met de opwek van zonne-energie. Ook wordt bij de inrichting van het parkeerterrein de ruimtelijke kwaliteit verbeterd.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- Voorbereiding en mogelijk starten met de inrichting van de Waddenpromenade.
- Doorontwikkelen inrichting en ontsluiting langparkeerterreinen.

Speerpunt 3

Een evenwichtig en gebruiksvriendelijk parkeeraanbod afgestemd op de functies wonen, winkelen, werken, recreëren en langparkeren waarbij de leefbaarheid van de stad en dorpen gewaarborgd is.

In 2015 heeft de gemeenteraad de ‘Nota parkeerbeleid Harlingen’ vastgesteld. Het parkeerregime is hierdoor belangrijk vereenvoudigd. Eind 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met de mobiliteitsvisie. In 2023 wordt de Nota Parkeernormen geactualiseerd, wordt de huidige parkeerdruk verder gemonitord en wordt nader onderzocht op welke locaties de parkeercapaciteit indien nodig kan worden uitgebreid.

Per 2021 verzorgt de gemeente Harlingen de exploitatie van het langparkerenterrein, het parkeerterrein van de bruine vloot en de parkeergarage Waddenpromenade. Het beheer wordt uitgevoerd door een externe partij. In 2023 wordt verder gewerkt aan het optimaliseren van de parkeerterreinen en de ontsluiting van het eilandparkeren op de Zuidwalweg.

Ook wordt verder gekeken naar de inrichting van de Waddenpromenade en de verbindingroute van het langparkerenterrein naar de Waddenpromenade. Hierbij gaat het dan vooral om no-regret (niet onomkeerbare werkzaamheden) maatregel in relatie tot het hoogwaterbeschermingsprogramma. Een veilige verkeersafwikkeling in combinatie met een stevige kwaliteitsverbetering staat hierbij voorop. Een en ander in samenspraak met de verschillende belanghebbenden, zoals provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en rederij Doeksen.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- Monitoren parkeerdruk.
- Exploitatie eiland gerelateerd parkeren en bruine vloot parkeren voortzetten en verder finetunen.
- Actualiseren nota parkeernormen.
- Onderzoek naar meer parkeerruimte aan de randen van het stadshart.

Harlinger indicatoren

Wegen

Indicator	omschrijving	2018	2019	2020	2021
Onderhoudsniveau wegen	Het bedrag aan achterstallig onderhoud per m2 areaal	€ 0,94	€ 1,61	€ 1,58	€ 2,30

Financiën

X €1000	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	8.101	8.801	8.909	8.918	8.908	8.837
Baten	6.717	6.694	6.636	6.762	6.762	6.762
Resultaat voor bestemming	-1.384	-2.107	-2.273	-2.156	-2.146	-2.075
Onttrekking aan reserves	2.452	2.069	602	592	592	592
Toevoeging aan reserves	-1.632	-1.643	-127	-127	-127	-127
Mutaties reserves	820	426	475	465	465	465
Resultaat na bestemming	-564	-1.681	-1.798	-1.691	-1.681	-1.610

Kaderstellende beleidsnota's

Verkeer en vervoer

Kadernota gladheidbestrijding	2000
Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan (GVVP)	2011
Nota fietsprojecten Harlingen	2015
Beheerplan openbare verlichting	2020-2024
Beheerplan Wegen	2020-2024
Beheerplan Bruggen en Duikers	2020-2035
Beheerplan kades en Walbeschoeiingen	2020-2035
Beheerplan Gebouwen 2020-2035	2020

Parkeren

Nota Parkeerbeleid Harlingen	2015
Parkeerverordening	2018

Recreatieve havens en economische havens

Masterplan Toegangspoort Friesland	2011
Havenverordening	2012
Ruimtelijk programma van Eisen	
Toegangspoort Harlingen	2013
Haveninrichtingsplan Harlingen	2013
Cope rapport haven Harlingen	2013
Havenplan Nieuwe Willemshaven	2014
Cruise Port Harlingen	2014
Beheerplan infrastructuur haven	2015
Beheerplan Baggeren binnenwateren Harlingen	2020-2035
Havenbeheerplan	2018-2037
Havenvisie Port of Harlingen	2019

Riolering

Gemeentelijk Rioleringsplan	2019-2023
Fries Bestuursakkoord waterketen (FBWK3)	2021-2025

PROGRAMMA 4 ECONOMIE

Wethouder Paul Schoute

Speerpunten	
1	Zorgen voor meer werkgelegenheid en een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.
2	Bevordering toerisme.
3	Actief sturen op samenwerking in het Waddengebied.
4	Programma Harlingen uitwerken en realiseren.

Nieuw beleid

Onderwerp	Investering	2023	2024	2025	2026
Uitvoering citymarketing		50.000	50.000		
Ontwikkelfonds voorbereiding subsidie programma's		50.000	50.000		
		100.000	100.000		

Toelichting nieuw beleid

Uitvoeringsbudget citymarketing Harlingen Welkom aan Zee

De gemeente Harlingen heeft ruim twee jaar uitvoering gegeven aan de citymarketing Harlingen Welkom aan Zee en dat blijkt een groot succes. Met het uitvoeringsbudget van € 50.000 voor 2023 en 2024, kan de gemeente Harlingen opnieuw op professionele wijze uitvoering blijven geven aan het citymarketingbeleid Harlingen Welkom aan Zee. Bovendien kan met dit uitvoeringsbudget al in 2023 uitvoering worden gegeven aan nieuw beleid, in navolging op het (in 2022) op te stellen strategisch citymarketingplan. Samen met kern-stakeholders willen wij de gemeente Harlingen met behulp van citymarketing nog actiever en beter uitdragen als fijne plek om te wonen, te werken en te recreëren.

Ontwikkelfonds voorbereiding subsidieprogramma's

(Programma Harlingen, de Regiodeal en Programma Maritieme havenontwikkeling). Tijdens het vertalen van de programmaopdrachten in opgaven en projecten komt naar voren dat er behoefte is aan een fonds voor de voorbereiding van de realisatie van meerjarige opgaven. Het fonds is bedoeld voor de voorbereiding van:

- integrale stads- en havenversterkende opgaven die noodzakelijk zijn om de politieke en strategische doelen van Gemeente Harlingen te bereiken.
- projecten in samenwerking met mede overheden, ondernemers, onderwijs een maatschappelijke organisaties. Door samenwerking bij strategische opgaves kan de gemeente Harlingen beter haar doelen bereiken omdat geprofiteerd kan worden van het netwerk, van kennis van anderen en van nieuwe financieringsmogelijkheden.
- cofinancieringsmogelijkheden. We streven naar een zo groot mogelijk bereik met eigen middelen. Het gaat om het genereren van zoveel mogelijk externe financiering, bijvoorbeeld van provincie, Rijk, EU en marktpartijen.

Beoogde effecten hiervan zijn:

- versterking van de toeristische en culturele structuur & aantrekkelijkheid
- balans tussen economische activiteiten, (o.a. Port of Harlingen) en de ligging aan een Natura 2000 gebied, de Waddenzee.
- structurele opleidings- en werkgelegenheidseffecten
- vitale en veerkrachtige inwoners in een veilige havenstad

Met dit fonds is er ruimte voor de voorbereiding van grote projecten waarvoor niet direct middelen in de reguliere begroting aanwezig zijn. Hierdoor is er meer flexibiliteit en integraliteit mogelijk om middelen tijdig in te zetten. Het gaat om inhuur van menskracht of uitzetten van onderzoeksopdrachten. Daarmee kunnen we inspelen in op de behoeften en kansen die zich voordoen.

Projectvoorbeelden waarvoor deze voorbereidingsgelden ingezet kunnen worden zijn:

- maatregelen voor het versterken van de sociaaleconomische vitaliteit (voorbeeld: door aanvraag regiodeal een plus op ons sociaal economisch actieprogramma).
- bijdragen voor het versterken van de aantrekkelijkheid en het behoud van de maatschappelijke Havens & de Waddenzeekust (voorbeeld: zeehavenbad & ontwikkeling Willems haven en tegengaan van ondermijnende activiteiten).
- bijdragen aan tegengaan verzilting en aanpakken baggerbezwaar.
- versterking van de kwaliteitsbeleving van de Waddentoerist (voorbeeld: duurzame herinrichting parkeerterreinen en verbeterde toegang tot stadscentrum).

Speerpunt 1

Zorgen voor meer werkgelegenheid en een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.

De bestuurlijke overleggen met de ondernemersverenigingen worden in 2023 zo mogelijk fysiek georganiseerd. Wanneer nodig vinden er, informele, bijeenkomsten plaats om zo de samenwerking tussen de gemeente en de ondernemersverenigingen te verbeteren en te verdiepen.

De wethouder van Economische Zaken gaat regelmatig bij bedrijven op bezoek om ervaringen en kennis uit te wisselen. Doel van deze bedrijfsbezoeken is om kennis met elkaar te maken, maar ook om na te gaan of we de bedrijven ergens mee van dienst kunnen zijn/ onze dienstverlening in algemene zin kunnen verbeteren. Hij wordt daarbij bijgestaan door de bedrijvencontactfunctionaris en de accountmanager Integraal Team Participatie. Vanuit de gemeente is de bedrijvencontactfunctionaris aanwezig bij de bijeenkomsten van de ondernemersverenigingen.

Met stichting Ondernemend Harlingen verkennen we de mogelijkheden voor het toekomstbestendig voortzetten van een ondernemersfonds.

De ondernemers blijven betrokken bij de totstandbrenging van de omgevingsvisie en het omgevingsplan voor Oostpoort/ Koningsbuurt, die beide in 2023 worden afgerond. Via stichting Marktbeheer lopen de formele contacten met de warenmarkt.

Daar waar kan verminderen we de regeldruk en wordt er een ondernemersloket ingericht voor een betere dienstverlening aan ondernemers, met name gericht op de vergunningverlening.

We willen de vitaliteit van de Harlinger binnenstad, de leefbaarheid, verblijfskwaliteit en algehele uitstraling (beeldkwaliteit) verbeteren. We willen daarom een nieuw project starten: verbeteren verblijfsfunctie kernwinkelgebied. Als vertrekpunt willen we een centrumvisie - met een breed (onderliggend) participatietraject – en een uitvoeringsprogramma laten opstellen. De centrumvisie bevat de toekomstige ontwikkelingsrichting van het kernwinkelgebied, met uitgangspunten en

kaders voor een zo optimaal mogelijke ruimtelijk-functionele invulling van de verschillende centrumlocaties in relatie tot de kustzone van Harlingen. De centrumvisie helpt de gemeente Harlingen en belanghebbenden bij het maken van (fundamentele) keuzes over de invulling en inrichting van het centrum. In 2023 willen wij de eerste (eventuele) herinrichtingswerkzaamheden uitvoeren voor wat betreft de Grote Bredeplaats.

De afgelopen twee jaar was het voor de gemeente laveren tussen enerzijds de geldende coronamaatregelen en anderzijds de ondernemers zoveel mogelijk kansen bieden hun brood te verdienen. De coronawerkgroep fysieke leefomgeving en de coronawerkgroep financiële en economische maatregelen hebben hier zo goed als mogelijk invulling aan proberen te geven. Voor 2023 wordt verwacht dat de noodzaak van de twee werkgroepen minimaal zal zijn. De werkgroepen blijven echter op de achtergrond de situatie goed in de gaten houden. Wanneer nodig worden zij weer meer actief.

Daar waar mogelijk is Economische Zaken betrokken bij initiatieven voor en vanuit het bedrijfsleven. Denk daarbij aan de Bruine Zeilvaart (investeringsfonds), NuLely (netwerkgroep). Maar ook aan initiatieven zoals het project Tino's (The Tiny Experience Series), Fries Blauw en de Willem Barentszwerf.

In het project Participatie Accelaratie Collectief (PAC) werken de gemeente, ondernemers, Pastiel, Harlingen Werkt en de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân samen volgens het open/ social hiring concept. De gemeente Harlingen wil de sociale ondernemingen die zich inzetten voor de maatschappij, verenigen in een collectief en een podium geven en de mogelijkheden bieden om hun bedrijf als goed werkgever op de kaart te zetten. Hiertoe wordt een arbeidspool opgericht. De arbeidspool wordt een platform waarop kandidaten hebben aangegeven welke werkzaamheden zij willen verrichten en waarom. Tijdens het experiment wordt bekeken hoe dit zonder regeldruk, zware verplichtingen, extra risico's voor de ondernemers georganiseerd kan worden.

De toenemende vraag naar bedrijfspavels heeft er toe geleid dat pavels in 2023 schaars zijn.

In 2023 wordt de laatste hand gelegd aan het bestemmingsplan en de anterieure overeenkomst voor Oostpoort 3. Vervolgens kan er door de Exploitatiemaatschappij worden gestart met het bouwrijp maken van de grond en

de uiteindelijk uitgifte.

In totaal wordt er 14 hectare netto bedrijventerrein aangelegd, wat het resultaat is van een nieuwe vraagprognose en bijbehorende herijking van het regionale convenant bedrijventerreinen. De nieuwe afspraken met regio en de provincie lopen tot en met 2035.

In breder verband is Economische Zaken, samen met andere beleidsafdelingen, betrokken bij de invoering van de omgevingswet.

Vanuit het sociaal economisch actieprogramma worden er in periode 2022/ 2023 een aantal programmalijnen opgepakt. In de regio Harlingen en Waadhoeke gaan de 3 O's (overheid, onderwijs en ondernemers) hierbij samenwerken.

Programmalijn 1: Innovatie en Ondernemerschap

Er worden kennismakelaars aangesteld om nieuwe verbindingen tussen ondernemers te leggen, samenwerkingen aan te jagen en daarmee innovatie te stimuleren. Met de betrokken partijen wordt gekeken hoe het begrip kennismakelaars ingevuld en vorm zal worden gegeven. Ook worden er innovatietafels opgericht, waar ondernemers samen kunnen komen om hun innovatieve ideeën vorm te geven en ze door te ontwikkelen naar toepassingen. We zetten drie innovatietafels op:

- (1) Innovatie in de regio: duurzaamheid en spin-offs.
- (2) Maritiem: over vergroten bekendheid en versterken en benutten samenwerking.
- (3) Agro: over ruimtelijke inrichting, korte ketens en verbetering imago.

We hebben al een aantal jaren een succesvol programma voor startende ondernemers in Harlingen. De afgelopen twee jaar zijn daar ook ondernemers in begeleid die financieel inzicht wilden naar aanleiding van de Covid-19 crisis. Ook vanuit het sociaaleconomisch actieprogramma willen wij hier mee aan de slag. Met het ondernemers mentorprogramma worden (jonge) mensen geïnspireerd om een onderneming te starten of deze door te ontwikkelen. Bekeken wordt hoe het bestaande programma hierin te passen.

Daarnaast werkt Ynbusiness werkt met het concept 'Raadgevend Ervaren Ondernemer (REO)'. We gaan onderzoeken of het van meerwaarde is om hierbij aan te sluiten. Ook maken we een eerste start met de Maritieme Campus in Harlingen. Het doel daarbij is om de samenwerking te bevorderen, contacten te

leggen en innovatie te bevorderen.

Programmalijn 2: Onderwijs en arbeidsmarkt

Het bestaande programma 'Leren en werken in je eigen regio' wordt onderdeel van het sociaaleconomisch actieplan. Daarbij gaan we het programma uitbreiden met herintreders, zij-instromers, statushouders en nieuwkomers op de arbeidsmarkt. De beschikbare systematiek van werkcarroussels en 'meet & greets' zoals die in de regio in de VMBO-scholen al gangbaar zijn, wordt benut voor de verdere uitbouw van het programma. De meeste aandacht zal eerst gaan naar de verhoging van de arbeidsparticipatie. Ook willen we aan de slag met een verbeterde afbouw van de arbeidsmarkt. Vaardigheden en kennis van bijna-gepensioneerden (werknemers en ondernemers) willen we optimaal benutten waardoor kennis en kunde behouden wordt voor de jongere generaties. Daarnaast starten we met een gezamenlijke arbeidspool waar potentiële werknemers en werkgevers elkaar ontmoeten en kennis met elkaar kunnen maken.

Arbeidsmigranten willen we uiteindelijk taallessen en scholing aanbieden en betere huisvesting voor ze regelen om zo talenten voor de regio te behouden. In eerste instantie willen we inzicht krijgen in de verdeling van de arbeidsmigranten over de sectoren, seizoenmedewerkers of (in potentie) permanente medewerkers. Ook willen we onderzoeken hoe groot de behoefte op korte en lange termijn aan arbeidsmigranten is. Het is daarbij nadrukkelijk niet de bedoeling dat zij concurrentie vormen voor de lokale werknemers.

In samenwerking met de Academie van Franeker willen we hoger onderwijs in de regio aanbieden en daarmee meer jongeren een passende baan in de eigen regio aanbieden. Dit willen we doen door het opbouwen en versterken van strategische samenwerkingsverbanden met regionale bedrijven waarbij de Academie van Franeker de rol van regionaal kenniscentrum krijgt en bijdraagt aan innovatie in de regio o.a. door een jaarlijkse studentendag in samenwerking met bedrijven te organiseren.

Programmalijn 3: Versterken woon- en vestigingsklimaat

Met een gerichte acquisitiestrategie voor de maakindustrie en de maritieme sector willen we het bedrijfsleven op de kaart zetten. Middels een profiel per bedrijventerrein maken we een acquisitiestrategie en een plan voor de transitie naar een circulaire economie en digitaal richting de next economy. Daarnaast

starten we met het opzetten van een marketingcampagne rond de kracht en identiteit van de regio om zodoende aan de vraag aan personeel te voldoen en de regio vitaal te houden. In eerste instantie doen we een behoefteonderzoek naar welke bereidheid en wensen er zijn om in de regio te komen werken en ondernemen. Afhankelijk van de voortgang starten we een klankbordgroep op, bestaande uit vertegenwoordigers van ondernemers, onderwijsinstellingen en gemeenten die zich richt op huisvestingsvraagstukken en op de bereikbaarheid en de voorzieningen van onze regio.

Het uitvoeringsprogramma loopt tot einde 2023. Dit jaar zal er dan ook een nieuw uitvoeringsprogramma voor de periode 2024/2025 tot stand gebracht worden, dat voortborduurt op de behaalde resultaten van het voorgaande programma. Zo mogelijk met Rijks subsidie middels een Regiodeal.

De monitor brengt de regionale situatie in beeld ten aanzien van 'Brede Welvaart'. Het project wordt in Noordwest-Fryslân verband uitgevoerd en levert informatie op voor verschillende beleidsvelden. Elk jaar wordt afgesloten met een Brede Welvaart Scan, waarbij er ook een relevant thema wordt uitgediept. In overleg met het Fries Sociaal Planbureau en de Waadhoeke wordt het programma in 2023 meer gekoppeld aan het sociaaleconomisch actieprogramma en de daarbij ook aan de aanvraag voor de Regiodeal.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- We onderhouden intensief contact met ons bedrijfsleven.
- We zetten citymarketing in om het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid lokaal te versterken.
- We versterken de verblijfsfunctie van het kernwinkelgebied en starten met het opstellen van een centrumvisie met een breed (onderliggend) participatietraject.
- We maken fundamentele keuzes over de invulling en inrichting van het kernwinkelgebied, bijvoorbeeld voor wat betreft de Grote Bredeplaats.
- We ondersteunen (initiatieven vanuit) ons bedrijfsleven.
- We gaan door met het project Participatie Acceleratie Collectief (PAC).
- We ondersteunen bestaande en nieuwe bedrijven bij verplaatsing en uitbreiding en creëren ruimte voor de toekomst.
- We gaan door met de uitvoering van het sociaaleconomisch actieprogramma en er wordt een nieuw uitvoeringsprogramma tot stand gebracht.

- Innovatie en Ondernemerschap, (waaronder het mentor/ ondernemersprogramma)
- Onderwijs en arbeidsmarkt.
- Versterken woon- en vestigingsklimaat.
- Slimmer samenwerken in de regio.
- Het project Brede Welvaart wordt gekoppeld aan het sociaaleconomisch actieprogramma/ regiodeal.

Speerpunt 2

Bevordering toerisme

Na een behoorlijke terugval vanwege de Covid-19 pandemie in 2020 en 2021, zit het buitenlandse toerisme vanaf 2022 weer behoorlijk in de lift. Naar verwachting stijgt het aantal toeristen dat Nederland bezoekt met 50% in 2023. Inmiddels weten de toeristen de weg naar Friesland steeds beter te vinden. Hier liggen voor Harlingen mooie kansen. We zien Harlingen als middelpunt of een stepping stone voor een meerdaags bezoek. De kunst is daarbij om ons te onderscheiden van andere Friese steden en ons te profileren op de markt als exclusieve bestemming. Met de prachtige historische binnenstad, de getijde- en zeehavens, de cruisehaven en met Werelderfgoed Waddenzee voor de deur, is de basis daarvoor al gelegd.

De uitdaging is om meer nationale en internationale (cruise)toeristen te trekken die langer verblijven en meer gaan uitgeven in Harlingen, wat leidt tot een meer werkgelegenheid en een gunstiger vestigingsklimaat. We spelen daarbij in op de groeiende belangstelling voor cultuur, historie en bijzondere verhalen.

Ook zetten we ons in om de belevingswaarde en toegankelijkheid van het UNESCO Waddenzee Werelderfgoed te verbeteren. Ook neemt het toerisme in de binnenstad toe, door de verbeteringen in het langparkeren en de verbetering van de bagageafhandeling die Doeksen van plan is om in te voeren. Daarnaast spelen we in op groeiende markten, zoals de verblijfsmarkt (shortbreaks en campers). Daarnaast geven uitvoering aan het citymarketingbeleid Harlingen Welkom aan Zee, om de bestemming Harlingen in de markt te zetten binnen en buiten de provincie.

Ook heeft Harlingen veel te bieden voor de watertoerist. Als zeehavenstad met een getijdenhaven, de bruine vloot, de cruiseschepen, de singels en een verenigingshaven is Harlingen aantrekkelijk voor verschillende doelgroepen. Hier maken we nog te weinig gebruik van. De watersportsector is in beweging en daar willen we als gemeente Harlingen op een goede manier in meebewegen. We willen Harlingen nog aantrekkelijker maken voor verschillende groepen watertoeristen. Hiervoor dienen de basisvoorzieningen op orde te zijn voor de chartervaart, cruisevaart, jachten en kleine bootjes. Voorzieningen zoals hellingen, vuilwatertanks, een bunkerplaats, sanitaire voorzieningen en goed onderhouden vaarroutes dienen op orde te zijn om meer uit watertoerisme te kunnen halen. De Havenvisie is hierin leidend. Bij de uitwerking van de Havenvisie zullen verschillende stakeholders en de inwoners van Harlingen worden betrokken.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

Lokaal

- We geven uitvoering aan het (in 2022) opgestelde Ontwikkelplan Recreatie en Toerisme 2023-2026.
- We geven uitvoering aan het lichtplan, zoals het verlichten van stegen, het aanlichten van specifieke gebouwen en schepen.
- We blijven ons inzetten voor 'Harlingen Waterstad 4all', een ambitie uit het Sportakkoord Harlingen. Samen met initiatiefnemers en partners zetten we in op populaire vormen van watertoerisme, zoals suppen/sloepvaren, surfen, kiten en (zee)zeilen etc.
- We blijven inzetten op de citymarketing Harlingen Welkom aan Zee en geven daarbij uitvoering aan het (in 2022) op te stellen strategisch citymarketingplan 2022-2026.
- We verbeteren de informatievoorziening aan toeristen en bezoekers en brengen deze meer in samenhang met elkaar, zowel on- als offline.
- We bevorderen de ontwikkeling van arrangementen, routes en andere toeristische producten.
- We zetten, buiten de uitvoer van het lichtplan, ook in op citydressing. We bekijken waar en hoe de openbare ruimte mooi aangekleed kan worden.
- Samen met de Port of Harlingen kijken we naar de mogelijkheid voor het aanleggen van betere stroomvoorzieningen in de Willemshaven.
- We gaan aan de slag met de uitwerking van de Havenvisie.

Regionaal

- We geven uitvoering aan het project 'Op paad lâns 't Waad'.
- We werken vanuit de Waddenagenda en Fries Programma Waddenkust samen met de kustregio aan gezamenlijke toeristische ambities. We geven daarbij uitvoering aan het deelprogramma Recreatie & Toerisme van de Waddenagenda.
- We werken aan een visie voor de Cruiseport voor de komende jaren waarbij regionale en internationale samenwerking voorop staat.
- Wanneer ons budget het toelaat willen we een regionale, een op Fryslân gerichte site-visit, organiseren waarin we Harlingen als enige zeehaven nog meer op de kaart willen zetten.

Speerpunt 3

Actief sturen op samenwerking in het Waddengebied

De gemeente gebruikt haar positie als aandeelhouder en als samenwerkingspartner van Port of Harlingen om te sturen en bij te dragen aan het bereiken van doelen op het gebied van duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, bereikbaarheid en werkgelegenheid. Port of Harlingen wordt als stakeholder intensief betrokken bij Programma Harlingen, onze samenwerking met de Provincie en het Wetterskip. De afgelopen jaren hebben het Rijk en de regio intensief samengewerkt om te komen tot een zorgvuldige en gecoördineerde aanpak voor beleid en beheer van het Waddengebied. Dit heeft geleid tot het bijna unaniem vaststellen van de Waddenagenda 2022-2050.

Deze gebiedsagenda wordt verder uitgewerkt tot een uitvoeringsprogramma waar in 2021 al mee is gestart. De gemeente is hierbij trekker van programma 14, Maritieme Havenontwikkeling. Hier werken wij samen aan gedeelde en eigen opgaven van de vijf waddenzeehavens Den Helder, Den Oever, Lauwersoog, Delfzijl en Harlingen. Wij nemen daarnaast in dit proces intensief deel om de belangen van onze zeehavenstad en het omliggende gebied te behartigen. Ook nemen wij kennis van de werkzaamheden van het Frysk Programma Waddenkust, dat op dit moment de gebiedsontwikkeling Koehool Lauwersmeer coördineert.

Wat gaan we er in 2023 voor doen ?

- Samen met de Port of Harlingen verkennen wij de nieuwe duurzaamheidsinitiatieven.
- Wij zijn trekker van het opstellen van het uitvoeringsplan Programma Maritieme Havenontwikkeling, programma 14 van het uitvoeringsprogramma Gebiedsagenda Wadden 2050.
- We nemen kennis van de ontwikkelingen in het Frysk Programma Waddenkust.

Speerpunt 4

Programma Harlingen uitwerken en realiseren

In Programma Harlingen werken wij samen met de Provincie en het Wetterskip aan opgaven in ons gebied. Het gaat om langere en kortere termijn opgaves, zoals Dijkversterking, Sluisvervanging, tegengaan Slibneerslag in de haven, kwaliteitsverbetering Waddenpromenade en het parkeren voor de eilandgangers, het behoud van zoet water, de keus voor spuien of malen van zoet water, behoud veerhaven, havenontwikkeling en de recreatieve ontwikkeling van de Westerzeedijk en de Willemshaven. Programma Harlingen is de paraplu boven vele processen en projecten.

Wij hebben dit jaar de Inventarisatiefase afgerond.

Programma Harlingen levert dit najaar haar producten uit deze fase op.

Dit gaat om uitwerking van vier transiëtielijken; Biodiversiteit, Inclusiviteit, Duurzaamheid&Energie en Circulaire economie. Daarnaast is er een Beeldkwaliteitsplan gemaakt en voeren wij dit najaar een mobiliteitsonderzoek uit naar verkeerstromen op water en land rondom de veerterminal, havenmond en parkeerterrein.

Ook onderzoeken wij in hoeverre de stad Harlingen verder verzilt.

Deze informatie is input voor de Voorverkenningfase, de fase waarin we een Langetermijnplan gaan ontwikkelen. De looptijd van dit plan is niet precies vastgesteld, maar loopt in ieder geval tot in 2030.

In 2023 wordt er een Langetermijnplan ontwikkeld waarin deze opgaves integraal en zo goed mogelijk in afstemming worden aangepakt. Helder is dat dit proces niet alleen door de gemeente Harlingen kan worden gedragen, zowel financieel als qua capaciteit, en dat de samenwerking in Programma Harlingen onze gemeente verder kan brengen. Met dit Langetermijnplan gaan wij mogelijke subsidies uit

het Waddenfonds en IKW (investeringskader Waddengebied, onderdeel van Waddenfonds) aanvragen.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- De korte termijn plannen verder ontwikkelen: Waddenpromenade en Parkeerterrein.
- De recreatieve ontwikkeling Westerzeedijk en Willemshaven onderzoeken en uitwerken.
- Het lange termijn integrale plan opstarten.
- De samenwerking met het Wetterskip en de provincie continueren en verder opbouwen.
- Het aanvragen van mogelijke subsidies uit o.a. Waddenfonds en IKW aanjagen.
- Port of Harlingen actief betrekken als stakeholder binnen Programma Harlingen.

Harlinger indicatoren programma 4

Toerisme

Indicator	2019	2020	2021	2022
Aantal overnachtingen B&B en verblijven	30.901	24.103	31.229	33.322
Aantal overnachtingen in hotels	35.404	43.182	41.609	43.932
Aantal overnachtingen campings en overig	43.575	31.358	33.058	36.395
Totaal aantal overnachtingen	109.880	98.643	105.896	113.649

Indicator	2020	2021	2022	2023
Aantal rivier- en zeecruises	19	24	76*	39**

* definitieve aantal calls na telling eind 2022

** calls 2023 aangemeld tot 01-07-2022

Economie

Indicator	2019	2020	2021	2022
Leegstaande winkelpanden in de binnenstad	25	22	23	23

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Laatst bekende gegeven	Gemeente < 25.000 inw.
Functiemenging*	%	Meerdere 2021	47,3%	48,9%
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 65 jaar	LISA 2021	167,8	171,4

* Deze indicator weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen (0% is alleen werken en 100% is alleen wonen)

Financiën

X €1000	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	614	905	706	682	632	634
Baten	199	205	209	209	209	209
Resultaat voor bestemming	-415	-700	-497	-473	-423	-425
Onttrekking aan reserves	127	389	108	50		
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	127	389	108	50		
Resultaat na bestemming	-288	-311	-389	-423	-423	-425

Kaderstellende beleidsnota's

Regionaal Bedrijventerreinplan NoordwestFryslân 2010 – 2020

2011

PROGRAMMA 5 ONDERWIJS

Wethouder Hendrik Sijtsma

Speerpunten

1	Kinderen van Harlingen in hun ontwikkeling ondersteunen door goed, gezond en passend onderwijs te bieden.
2	Bestrijden van laaggeletterdheid.

Speerpunt 1

Kinderen van Harlingen in hun ontwikkeling ondersteunen door goed, gezond en passend onderwijs te bieden.

Onderwijs is de sleutel voor de ontwikkeling van een kind én van een samenleving. Daarom faciliteert de gemeente het best mogelijke onderwijs binnen de gemeentegrenzen, omdat het belangrijk is dat ieder kind zich maximaal kan ontplooiën.

Alle basisscholen zijn Integrale Kindcentra waarbij de schoolgebouwen onderdak geven aan basisonderwijs, voorschoolse educatie voor peuters en kinderopvang. Ouders kunnen hun kinderen tot en met groep 8 naar een vertrouwde en veilige plek brengen waar goede opvang en/of scholing aan het kind wordt aangeboden in een modern schoolgebouw.

Elk kind moet de kans hebben zonder achterstand naar het basisonderwijs te gaan. Peuters ontwikkelen zich op een speelse manier en waar nodig wordt logopedie en opvoedingsondersteuning aangeboden. Peuters die iets meer aandacht nodig hebben krijgen VVE (voor- en voerschoolse educatie) of kunnen terecht bij de Peuterplusvoorziening in het Vierkant. Het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid, waar dit alles deel van uit maakt voeren we samen uit met de schoolbesturen, de peuteropvangorganisaties en de GGD. De tweede en derde planuitvoeringsfases zijn in 2019 en 2021 gestart en betreffen de volgende ontwikkelpunten:

- We bieden optimale kansen aan kinderen met taal- en ontwikkelingsachterstanden.
- We dragen zorg voor doorlopende leer- en ontwikkellijnen.
- We bevorderen positieve gezondheid.
- We bieden optimale ondersteuning door inzet sociaal team en jeugdzorg.
- We werken samen met onze ketenpartners en betrekken ouders bij onze activiteiten.
- Op alle kindcentra worden 16 uren VVE aangeboden.

- Ouders betalen een inkomensafhankelijke bijdrage voor peuteropvang.
- VVE blijft gratis voor kinderen met een VVE-indicatie.
- Er komt extra aandacht voor de ontwikkeling van kleuters in groep 1 en 2.
- Er worden naschoolse activiteiten voor alle kinderen in Harlingen aangeboden.
- Meer tijd voor preventief werken van de jeugdteammedewerkers in de kindcentra.

Ook de twee onderwijsinstellingen voor Voortgezet Onderwijs (RSG Simon Vestdijk en Maritieme Academie) vervullen een belangrijke rol in de ontwikkeling van jongeren uit Harlingen en de nabije omgeving. Ook deze scholen kunnen rekenen op brede steun, onder meer in de planologische- en verkeerskundige ontwikkelingen en plannen.

Wat gaan we er in 2023 voor doen ?

- We monitoren het bereik van VVE en reguliere peuters.
- We maken resultaatafspraken met de IKC's.
- Voor het onderwijs zetten we in op zorg en preventie en nodigen de schoolbesturen uit voor cofinanciering van extra maatregelen op het snijvlak van onderwijs, sport en zorg.
- In 2023 bieden we samen met Buurtsportwerk en andere (educatieve) partners, een naschools aanbod aan.
- Samen met de scholen blijven we werken aan het terugdringen van schoolverzuim en het vroegtijdig schoolverlaten. Daarvoor hebben we de methodische aanpak schoolverzuim in regioverband ingevoerd.
- Cultuur- en muzieklessen wordt in elke klas van het basisonderwijs standaard onderdeel van het lesprogramma. Samen met de muziekschool, verenigingen en het onderwijsveld vullen we deze wens in.
- De zorgstructuur moet naadloos aansluiten op de hulpverlening die kinderen thuis ontvangen. Dit betekent dat jeugdteamleden voldoende tijd hebben om samen met onderwijsprofessionals te werken (aan het voorkomen van) samenhangende ondersteuning voor kinderen die dat nodig hebben. Omgekeerd moet dit uiteraard ook het geval zijn. Jaarlijks wordt de inzet van de jeugdteammedewerker met de scholen geëvalueerd en aangepast waar nodig. Ook zetten we in op zorg- en onderwijsarrangementen voor die kinderen en jongeren waar alleen dit soort individueel maatwerk geschikt voor is.
- Deelname aan het 04- project (ouders, overheid, onderwijs, ondernemers) omdat het belangrijk is dat de jeugd zich goed kan oriënteren op een vervolgopleiding.

- Het is belangrijk dat alle basisschoolleerlingen een zwemdiploma kunnen behalen. Daarom bieden we zwemonderwijs aan basisschoolleerlingen in Harlingen
- De gemeente blijft samen met het onderwijs en jongerenwerk voorlichtings- en weerbaarheidscampagnes aanbieden die aansluiten bij de behoeftes van jongeren. Denk aan middelengebruik, discriminatie, sexting, cybercrime, suïcide preventie en seksuele diversiteit.
- Het herzien/opstellen van het IHP (Integraal huisvestingsplan) in 2023.

Speerpunt 2

Bestrijden van laaggeletterdheid

Laaggeletterdheid is een term voor mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Laaggeletterdheid onder de 16 tot 65-jarigen ligt in de gemeente Harlingen tussen de 11 en 15%. De gemeente vindt het belangrijk dat elke inwoner van Harlingen de Nederlandse taal kan lezen en schrijven maar ook goed kan omgaan met de computer. Taal is één van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid op het gebied van gezondheid, werk en inkomen, financiën en integratie. Taal is één van de belangrijkste instrumenten om het welzijn van Harlingers merkbaar in hun dagelijks leven te verbeteren.

Wat gaan we er in 2023 voor doen ?

- Het blijven aanbieden van cursussen digitale vaardigheden en taaltrajecten in het DigiTaalHuis in de Bibliotheek om de (basis)vaardigheden te verbeteren.
- Samen met inwoners, vrijwilligers en professionals focussen we op activiteiten die een positieve gezondheid stimuleren en de eigen kracht en het sociaal netwerk van inwoners versterken.
- Er voor zorgdragen dat laaggeletterde inwoners op de juiste leerplek terecht komen. Dit gaan we doen door professionals en vrijwilligers te trainen in het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden.
- Het blijven onderzoeken van nieuwe manieren om laaggeletterden te bereiken.
- Bijeenkomsten organiseren om blijvend aandacht te vragen voor dit onderwerp.
- Continuering van de samenwerking met onze ketenpartners.

Harlinger indicatoren Programma 5

Onderwijs

Deelname in de voorschoolse opvang	Totaal deelname 2020	T.o.v. totaal bereik in %	Totaal deelname 2021	T.o.v. totaal bereik in %	Totaal deelname 2022	T.o.v. totaal bereik in %
Aantal peuters 2 jaar	101	90%	98	89%	81	69%
Aantal peuters 3 jaar	103	64%	96.	87%	91	69%

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Laatst bekende gegeven	Gemeente < 25.000 inw.
Absoluut verzuim*	Aantal per 1000 leerlingen	DUO 2021	5,7	2,8
Relatief verzuim**	Aantal per 1000 leerlingen	DUO 2021	12	13
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startclassificatie	% deelnemers van het VO en MBO onderwijs	DUO 2021	1,7%	1,5%

* Het aantal leerlingen dat niet staat ingeschreven op een school

**Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven maar ongeoorloofd afwezig is

Financiën

X €1000	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	3.058	2.612	2.375	2.384	2.393	2.393
Baten	538	750	486	486	486	486
Resultaat voor bestemming	-2.520	-1.862	-1.889	-1.898	-1.907	-1.907
Onttrekking aan reserves	910	952	921	921	921	921
Toevoeging aan reserves	-1.174	-1.150	-1.166	-1.182	-1.198	-1.214
Mutaties reserves	-264	-198	-245	-261	-277	-293
Resultaat na bestemming	-2.784	-2.060	-2.134	-2.159	-2.184	-2.200

Kaderstellende beleidsnota's

Verordening leerlingenvervoer
Integraal Huisvestingsplan
Verordening Onderwijshuisvesting
IKC-notitie 2014-2015

2009
2011
2011
2014

PROGRAMMA 6 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Wethouders Hendrik Sijtsma, Erik de Groot en Paul Schoute

Speerpunten	
1	We stimuleren sport en bewegen en ondersteunen het lokaal sportakkoord.
2	Bijdrage leveren aan het cultureel klimaat voor de eigen inwoners en bezoekers.
3	Het ondersteunen van kunst en cultuur in de openbare ruimte.
4	Het entrepotgebouw geschikt maken voor culturele en maatschappelijke activiteiten.
5	Toewerken naar een integraal huisvestingsplan voor sport en cultuur.
6	Deelname aan sport en cultuur stimuleren, met name onder jongeren.
7	Vanuit actuele vraagstukken en samen met betrokken partners het cultureel erfgoed van Harlingen toekomst geven.
8	Het groener maken van de binnenstad.

Nieuw beleid

Onderwerp	Investing	2023	2024	2025	2026
Voortzetten lokaal sportakkoord		15.000	15.000	15.000	15.000
Werkbudget uitvoering cultuurbeleid		30.000	30.000	30.000	30.000
Compensatie wegvallende inkomsten Hannemahuis a.g.v. gratis openstelling en overdracht museumwinkel		6.000	6.000	6.000	6.000
Verduurzamen wagenpark/aanschaf 6 elektrische auto's	164.300	615	28.615	28.410	28.000
Revitaliseren bomen Zuiderhaven	136.000	510	5.553	5.520	5.485
	300.300	52.125	85.168	84.930	84.485

Toelichting nieuw beleid

Voortzetten lokaal sportakkoord

De voortzetting van het lokaal sportakkoord is belangrijk. Een sterke netwerkorganisatie zorgt voor samenwerking, initiatief en breed draagvlak voor sport en bewegen in onze gemeente. Werkgroepen zetten zich in voor verschillende thema's zoals inclusief sporten, duurzame sportinfrastructuur, van jongs af aan vaardig in beweging en positieve sportcultuur. Bij voortzetting van de sport- en preventieakkoorden ontstaat een duurzame samenwerking tussen gemeente, beweegteam en lokaal sportakkoord.

Werkbudget uitvoering cultuurbeleid

Op 16 februari 2022 is de Cultuurvisie 2022-2028 van de gemeente Harlingen door de gemeenteraad vastgesteld. Eind 2022 wordt de daarop gebaseerde Beleidsnota Cultuur 2022-2028 opgeleverd.

De gemeente is ambitieus en ziet een sterke meerwaarde in kunst en cultuur. Kunst en cultuur is niet alleen mooi om te zien of te beleven, maar is ook van belang voor een sterke economie of voor het toerisme. Daarnaast speelt cultuur een rol in sociale cohesie en kan cultuur ingezet worden op andere beleidsterreinen, bijvoorbeeld bij het bestrijden van eenzaamheid, laaggeletterdheid, integratie, etc. De rol van cultuur is zoveel breder dan alleen maar de esthetische kant.

Om de ambities te kunnen realiseren is er budget nodig, enerzijds voor het uitbreiden van de beschikbare uren op de afdeling cultuur in het gemeentehuis, anderzijds ook voor het ondersteunen van bestaande en nieuwe initiatieven. Om uitvoering aan het nieuwe cultuurbeleid te kunnen geven is structureel meer geld nodig, om te beginnen met een bijdrage van minimaal 30.000 per jaar ten behoeve van het ondersteunen van bestaande en nieuwe culturele activiteiten op het gebied van beeldende kunst- en muziek, culturele festivals, kunst in de openbare ruimte maar ook voor faciliteiten als repetitie-uitvoerings- en ontmoetingsplaatsen.

Compensatie wegvallende inkomsten Hannemahuis a.g.v gratis openstelling en overdracht museumwinkel

Het Hannemahuis biedt de gelegenheid om één zondag in de maand het museum gratis te bezoeken. Hierdoor kan het publiek, voor wie de entreeprijs een belemmering is, ook het museum bezoeken.

Door deze gratis openstelling derft het Hannemahuis inkomsten. De gederfde

inkomsten ad. € 1.000 moeten gecompenseerd worden.

Verder derft het Hannemahuis inkomsten uit de verkoop doordat de museumwinkel is overgedragen aan boekhandel van der Velde. Dit betekent ook een derving van inkomsten ad. € 5.000. Ook deze inkomsten moeten gecompenseerd worden. Per saldo betekent dit een compensatie van € 6.000.

Verduurzamen wagenpark/aanschaf 6 elektrische auto's

6 bedrijfswagens zijn afgeschreven en aan vervanging toe. In de Mobiliteitsvisie (november 2020) is als doel voor mobiliteit in Harlingen opgenomen: **“leefbaar, bereikbaar, verkeersveilig en duurzaam”**. Met de nieuwe Mobiliteitsvisie zijn ook deze doelen uit het hoofdstuk Duurzaamheid in het Bestuursakkoord vertaald naar beleid:

De gemeente gaat bij vervangingsinvesteringen voor haar wagenpark opteren voor de aanschaf van de milieuvriendelijkste vervoermiddelen. Op deze wijze verduurzaamt de gemeente verder en geeft hiermee het goede voorbeeld. Bij vervanging van deze 6 bedrijfswagens wordt er gekozen voor een elektrische uitvoering. Echter de aanschaf van een elektrisch alternatief vraagt een extra investering.

Revitaliseren bomen Zuiderhaven

Vanuit het bestratingsonderhoud is naar voren gekomen dat de parkeerstroken langs de Zuiderhaven (oneven zijde) aan onderhoud toe zijn. Uit nadere inspectie blijkt dat het met name wortelopdruk is waardoor de bestrating er slecht bij ligt. Om te voorkomen dat er binnen enkele jaren wederom problemen zijn met wortelopdruk zullen de boomvakken worden verbeterd. De huidige bomen zijn (uitgezonderd 4 stuks) nog vitaal, maar zijn in veel te kleine boomvakken aangeplant. De verwachting is daarom dat de bomen niet een lange levensduur zullen hebben. Men kan dit bij een aantal bomen al zien aan de toppen die niet meer vol in blad staan. Deze bomen zullen daarom gerooid worden.

Nu de bomen nog niet afgeschreven zijn gaan we de bestaande bomen te revitaliseren. Er zal aaneengesloten ondergronds bodemverbetering toegepast worden. Hierdoor krijgen de bomen extra doorwortelbare ruimte. Het groene uiterlijk van de Zuiderhaven zal hierdoor een impuls krijgen zonder dat de bomen gerooid hoeven te worden. Uiteindelijk zullen er 34 bomen gerevitaliseerd worden. Ook zal op enkele onlogische plekken bestrating vervangen worden door groenperkjies met vaste planten.

Speerpunt 1

We stimuleren sport en bewegen en ondersteunen het lokaal sportakkoord

Iedere Harlinger een leven lang met plezier in beweging, dat is een belangrijk doel van zowel de sportnota als het lokaal sportakkoord. Het beweegteam Harlingen, met daarin vakleerkrachten en buurtsportcoaches zorgen voor een breed aanbod in de gemeente. Het team werkt dagelijks aan het stimuleren van sport en bewegen, zowel op school, via de sportverenigingen als in de buurt en in de vrije tijd. Het beweegteam vormt een belangrijke, professionele schakel en kan met de landelijke regeling worden voortgezet in 2023.

Bij voortzetting van sport- en preventieakkoorden ontstaat een duurzame samenwerking tussen gemeente, beweegteam en lokaal sportakkoord. Gezamenlijk onderzoeken we of een sportpas voor inwoners mogelijk is. Het gebiedsteam en team samenleving onderzoeken of een sportfonds voor volwassenen (in relatie tot het huidige participatiebudget) mogelijk is. Bewegen in de openbare ruimte geeft een extra dimensie aan een actieve leefstijl. We zetten in op uitnodigende en uitdagende plekken in de openbare ruimte. Inwoners kunnen dan, naast de georganiseerde sport, ook op eigen momenten in de buitenlucht actief zijn. Op dit moment scoort Harlingen iets hoger dan het landelijk gemiddelde op ‘voldoende bewegen’. Die voorsprong willen we behouden en verbeteren. Het is ook belangrijk om te blijven investeren in sportaccommodaties als basisvoorziening. Uitbreiding van de Waddenhal en duurzame sportinfrastructuur zijn actuele thema's.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- We onderzoeken of een sportpas, eventueel gekoppeld aan een sportfonds voor volwassenen mogelijk is (hoofdpijnenakkoord 2022-2026).
- We blijven het beweegteam Harlingen inzetten voor het stimuleren van sport en bewegen.
- We maken gebruik van de landelijke regeling voor combinatiefuncties en buurtsportcoaches (nieuwe landelijke bestuursafspraken vanaf 2023).
- We ondersteunen het lokaal sportakkoord en nemen deel aan de voorzetting van de landelijke regeling vanaf 2023.
- We actualiseren ons sport- en beweegbeleid.
- We werken aan ‘bewegen in de openbare ruimte’: uitdagende plekken in de openbare ruimte om actief te zijn.

- We werken aan de uitbreiding van de Waddenhal.
- We ondersteunen jong sporttalent met het topsportfonds.
- We zetten het schoolzwemmen voort.
- We steunen het jeugdfonds sport en cultuur.
- We werken samen met andere disciplines (onderwijs, gezondheid, welzijn, sociaal domein) om de preventieve werking van sport en bewegen optimaal te benutten.

Speerpunt 2

Bijdrage leveren aan het cultureel klimaat voor de eigen inwoners en bezoekers

De gemeenteraad vindt dat er meer aandacht voor cultuur moet komen. De rol van kunst- en cultuuraanbod in onze gemeente wordt steeds belangrijker. Een goed cultureel klimaat zorgt niet alleen voor een prettige leefomgeving, maar ook voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat, sociale cohesie en een economische impuls. Initiatiefnemers van culturele activiteiten, kunstenaars en culturele instellingen willen beter op de hoogte gebracht worden van elkaars bezigheden, inwoners willen op hun beurt een beter inzicht in het culturele aanbod in hun gemeente. Bestaande en nieuwe culturele activiteiten die het imago van Harlingen als culturele zeehavenstad versterken, zullen worden ondersteund. De gemeente wil in het culturele veld een meer ondersteunende en verbindende rol gaan spelen.

Wat gaan we er in 2023 voor doen ?

- Er wordt een nieuwe, vaste cultuurcoördinator aangesteld.
- We starten met het uitvoering geven aan het nieuwe cultuurbeleid die met de Beleidsnota Cultuur 2022 – 2028 in het najaar van 2022 aan de gemeenteraad zal worden aangeboden.
- Met een nieuwe, culturele website brengen we kunstenaars, culturele instellingen, initiatiefnemers en inwoners met elkaar in verbinding.

Speerpunt 3

Het ondersteunen van kunst en cultuur in de openbare ruimte

Nieuwe initiatieven op het gebied van kunst en cultuur in de openbare ruimte die het imago van Harlingen als culturele gemeente en historische zeehavenstad versterken, zullen worden ondersteund. Hierbij valt te denken aan kunstwerken

zoals objecten, schilderijen en muurschilderingen, maar ook aan kunstzinnige, culturele en literaire manifestaties of evenementen. In de verdere ontwikkeling van de Willemshaven wordt kunst en cultuur als aanjager ingezet.

Wat gaan we er in 2023 voor doen ?

We onderzoeken de mogelijkheid van een landmark in de vorm van een beeldbepalend kunstwerk langs de N31.

We geven ondersteuning aan het Filmfestival Harlingen in januari 2023.

We onderzoeken of en hoe het Literair Festival Harlingen, al dan niet in combinatie met de uitreiking van de Anton Wachterprijs een vaste plek in onze gemeente kan krijgen.

We onderzoeken hoe kunst en cultuur kan worden ingezet als aanjager in de verdere ontwikkeling van de Willemshaven.

Speerpunt 4

Het entrepotgebouw geschikt maken voor culturele en maatschappelijke activiteiten

In 2021 is respectievelijk € 50.000 en € 200.000 beschikbaar gesteld voor het geschikt maken van het Entrepotgebouw voor culturele en maatschappelijke activiteiten. In 2022 zijn hiertoe al een aantal aanpassingen gedaan op het gebied van akoestiek, licht en tijdelijke verwarming. Ook zijn een mobiel podium en stoelen aangeschaft.

Na definitieve besluitvorming over het functioneel gebruik van het Entrepotgebouw zullen aan de hand van het Programma van Eisen, de definitieve, basale aanpassingen worden uitgevoerd.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- We stellen een plan op over de culturele en maatschappelijke functie van het Entrepotgebouw.
- We stellen een plan op voor de nog benodigde bouwkundige aanpassingen, inrichting, beheer en uitvoering het Entrepotgebouw.

Speerpunt 5

Toewerken naar een integraal huisvestingsplan voor sport en cultuur

De gemeenteraad heeft het toewerken naar een integraal huisvestingsplan voor sport en cultuur in het raadsakkoord opgenomen. Ook de mogelijke samenwerking tussen verenigingen, op het gebied van bestuur, vrijwilligers en accommodaties zal in dit plan vorm en inhoud moeten krijgen.

Vanuit de in 2022 vastgestelde cultuurvisie is naar voren gekomen dat er behoefte bestaat aan een fysieke broedplaats voor kunstenaars. Daarnaast is er onder jongeren behoefte aan een (culturele) ontmoetingsplaats, om bijvoorbeeld met muziekbandjes in te kunnen repeteren.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- We zullen in samenwerking met de betrokken verenigingen en instellingen inventariseren welke locaties op dit moment in gebruik zijn.
- Samen met betrokkenen zullen mogelijke locaties voor de veelgevraagde broedplaats van kunstenaars in kaart worden gebracht.
- Samen met jongeren zal onderzoek worden gedaan naar potentiële (culturele) ontmoetingsplekken voor jongeren in de gemeente.

Speerpunt 6

Deelname aan sport en cultuur stimuleren, met name onder jongeren

Naast sport en bewegen voor alle inwoners, wil de gemeenteraad sport- en cultuurbeoefening met name bij kinderen en jongeren stimuleren. Bijvoorbeeld via 'Sjors Sportief en Sjors Creatief'. Om cultuur voor alle inwoners toegankelijk te maken wil de gemeenteraad onderzoeken of een cultuurpas daarin ondersteunend zou kunnen zijn. In algemene zin wil de raad meer investeren in sport- en cultuurbeoefening.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- We onderzoeken of Harlingen aan initiatieven als Sjors Sportief en Sjors Creatief kan aanhaken.
- We starten een onderzoek naar de haalbaarheid en meerwaarde van de invoering van een gemeentelijke cultuur- en / of sportpas.

Speerpunt 7

Vanuit actuele vraagstukken en samen met de betrokken partners het cultureel erfgoed van Harlingen toekomst geven

Ons cultureel erfgoed draagt bij aan de identiteit en herkenbaarheid van onze gemeente. Wij zijn trots op het feit dat Harlingen één van de grootste monumentengemeenten van Nederland is. Samen met onze inwoners, cultuurhistorische verenigingen en andere partners willen we zorgdragen voor een goede toekomst van ons gezamenlijke erfgoed. We richten ons in 2023 op de borging van erfgoed in de uitwerking van omgevingsplannen. We laten het grote publiek kennismaken en genieten van onze monumentale binnenstad op Open Monumentendag.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- We voeren een passend en actueel erfgoedbeleid uit.
- De kerkenvisie van Harlingen, een samenwerking tussen gemeente, kerkeigenaren en verdere betrokkenen, wordt opgeleverd, uitgewerkt en ingezet bij actuele vraagstukken rondom het behoud en gebruik van religieus erfgoed.
- We gebruiken de landschapsbiografie van Harlingen als basis en inspiratie bij ruimtelijke ontwikkelingen en omgevingsplannen.
- We stellen historische panden open en laten burgers en bezoekers van Harlingen kennismaken met het erfgoed van de gemeente op Open Monumentendag.
- We monitoren de website erfgoed Harlingen.
- Versterken samenwerking regionale erfgoedgemeenten.
- We verbeteren de informatievoorziening over het verduurzamen van erfgoed.

Speerpunt 8

Het groener maken van de binnenstad

De bomen aan de Schritsen, Rozengracht en de Brouwersstraat verkeren overwegend in slechte staat. Dat komt doordat de bodem niet geschikt is al groeiplaats voor de bomen. De bomen kunnen daardoor niet tot volledige wasdom komen en blijven al jaren achter in ontwikkeling. Dit heeft ook zijn uitwerking op de groene uitstraling van de binnenstad van Harlingen.

Er is daarom besloten om in te grijpen en de bomen die nog in staat zijn om zich te gaan ontwikkelen te voorzien van zuurstof en meststoffen die middels injecteren aan de bodem worden toegevoegd. Deze eerste fase is inmiddels uitgevoerd in het voorjaar 2022. Eind 2022 is de tweede fase uitgevoerd en zijn de bomen aan de Rozengracht, zonder toekomstperspectief gesaneerd. Om het bomenaantal op peil te houden en de groene uitstraling in de binnenstad van Harlingen te behouden is gekozen voor het planten van nieuwe bomen. Hiervoor is de bodem uitgegraven en zijn de groeiplaatsen voorzien van bomengranulaat. Bomengranulaat maakt een goede zuurstoftoevoer naar de boomwortels mogelijk en heeft een hoog water opnemend vermogen. Daarnaast is bomengranulaat goed te verdichten en zeer draagkrachtig. Na deze ingreep zijn nieuwe bomen geplant.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

In 2023 staat fase drie van het revitalisering project op het programma. Het betreft de bomen en groeiplaatsen aan de Brouwersstraat. De werkwijze zal gelijk zijn als die aan de Rozengracht. Ook zullen de bomen en groeiplaatsen aan de Zuiderhaven aandacht krijgen. De daarop volgende fase staat voor 2024 gepland en betreft de bomen en groeiplaatsen aan de Schritsen.

Harlinger indicatoren programma 6

Sport

Indicator	2019	2020	2021	2022
Subsidie aan sportverenigingen per inwoner	€1,28	€ 1,29	€ 1,89	€ 2,43*

**het subsidiebedrag per inwoner is wederom gestegen door de verhoogde bijdrage aan Stichting Sportakkoord*

Cultuur

Indicator	2019	2020	2021	2022
Bezoekers Hannemahuis	12.144	10.578	10.680	10.000
Aantal uitleningen bibliotheek	96.984	73.086	56.817	85.000

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Laatst bekende gegeven	Gemeente < 25.000 inw.
Niet sporters	%	meerdere 2020	55,2%	50,1%%

Financiën

X €1000	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	6.011	7.322	5.008	5.137	4.947	5.030
Baten	1.257	1.107	812	812	812	812
Resultaat voor bestemming	-4.755	-6.215	-4.196	-4.325	-4.134	-4.218
Onttrekking aan reserves	2.105	3.463	642	357	217	257
Toevoeging aan reserves	-1.029	-1.015	-365	0	-40	0
Mutaties reserves	1.076	2.448	277	357	177	257
Resultaat na bestemming	-3.679	-3.767	-3.919	-3.968	-3.957	-3.961

Kaderstellende beleidsnota's

Sportbeleid en activering en sportaccommodaties

Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB)	2010
Uitvoeringsplan Impuls brede scholen, sport en cultuur en NASB	2011
Beleidsnota 'Harlingen Beweegt': sport, spel en cultuur voor jeugd en ouderen	2012
Beleidsnota 'Gezond opgroeien, Jeugd in Harlingen 2013 en verder	2013
Visie op de sportcomplexen voor voetbal en hockey	2014
Kadernota Sport en Bewegen Harlingen 2017-2021	2017

Cultuur, musea, cultureel erfgoed en media

Startnotitie passieve cultuurbeleving gemeente Harlingen	2011
Basisnotitie Kunst en Cultuur in de openbare ruimte	2012
Uitvoeringsplan Kunst en Cultuur in de openbare ruimte	2013
Beleidsnotitie archeologie	2015
Beleidsplan Hannemahuis; centrum voor Harlinger cultuur en historie 2017-2020	2016
Koersdocument bibliotheken Noord Fryslân	2016

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Beleidsplan Recreatie en Toerisme	2011
Groen Kwaliteitsvisie	2017
Gemeenschappelijke regeling de Marrekrite	2017

PROGRAMMA 7 SOCIAAL DOMEIN

Wethouders Paul Schoute, Erik de Groot en Hendrik Sijtsma

Speerpunten	
1	Ieder kind mag zijn wie het is en hoe het is. Kinderen groeien op in gezondheid, welzijn en veiligheid met perspectief op een zelfstandig leven naar ieders mogelijkheden.
2	Doelstelling van de WMO is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en dat zij goed mee kunnen doen in de maatschappij. De ondersteuning van inwoners met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen vindt zo veel mogelijk plaats in de eigen vertrouwde leefomgeving.
3	We streven een inclusieve arbeidsmarkt na. Zoveel mogelijk inwoners vinden daarom hun plek op de arbeidsmarkt. Ook als zij een beperking hebben. Betaald werk is een belangrijke voorspeller voor een economisch zelfredzaam bestaan.
4	Iedere statushouder integreert, participeert en bouwt een eigen bestaan op in onze gemeente.

De gemeenten Harlingen, Terschelling, Vlieland en Waadhoeke werken samen op de domeinen WMO, Jeugdwet en Participatiewet. In operationele zin binnen de gemeenschappelijke regeling Dienst Sozawe NWF. Beleidsmatig gebeurt dat door middel van het intergemeentelijk Beleidsteam Sociaal domein Noardwest-Fryslân.

Dit team zorgt ervoor dat de vier colleges en gemeenteraden in gemeenschappelijkheid de beste besluiten kunnen nemen voor hun inwoners. De landelijke kaders (wetten en regelingen) zijn voor deze gezamenlijke ambities het vertrekpunt. Daarnaast vertegenwoordigt het team de vier gemeenten als regio Noardwest Fryslân in de regionale en provinciale ketens en structuren zoals Sociaal Domein Fryslân, Arbeidsmarktregio Fryslân Werkt!, RMC-regio Midden en de GR Fryslân-West / Empatec NV.

Het intergemeentelijke Beleidsteam Sociaal Domein werkt samen met de lokale gemeentelijke beleidsteams die betrokken zijn onder andere op de terreinen onderwijs, cultuur, welzijn en gezondheid.

De opgaven ten aanzien van het Sociaal Domein voor de lange termijn betreffen voor 2023 de volgende dossiers. Specifiek voor de Jeugdwet gaat het om de Hervormingsagenda Jeugd, de provinciale Regiovisie en jaarplannen Sociaal

Domein Fryslân (SDF). Voor de WMO betreft het Grip op WMO. Dossiers ten aanzien van Participatie zijn de actualisatie beleid Armoedebestrijding, opstellen Armoedepact en plan van aanpak wachtlijst beschut werken. Voor Waadhoeke en Harlingen bovendien de doorontwikkeling werkleerbedrijf Empatec.

Bovendien is sociaal domein breed actueel de herijking Kadernota sociaal domein en het “werken vanuit de bedoeling” in combinatie met het versterken van de preventieve instrumenten en de keten.

Speerpunt 1

Ieder kind mag zijn wie het is en hoe het is. Kinderen groeien op in gezondheid, welzijn en veiligheid met perspectief op een zelfstandig leven naar ieders mogelijkheden.

Wat gaan we er in 2023 voor doen ?

Aansluiten bij de landelijke ontwikkelingen zoals genoemd in de Hervormingsagenda Jeugd.

Hoofddoelen zijn het bieden van betere en tijdige zorg en ondersteuning, op de juiste plek en wanneer dit nodig is en een beheersbaar en daarmee duurzaam financieel houdbaar stelsel.

Inzetten op normaliseren:

in het kader van het provinciale transformatieprogramma ‘Foar Fryske Bern’ betekent normaliseren: het omarmen en waarderen van talenten en verschillen tussen kinderen. Daarmee wordt geaccepteerd dat iedereen anders is en dat opvoeden en opgroeien verschilt per situatie. De uitdaging is het opvoedkundig klimaat te versterken. Dit betekent dat ouders en opvoeders laagdrempelig en dichtbij ondersteuning krijgen als dit nodig is.

Verhogen en versterken van de ouderparticipatie:

de ouder(s)/opvoeder(s) is in beginsel de eerste verantwoordelijke en wordt nadrukkelijk uitgenodigd om mee te denken en mee te doen, indien er een hulpvraag is en professionele ondersteuning nodig is. Ouders kunnen aanwezig zijn bij besprekingen van hun kind en hun ervaringskennis en gezinsomstandigheden delen. Hiermee beogen we het draagvlak voor ondersteuning te vergroten.

Inzetten op de lokale coalitie Kansrijke Start. Ieder kind verdient de best mogelijke start van zijn of haar leven. De eerste 1000 dagen van preconceptie tot 2 jaar blijken niet alleen bepalend voor een gezonde groei en ontwikkeling in de buik, maar ook voor de kansen op een optimale ontplooiing op latere leeftijd. Het beïnvloedt de kansen binnen het onderwijs en op de arbeidsmarkt, en daarmee ook op generaties die volgen. Een goede start voor ieder kind is de ultieme vorm van preventie en zorgt voor gezondere inwoners die zich kunnen ontwikkelen tot zelfredzame burgers.

Intensiveren van de domein overstijgende aanpak:

door het versterken van de ketensamenwerking op de verschillende leefgebieden komt er samenhang en afstemming in de aanpak, zorg en ondersteuning. De integrale beoordeling leidt tot één kind/ één plan waarbij de hulp wordt ingezet op de combinatie van de onderwijsbehoefte en de zorgbehoefte van het kind.

Onderzoeken of er voldoende gevarieerd ondersteuningsaanbod lokaal beschikbaar is buiten de door SDF ingekochte specialistische jeugdhulp.

Monitoren van het provinciale specialistische zorgaanbod ingekocht door SDF, om te zorgen voor een kwalitatief en passend zorgaanbod.

Transformeren van de jeugdhulp naar een collectieve voorziening, dan wel het versterken van het voorliggend veld waarbij kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen en ouders gesteund worden bij het ouderschap.

Doorontwikkeling van het gebiedsteam conform de landelijke hervormingsagenda en het nieuwe bestuurlijke kader tot een stevig lokaal team 2.0. Daarbij is het beoordelen en bepalen van urgentie (triage) op orde. Er wordt gewerkt aan het herstel van het gewone leven, gezinsgericht werken en het bieden van ondersteuning van het gebiedsteam zelf of een lokale professional.

We geven uitvoering aan het project optimalisering ketensamenwerking Jeugd. Het doel van het project is om te komen tot een sluitende en effectieve ketensamenwerking op het terrein van jeugd voor 0 tot 23-jarigen binnen de gemeente Harlingen.

Wat willen we bereiken?

- Minder kinderen krijgen gespecialiseerde jeugdhulp.
- Meer kinderen volgen (voor-)schoolse voorzieningen in de eigen omgeving.
- Ouders zijn meer betrokken bij het inzetten van ondersteuning voor hun kind.

Speerpunt 2

Doelstelling van de WMO is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en dat zij goed mee kunnen doen in de maatschappij. De ondersteuning van inwoners met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen vindt zo veel mogelijk plaats in de eigen vertrouwde leefomgeving.

Wat gaan we er in 2023 voor doen ?

- Een inclusieve samenleving faciliteren
- Uitvoeringsagenda “Grip op de Wmo” 2022-2024 ‘uitvoeren’. Juiste zorg op het juiste moment uit het juiste potje.
- De Kadernota Sociaal Domein herijken (visie en missie)
- De gemeente ontwikkelt indicatoren voor een sluitende keten op het gebied van de WMO, Jeugd- en Participatiewet en grip en sturing op de uitgaven van het sociaal domein.

Iedereen woont zo lang mogelijk zelfstandig thuis

De woonzorgvisie opstellen (i.c.m. de woonvisie)

Ontwikkelen beleid voor de toekomstige ‘senioren’ en hun behoeften op het gebied van wonen en ondersteuning.

Inventariseren of er voldoende aanbod is voor senioren om zelfstandig te wonen, enerzijds in de zin van ondersteuning in de thuissituatie en anderzijds vanuit de stenen (wooninitiatieven)

Zorgdragen voor een passend voorzieningen aanbod/dekkend zorglandschap (innovatieve) aanbestedingen uitvoeren

Blijven inzetten op relatiebeheer met zorgaanbieders en verwijzers de monitoring en evaluatie van het beleid verbeteren (PDCA cyclus)

Mantelzorg ondersteunen

Uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda mantelzorg, ter implementatie van de

beleidsnotitie ondersteuning en waardering van mantelzorgers in de gemeente Harlingen 2021 – 2025.

Mantelzorgers zijn cruciaal in het zo lang mogelijk thuis blijven wonen en in het kunnen bieden van een dekkend zorglandschap. Zij verdienen onze ondersteuning.

Vrijwilligerswerk ondersteunen

Vrijwilligers zijn belangrijk voor de verbinding, solidariteit en de leefbaarheid in de samenleving. Gemeente Harlingen stimuleert en faciliteert de juiste condities voor vrijwilligers zodat ze hun vrijwilligerswerk met plezier blijven doen.

De toegankelijkheid van algemene voorzieningen verbeteren en/of uitbreiden.

Huiselijk geweld en mishandeling bestrijden

participeren in SDF verband voor beleid op het gebied 'Geweld in Afhankelijkheidsrelaties' (GIA).

contracten en subsidies in het kader van huiselijk geweld en kindermishandeling verlopen via SDF/ gemeente Leeuwarden (Veilig Thuis, Fier Fryslân).

Zorgen dat mensen minder snel in een beschermde woonvorm terecht komen

Inzetten op ondersteuning en participatie van kwetsbare inwoners thuis in de wijk of buurt met als doel dat mensen minder snel in een beschermde woonvorm terecht komen

Uitvoering geven aan het actieplan 'Eén tegen eenzaamheid'.

Het bieden van Welzijnswerk om het welbevinden van mensen in gemeente

Harlingen te bevorderen en mensen (weer) deel te laten nemen aan de samenleving. Tevens wordt samen met jongeren onderzoek gedaan naar ontmoetingsplekken en wordt er gestreefd naar een vaste locatie voor Spijkerstad.

Voorstellen doen om Nieuw Zuid structureel neer te zetten, zodat er een algemene voorziening is waar burgeninitiatief, sociale activering en maatschappelijke participatie samen oplopen.

Wat willen we bereiken ?

- Er zijn minder inwoners die gebruik moeten maken van ondersteuning vanuit de Wmo die plaats vindt in een woonvorm van een zorgaanbieder. Zoveel

mogelijk (ambulante) ondersteuning thuis en in de eigen omgeving.

- De toegankelijkheid en de mogelijkheden van algemene en laagdrempelige voorzieningen is verbeterd en zo nodig vergroot.

Speerpunt 3

We streven een inclusieve arbeidsmarkt na. Zoveel mogelijk inwoners vinden daarom hun plek op de arbeidsmarkt. Ook als zij een beperking hebben. Betaald werk is een belangrijke voorspeller voor een economisch zelfredzaam bestaan.

Wat gaan we er in 2023 voor doen ?

- Prioriteit bij re-integratie naar betaald werk
- Wij zorgen dat de dienstverlening van de DIENST NWF en gemeenten in samenhang leidt tot goede resultaten voor onze inwoners en dat zien we door een blijvende daling van het aantal uitkeringsgerechtigden in onze gemeente. De ketensamenwerking en de concrete doelstellingen worden de komende jaren beschreven in dienstverleningsovereenkomsten en jaarplannen. Het integrale team Werk en Participatie heeft een sleutelrol in de dienstverlening (alleen gemeenten Harlingen, Vlieland, Terschelling).
- Wij werken aan een aanvullend passend en gedifferentieerd instrumentarium om mensen voor wie werk nog niet op korte termijn haalbaar is, met kleine stappen dichterbij de arbeidsmarkt te brengen.
- Meer mensen met een beperking doen mee op de lokale arbeidsmarkt. Dat zien we door een stijging van het aantal Baanafspraken.

Bestaanszekerheid wordt vergroot, ook na werkaanvaarding

De gemeenteraden stellen in 2023 het Integrale Armoedebeleid 2023 – 2027 vast. Vroegsignalering van schulden blijft prioriteit en het minimabeleid zoals dat in 2022 is herijkt is de basis van het armoedebeleid.

We willen bijdragen aan een stimulerende omgeving voor jongeren zodat zij zich optimaal ontwikkelen met het oog op een economisch onafhankelijke toekomst.

Wij betrekken kinderen en jongeren bij het opstellen van beleid.

Vanuit het Sociaal Domein zorgen wij ervoor dat wij bijdragen aan betaalbaar wonen, o.a. door de inzet van middelen en mogelijkheden vanuit het rijk in het kader van het terugdringen van energie-armoede en door de energie-transitie samen met corporaties nader vorm te geven.

We volgen de herziening van de Participatiewet die moet leiden tot ‘meer menselijke maat’ nauwlettend. We zorgen dat waarden Bestaanszekerheid, Complementariteit, Iedereen kan werken, Eigen verantwoordelijkheid en Solidariteit (gepresenteerd in de Kamerbrief Participatiewet in Balans, juli 2022) verankerd worden in voorstellen aan de gemeentebesturen en zichtbaar zijn in de dienstverlening aan onze inwoners. De handhavingprotocollen zijn onlosmakelijk onderdeel daarvan.

Leren en werken in je eigen regio: jongeren hebben perspectief in Noardwest-Fryslân

Voor een beter perspectief voor kwetsbare inwoners, onder wie de jongeren die uitstromen uit het Pro/VS – en MBO-1-onderwijs, leveren wij een bijdrage aan het regionale netwerk van de drie o's: overheid, ondernemers en onderwijs. Deze drie o's komen samen in de strategische ontwikkelprogramma's Sociaal Economisch Actieplan (Harlingen en Waadhoeke) en het Waddenprogramma (Terschelling en Vlieland) en de (voorbereidingen) op de Regiodeal.

Wat willen we bereiken ?

- Het aantal werkende personen met een indicatie Baanafsprakbaan (Bab) neemt in onze regio toe.
- Minder jongeren groeien op in armoede (indicatoren: lage-inkomensgrens of sociaal minimum).
- Meer inwoners met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt participeren in ontwikkeltrajecten die voortkomen uit strategische ontwikkelprogramma's .
- Minder inwoners maken gebruik van een uitkering ingevolge de Participatiewet.
- Voor meer mensen is de uitkering ingevolge de Participatiewet een aanvulling op inkomen uit arbeid (oftewel: het aantal parttime werkenden in de bijstand groeit).

Speerpunt 4

Iedere statushouder integreert, participeert en bouwt een eigen bestaan op in onze gemeente.

Wat gaan we er in 2023 voor doen ?

- Iedere statushouder krijgt binnen de wettelijk gestelde termijn woonruimte toegewezen (waardoor de taakstelling van het Rijk wordt gehaald) en wordt daarbij ondersteund door een maatschappelijk begeleider.
- Andere vormen van huisvesting onderzoeken en uitwerken.
- De gemeente voert onder de nieuwe Wet inburgering (WI21) regie over het inburgeringstraject van begin tot eind en verder waar nodig:
- Leerroutes faciliteren en het Participatieverklaringstraject aanbieden.
- Module Arbeid en Participatie aanbieden in een arbeidsgerichte omgeving.
- Belemmeringen om in te burgeren waar mogelijk wegnemen (denk aan kinderopvang e.a.).

Wat willen we bereiken ?

- Statushouders werken aan hun toekomst op basis van het Plan Inburgering en Participatie (PIP) dat als beschikking vooraf aan het inburgeringstraject wordt vastgelegd en bindend is.
- Statushouders behalen binnen de gestelde termijnen de inburgering en worden hierbij ondersteund vanuit de lokale keten.
- Statushouders doen mee in de samenleving, waar mogelijk door middel van een (betaalde) baan of vrijwilligerswerk.

Harlinger indicatoren

Vergunninghouders

Indicator	2019 taakstelling	2019 werkelijk	2020 taakstelling	2020 werkelijk	2021 taakstelling	2021 werkelijk
Aantal gehuisveste vergunninghouders	12	14	11	14	23	26

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Laatst bekende gegeven	Gemeente < 25.000 inw.
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 65 jaar	meerdere 2021	754,1	677,3
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21-jarigen	CBS Jeugd 2020	1%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS Jeugd 2020	7%	3%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking	CBS 2021	67,7%	71,6%
Werkloze jongeren	%16 t/m 21-jarigen	CBS Jeugd 2020	3%	1%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS 2021	314,5	216,5
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners 15 – 64 jaar	CBS 2020	404,6	148,3
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd 2019	12,9%	11,9%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd 2021	1,5%	geen data (2019, 1,1%)
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS Jeugd 2021	0,5%	geen data (2019, 0,4%)
Cliënten met een maatwerkarrangement	Aantal per 10.000 inwoners	CBS MSD WMO 2021	910	640

Financiën

X €1000	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	26.894	28.081	27.194	27.647	28.216	28.746
Baten	9.184	9.387	7.834	8.120	8.463	8.798
Resultaat voor bestemming	-17.710	-18.694	-19.360	-19.527	-19.753	-19.948
Onttrekking aan reserves	997	447	17	17	17	17
Toevoeging aan reserves	-549	-1.152				
Mutaties reserves	448	-705	17	17	17	17
Resultaat na bestemming	-17.262	-19.563	-19.343	-19.510	-19.736	-19.931

Kaderstellende beleidsnota's

Notitie Kinderopvang	2009
Kadernota Werk Vermogen!	2012
Basisnota Sociaal Domein 2014-2018	2013
Kadernota sociaal domein 'vaststellen en doorpakken'	2013
Nota gebiedsgerichte aanpak sociaal domein Harlingen	2014
Beleidsplan sociaal domein (3 D's)	2014
Implementatieplan schuldpreventie	2016
Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen	2016
Implementatieplan schuldpreventie	2016
Startnotitie Armoede, korte en lange termijn aanpak in samenhang bekeken	2017
Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018	2017
Startnotitie Armoede, korte en lange termijn aanpak in samenhang bekeken	2017

Wmo

Wet Maatschappelijke ondersteuning	2015
Beleidsnotitie ondersteuning en waardering voor Mantelzorgers	2021-2025
Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning	2021
Verordening maatschappelijke ondersteuning	2021
Financieel besluit Maatschappelijke ondersteuning	2021
Inkoopstrategie Huishoudelijke Hulp	
Inkoopstrategie Beschermd Wonen	
Verordening Adviesraad Sociaal Domein Noardwest Fryslân	2021
Evaluatie SDF	
Convenant Actieprogramma Weer Thuis	2021
Bestuursakkoord	2018-2022
Regiovisie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (centrum gemeente)	2021

Jeugd

Basisnota Sociaal Domein	2014-2018
Kadernota sociaal domein 'vaststellen en doorpakken'	2013
Nota gebiedsgerichte aanpak sociaal domein Harlingen	2014
Beleidsplan sociaal domein (3 D's)	2014
Beleidsregels Jeugd	2021
Verordening Jeugd	2021

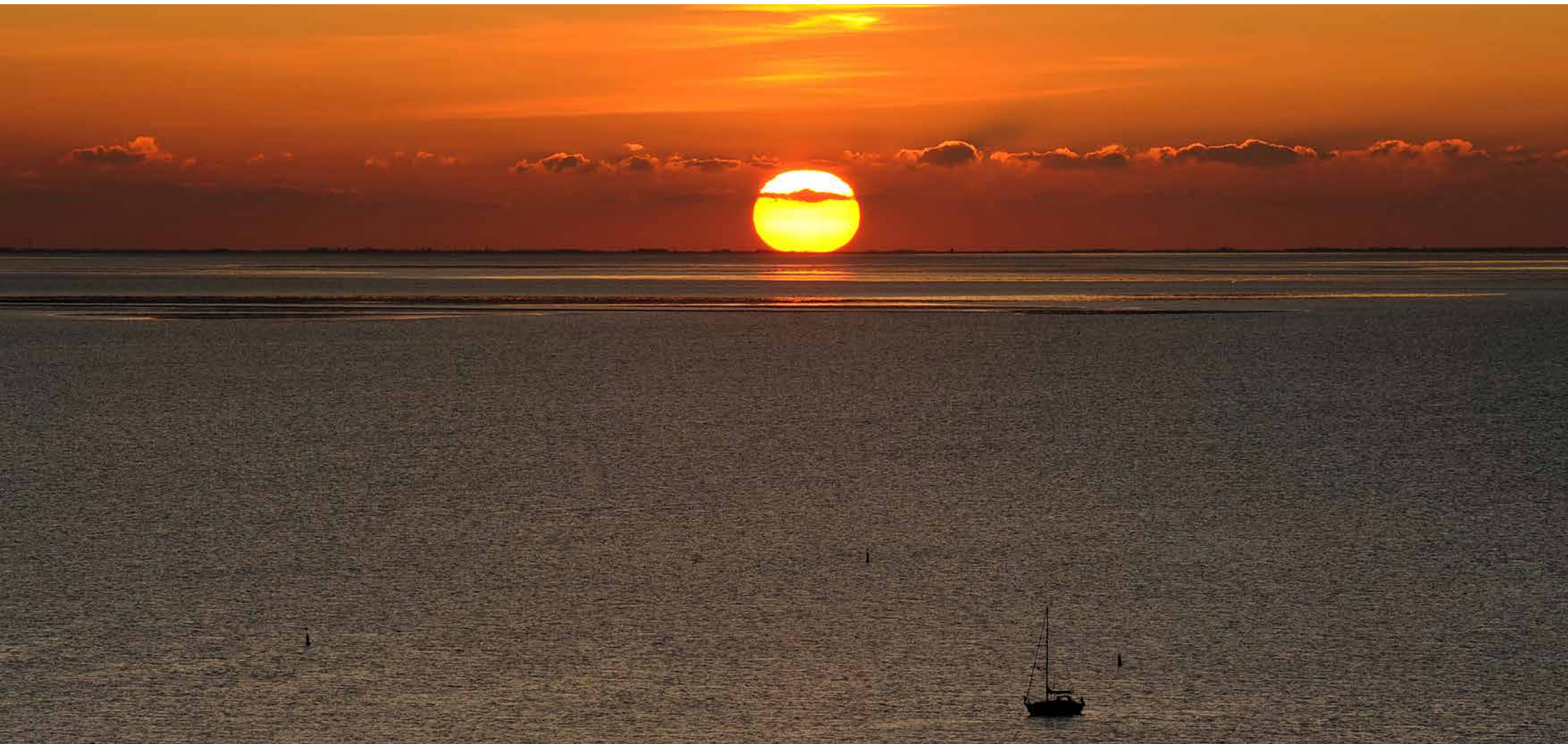
Participatie

Wet Inburgering	2022
Implementatieplan Aan de slag met inburgering per 01-01-2022	2022

PROGRAMMA 8 VOLKSGEZOND- HEID EN MILIEU

Wethouders Erik de Groot en Hendrik Sijtsma

Speerpunten	
1	Inwoners van Harlingen gezonder en bewuster laten leven.
2	Een gezond evenwicht tussen ecologie en economie door het toepassen van principes van duurzaamheid.
3	Een doelmatige, milieu-hygiënische, economische en duurzaam verantwoorde afvalinzameling.
4	Zorgdragen voor een efficiënte, effectieve en resultaatgerichte bedrijfsvoering van en meewerken aan de toekomst van de FUMO.
5	Doelbewust rioolbeheer.
6	Een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte.
7	De REC een voortdurend punt van zorg en aandacht van de gemeente Harlingen te laten blijven in het belang van haar inwoners.

Nieuw beleid

Onderwerp	2023	2024	2025	2026
Uitvoering programma duurzaamheid	50.000			
Uitvoering voorbereiding begraafplaats herinrichting vak BB	52.500			
	117.500			

Toelichting nieuw beleid

Uitvoering programma duurzaamheid

In 2022 heeft de raad het programma duurzaam Harlingen vastgesteld. Dit programma bevat het beleid en diverse acties voor de komende jaren: welke doelen stellen we, hoe bereiken we deze doelen en wat gaan we doen. De komende periode staat de uitvoering van dit programma centraal.

Essentieel onderdeel is communicatie en participatie. Goede communicatie en participatie is nodig voor de ondersteuning van de acties uit het programma duurzaam Harlingen.

In eerste instantie gaan we aan de slag dat beschikbare informatie goed wordt ontsloten. Er wordt al veel informatie via diverse kanalen verspreid. Dit gebeurt vaak omslachtig en versnipperd, waardoor het voor de burger lastig is deze te vinden. Ook voor de bewustwording is een goede ontsluiting van informatie

zowel digitaal als fysiek van belang. Ook is het niet altijd zichtbaar dat en hoe de gemeente volgens de principes van duurzaamheid werkt. In het kader van onze voorbeeldfunctie gaan we beter en meer vertellen over wat er allemaal gedaan wordt op het gebied van duurzaamheid.

Uitvoering voorbereiding begraafplaats herinrichting vak BB

De algemene begraafplaats in Harlingen heeft op dit moment nog ruimte voor ongeveer 600 begravingen. Dit betekent dat na 2030 er geen ruimte meer is voor begravingen op deze locatie. Onderzoek heeft uitgewezen dat uitbreiding, op andere locaties naast de begraafplaats, op korte termijn niet mogelijk is. Om tijdig meer capaciteit beschikbaar te krijgen zal gestart worden met de procedure voor ruiming. Het betreft hier zeer specialistisch werk. De procedure voor ruiming is langdurig en kan tot 8 jaar in beslag nemen. (vergelijkbaar met ruiming van vak AA in 2003). Met het ruimen van vak BB op de algemene begraafplaats kan de capaciteit voor begraven tot minimaal 2050 gewaarborgd worden.

Speerpunt 1

Inwoners van Harlingen gezonder en bewuster laten leven

De gemeente Harlingen wil blijven inzetten op het ingezette beleid om inwoners van Harlingen gezonder en bewuster te laten leven. Naast een gezonde leefstijl zijn ook opvoeding, financiën, onderwijs, werk en participatie, psychosociale gezondheid en gezondheidsvaardigheden belangrijke bouwstenen voor een gezond en fijn leven. Daarnaast is een gezonde en veilige leefomgeving en goede zorg en voorzieningen van belang. Door corona zien we een toename in mentale problematiek onder jongeren en jongvolwassenen en zijn de gezondheidsverschillen tussen laag en hoogopgeleiden alleen maar toegenomen.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- We blijven inzetten op zorg in de gemeente en de omgeving en vinden het daarom dan ook van belang dat de polikliniek/zorgplein in Harlingen blijft.
- We werken aan een nieuwe nota Harlingen Gezond waarin de bouwstenen van de Friese Preventie Aanpak zijn verwerkt en aandacht is voor mentaal welbevinden.
- Voor het tegengaan van overlast door en misbruik van alcohol en drugs, met name onder jongeren gaan we onderzoeken of we OKO (opgroeien in een

- kansrijke gemeente, model gebaseerd op het IJslands model) kunnen invoeren
- We blijven ons inzetten voor een positieve sportcultuur waarbij een gezonde leefstijl in elke gedragsvorm (rookvrije omgeving, gezonde kantine en alcoholbeleid) wordt gestimuleerd.

Speerpunt 2

Een gezond evenwicht tussen ecologie en economie door het toepassen van principes van duurzaamheid

De bewustwording rondom duurzaamheid, klimaat en energiebesparing blijft groeien. De ingrijpende doelstelling “gasloos” en energieneutraal in 2050, vraagt de komende jaren de nodige inspanning. Het beleid van de gemeente Harlingen staat niet op zichzelf, maar moet aansluiten op de (inter)nationale opgaven van de Rijksoverheid, van de Provincie Fryslân en andere stakeholders. Naast energiedoelstellingen heeft de Rijksoverheid ook doelstellingen als het gaat om de transitie naar een circulaire economie en klimaatadaptatie. In 2023 gaan we als “slimme volgers” in nauwe samenwerking met diverse partijen verder aan de slag met de zes duurzaamheidsthema’s energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzame mobiliteit en sociale duurzaamheid.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- In samenwerking met de diverse partijen verder werken aan de Regionale Energiestrategie (RES).
- CO₂-reductie voorop stellen.
- Het besparen van energie en het verminderen van de warmtebehoefte voor de komende jaren het speerpunt richting inwoners, bedrijven en ons zelf laten zijn.
- Het ontsluiten van informatie op orde krijgen en houden.
- Investeringsplannen doen in de tand des tijds en met minimaal mogelijke impact op natuur en haar bronnen door het invoeren van de R-ladder.
- Het zo goed mogelijk omgaan met de gevolgen van het veranderende klimaat in het bijzonder het omgaan met hoosbuien, zeespiegelstijging, verzilting en ook hittestress.
- Het inzetten op zoveel mogelijk faciliteren en stimuleren van duurzame mobiliteit.
- Het inzetten op het behouden en waar mogelijk versterken van de biodiversiteit, onder meer door het borgen van variatie in inheemse soorten

- en het zorgen voor verbinding tussen de leefgebieden van de soorten.
- Het inzetten op kansen voor iedereen binnen het verduurzamen en een groen en gezond leven mogelijk maken voor iedereen.

Speerpunt 3

Een doelmatige, milieu-hygiënische, economische en duurzaam verantwoorde afvalinzameling

We werken hard aan een betere afvalscheiding met steeds meer hergebruik van afval. Afval bestaat uit grondstoffen. Het uitgangspunt is dat deze kunnen worden hergebruikt. We willen groeien naar een circulaire economie.

Uiteindelijke doelstelling is nog steeds dat er niet meer dan 100 kg per jaar per persoon mag worden verbrand conform de oude nationale VANG-doelstellingen (Van Afval naar grondstof). Voor de komende periode blijft het streven om door middel van goede afvalscheiding hoogwaardige recycling te faciliteren, maar het accent komt sterker te liggen op hoogwaardige (kwalitatief betere) ingezamelde stromen.

We willen de aanpak opruimen van zwerfafval op land en in het water voortzetten.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- Het Uitvoeringsplan Afvalbeleid 2020 evalueren en actualiseren.
- Verdere uitvoering geven aan het uitvoeringsplan zwerfafval 2021.
- Komen tot een efficiëntere financieringssysteem voor oud papier.
- Het plaatsen van een Bubble Barrier in het Van Harinxmakanaal (onder voorbehoud van het verkrijgen vergunning van het Wetterskip).

Speerpunt 4

Zorgdragen voor een efficiënte, effectieve en resultaatgerichte bedrijfsvoering van en meewerken aan de toekomst van de FUMO

De doorontwikkeling van de FUMO naar een FUMO 2.0 is nagenoeg afgerond. Toch blijft een verdere doorontwikkeling naar de toekomst altijd nodig. Dit ondersteunen wij. Het gaat niet alleen over een doorontwikkeling van de FUMO als organisatie en het verder verbeteren van de operationele uitvoering van taken. Het gaat nadrukkelijk ook over de FUMO als systeem: een gemeenschappelijke regeling van en voor de Friese overheden.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- Alle ontwikkelingen kritisch blijven volgen.
- Onze bijdrage blijven leveren aan de doorontwikkelingen, zowel ambtelijk als bestuurlijk.

Speerpunt 5

Doelbewust rioolbeheer

De gemeente beschikt over inspectiegegevens van de riolen, gemalen en pompunits. Op basis van deze inspecties kunnen doelbewuste vervangingskeuzes gemaakt worden in plaats van beheer op basis van aanlegjaar (technische levensduur).

Wat gaan wij er in 2023 voor doen ?

- Opstellen Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028.
- Reinigen riolering omgeving Spiker.

Speerpunt 6

Een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte

In 2022 is een systeemoverzicht stedelijk water opgesteld voor de stad Harlingen. Hierin is het functioneren van het stedelijk watersysteem doorgerekend en zijn een aantal maatregelen uitgewerkt om knelpunten (wateroverlastsituaties) aan te pakken. Drie van deze maatregelen worden opgenomen in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028. Vanuit het rijk kan een deel van deze projecten gesubsidieerd worden. Door het uitvoeren van deze projecten werken we ernaar toe om de gemeente voor 2050 klimaatbestendig in te richten. Daarnaast wordt er bij herinrichtingsprojecten en nieuwbouwplannen zoveel mogelijk rekening gehouden met een klimaatbestendige inrichting (zoals wateropvang, meer groen en minder verharding).

Wat gaan wij er in 2023 voor doen ?

- Realiseren extra waterberging omgeving Oosterparkweg.
- Opwaarderen bomen langs de Zuiderhaven.
- Doorzetten subsidieregeling klimaatbestendige maatregelen voor inwoners.

Speerpunt 7

De REC een voortdurend punt van zorg en aandacht van de gemeente Harlingen te laten blijven in het belang van haar inwoners.

Wat gaan wij er in 2023 voor doen ?

- Het kritisch blijven volgen van alle ontwikkelingen en gebeurtenissen rond de REC.

Harlinger indicatoren

Milieu

Aantal kilo's restafval dat verbrand wordt

Indicator	2019	2020	2021
Restafval dat wordt verbrand (per inwoner*)	135 kg.	133kg.	135 kg.

*Bron: Omrin

Ecologisch beheer

Indicator	2020	2021	2022
Ecologisch beheerd areaal:			
Talud	14.448 m2	14.562 m2	14.562 m2
Bijenlint bermen	11.470 m2	11.470 m2	11.470 m2
Natuurlijke oevers en wadi	4.423 m2	4.423 m2	5.588 m2
Ruigte en braakliggende percelen	93.129 m2	93.129 m2	93.129 m2
Bloemrijk kruidenmengsel	92.799 m2	104.269 m2	104.269 m2
Totaal	216.269 m2	227.853 m2	229.018 m2

Toelichting: Ecologisch groenbeheer is een vorm van het beheren van groen waarbij de inheemse flora en fauna centraal staan. Ecologisch beheer is er op gericht de biodiversiteit te vergroten en de flora en fauna de kans te geven zich door middel van natuurlijke processen te ontwikkelen. De soortensamenstelling van een stuk groen wordt grotendeels bepaald door natuurlijke concurrentie en bijgestuurd door de beheerder.

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Laatst bekende gegeven	Gemeente < 25.000 inw.
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS 2020	225*	129
Hernieuwbare elektriciteit**	%	RWS 2020	164,2%	geen data

**Cijfers m.b.t. het huishoudelijk restafval komen van het CBS. Het CBS heeft geen recentere cijfers voorhanden*

***De geleverde restwarmte van de REC wordt aangemerkt als hernieuwbaar.*

Financiën

X €1000	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	4.872	4.779	4.691	4.537	4.547	4.561
Baten	3.833	3.785	4.144	4.152	4.154	4.157
Resultaat voor bestemming	-1.039	-994	-547	-385	-393	-404
Onttrekking aan reserves	246	206	173			
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	246	206	173			
Resultaat na bestemming	-793	-788	-374	-385	-393	-404

Kaderstellende beleidsnota's

Volksgezondheid

Nota 'Harlingen Gezond gemeentelijk gezondheidsbeleid'	2013
Nota Harlingen Gezond 2018-2021	2018

Riolering

Kaderrichtlijn Water/WB21	2008
Gemeentelijk Waterplan	2009
Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2014-2018	2014

Afval

Nota bodembeheer	2012
Afvalstoffenverordening	2012
Notitie afvalbeleid	2017

Milieubeheer

Gemeenschappelijke Regeling Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving	2017
Duurzaamheidsnotitie 2015	2015

PROGRAMMA 9

VOLKSHUISVESTING,
RUIMTELIJKE ORDENING
EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Wethouder Erik de Groot

Speerpunten	
1	De woonvisie waar nodig actualiseren.
2	Leegstand en verpaupering tegengaan.
3	Werken naar een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.

Nieuw beleid

Onderwerp	2023	2024	2025	2026
Ontwikkelen gebiedsdekkend omgevingsplan	106.000	106.000	106.000	106.000
	106.000	106.000	106.000	106.000

Toelichting nieuw beleid

Ontwikkelen gebiedsdekkend omgevingsplan

De Omgevingswet zal waarschijnlijk per 1 januari 2023 in werking treden; de Eerste Kamer neemt hierover na de zomer een besluit. Bij de invoering ligt de focus in 2022 op het afronden van de noodzakelijke aanpassingen in werkprocessen, software en verordeningen; om daarmee zo lang mogelijk te kunnen oefenen voordat de wet in werking treedt. Een eventueel uitstel van de wet geeft ons als gemeente meer tijd om te oefenen. Daarmee verkleinen we de, door het Rijk aangekondigde, 'dip in de dienstverlening'. Op welk moment de wet ook in werking treedt, we zullen nog jaren nodig hebben om de nieuwe werkwijzen te optimaliseren. Daarin zijn we ook afhankelijk van de kwaliteit van het digitaal stelsel omgevingswet (DSO), dat nu nog onvoldoende is.

Naast het optimaliseren van processen e.d. zal er gewerkt blijven worden aan het opstellen van een Omgevingsvisie (2023) en een gebiedsdekkend omgevingsplan (gereed 2026). Die laatste zal in stappen worden opgeleverd via deelomgevingsplannen.

Verwacht wordt dat de afhandeling van initiatieven en vergunningen de eerste jaren meer tijd gaat kosten.

Voor de komende jaren is nog geld nodig voor het optimaliseren van processen/ dienstverlening. Deze kosten kunnen, zoals het nu lijkt, gedekt worden uit de decentralisatie uitkering Omgevingswet die het Rijk heeft toegezegd voor de komende jaren.

De Omgevingswet zal impact hebben op de kosten die we maken voor de afhandeling van initiatieven en vergunningen. Om deze impact te kunnen inschatten gaan we aan de hand van een nulmeting de veranderingen monitoren. Het is denkbaar dat de leges niet toereikend zullen zijn. Dit kan deels worden opgevangen met de hierboven genoemde decentralisatie-uitkering.

Speerpunt 1

De woonvisie waar nodig actualiseren

In juni 2020 heeft onze gemeenteraad de gezamenlijk met u opgestelde Woonvisie gemeente Harlingen 2020-2030 vastgesteld. Er zijn een aantal ontwikkelingen die om een actualisatie van deze woonvisie vragen. In de woonvisie is reeds benoemd dat de wereld er over enkele jaren al heel anders uit kan zien. Daarom is blijvende monitoring belangrijk en zorgen we er als gemeente voor dat onderdelen van de woonvisie geüpdatet worden als dat nodig blijkt.

Ontwikkelingen op de woningmarkt

Het wonen en leven in de gemeente Harlingen verandert continu. De meeste veranderingen worden veroorzaakt door beslissingen die buiten de gemeente worden genomen, maar die op lokaal niveau goed merkbaar zijn. Denk hierbij aan langer thuis blijven wonen, de toename van internetwinkelen (waardoor winkelpanden vrijvallen), de toename van thuiswerken, overheden die steeds vaker een beroep doen op hulp van hun inwoners ('participatie'), stijgende energielasten en het belang om van het aardgas af te gaan, de verwachte bevolkingsdaling en corporaties die zich meer moeten richten op hun kerntaken en steeds strengere toewijzingsregels voor sociale huurwoningen hanteren. Sinds de vaststelling van de woonvisie 2020-2030 vinden op het gebied van wonen op dit moment veel ontwikkelingen plaats.

Rijksbeleid

De krapte op de landelijke woningmarkt, maakt dat het Rijk steeds meer gaat sturen op de woningmarkt. Zo ligt er sinds maart 2022 de Nationale Woon- en Bouwagenda. In de Nationale Woon- en Bouwagenda worden de oorzaken van de wooncrisis, de doelstellingen en de programmatische aanpak voor de komende jaren geschetst. Het doel van de Nationale Woon- en Bouwagenda is het bevorderen van de beschikbaarheid, betaalbaarheid en

kwaliteit van het woningaanbod in Nederland. In de Nationale Woon- en Bouwagenda wordt gewerkt langs de lijnen van zes programma's:

- Woningbouw
- Een thuis voor iedereen (aandachtgroepen)
- Betaalbaar wonen
- Leefbaarheid en veiligheid
- Verduurzaming gebouwde omgeving
- Wonen en ouderen

Gemeente Harlingen wil graag kijken of zij een bijdrage kan leveren aan de integrale volkshuisvestingsaanpak vanuit het regeerakkoord. De stedelijke omgeving van Harlingen kan hierin voorzien door voldoende kwalitatieve woningen te bouwen voor alle doelgroepen. Het huidige woningbouwprogramma dient hierop te worden herijkt.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

- In kaart brengen waar een actualisatie van de woonvisie noodzakelijk.

Speerpunt 2

Leegstand en verpaupering tegengaan

Leegstand, wat vaak leidt tot verpaupering, willen we koste wat kost zoveel mogelijk zien te voorkomen. Het project 'revitalisering monumentale binnenstad Harlingen' in samenwerking met de Hein Buismanstichting geeft hieraan een positieve invulling. De looptijd van het algemeen stadsherstelfonds is in 2020 met vijf jaar verlengd. Uit het stadsherstelfonds van dit project worden subsidies verstrekt om restauratie en herstel van vervallen panden met cultuurhistorische waarde mogelijk te maken.

Wat gaan we er in 2023 voor doen?

Doorgaan met het verlenen van leegstandwetvergunningen die het mogelijk maken een (particuliere) woning voor maximaal 5 jaar te verhuren.

Doorgaan met het aankopen en transformeren van leegstaande/niet gebruikte panden in de historische binnenstad van Harlingen in samenwerking met de Hein Buisman Stichting.

Speerpunt 3

Werken naar een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit

Op 1 januari 2023 wordt, zoals de planning nu is, de Omgevingswet van kracht. Doelstelling van deze wet is: minder regels, meer ruimte voor initiatieven en lokaal maatwerk en vertrouwen als uitgangspunt. Dit begrotingsjaar geven wij hier verder inhoud en uitvoering aan. In 2023 ligt de focus nog nadrukkelijker op de implementatie van de Omgevingswet. Het motto van deze wet is: "ruimte voor ontwikkeling en waarborgen voor kwaliteit". We werken verder aan het opstellen van de omgevingsvisie voor het gehele grondgebied van de gemeente en een omgevingsplan voor bedrijventerrein Oostpoort en de Koningsbuurt. Het opstellen van genoemd omgevingsplan doen wij in samenwerking met de gemeente Terschelling, waar een omgevingsplan voor Midsland wordt

gemaakt, zodat wij over en weer van elkaar kunnen leren.

Qua ruimtelijke ontwikkeling wordt verder inhoud gegeven aan de ontwikkeling van de Westerzeedijk, de Willemshaven, het Waterfront (Waddenpromenade, veerhaven, sluiscomplex en lang parkeren) en het begeleiden van nieuwe (bouw)initiatieven. Deze ontwikkelingen worden ook in de vorm van een bestemmingsplannen planologisch geregeld en we ronden dan ook diverse lopende bestemmingsplanprocedures af.

Wat gaan we er in 2023 voor doen ?

- Voorbereidingen treffen invoering Omgevingswet.
- Vervolg geven aan opstellen omgevingsvisie.
- Vervolg geven aan opstellen omgevingsplan.
- Herinrichting en proefdraaien met aangepaste VTH processen en software.
- Diverse lopende bestemmingsplanprocedures afronden.

Harlinger indicatoren

Aanbod huurwoningen

Indicator*	2019	2020	2021
Beschikbare huurwoningen naar prijsklasse			
Goedkoop	23%	20%	18%
Betaalbaar	70%	73%	75%
Duur	7%	7%	7%

* bron: Bron: Bod prestatieafspraken 2021 De Bouwvereniging. Vermelde cijfers zijn exclusief woningen die via een makelaar of particulier worden aangeboden.

(2021: Goedkoop: huur < € 442,46; Betaalbaar: huur tussen € 442,46 en € 633,25; Duur: huur > € 633,25).

Lastendruk bedrijven

Indicator	2020	2021	2022
Gemiddeld aanslag OZB alle Friese gemeenten (alle categorieën)	12.788	13.082	13.506
Gemeente Harlingen gemiddelde aanslag over alle categorieën)	14.793	14.894	15.380
Plaats ranglijst gemeente Harlingen (van de 18 gemeenten)	13	12	12

Algemene Indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Laatst bekende gegeven	Gemeente < 25.000 inw.
Gemiddelde WOZ waarde	1000 €	CBS WOZ 2021	191	315
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen 2021	1,5	8,6
Demografische druk*	%	CBS 2022	88,3	80,2
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens	In Euro's	COELO 2022	644	geen data
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	In Euro's	COELO 2020	723	geen data

* De som van het aantal personen van 0 tot 20 en van 65 en ouder ten opzichte van het aantal personen in de leeftijd van 20 tot 65 jaar.

Financiën

X €1000	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	1.148	1.514	1.316	1.317	1.313	1.313
Baten	178	463	260	260	260	260
Resultaat voor bestemming	-969	-1.051	-1.056	-1.057	-1.053	-1.053
Onttrekking aan reserves	484	640	200			
Toevoeging aan reserves		-200	-200			
Mutaties reserves	484	440	0			
Resultaat na bestemming	-485	-611	-1.056	-1.057	-1.053	-1.053

Kaderstellende beleidsnota's

Ruimtelijke Ordening

Houtskoolschets (1e deel Stadsvisie)	2008
Camperbeleid	2010
Bed en Breakfastbeleid	2010
Meerjarenontwikkelingsprogramma Stedelijke Vernieuwing	2011
Structuurvisie	2012
Detailhandel structuurvisie Harlingen, Dynamiek met Karakter	2013

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Nota verkoop openbaar groen	2000
Nota Grondbeleid 2015-2018	2015
Vastgoednotitie 2015	2015

Wonen en Bouwen

Prestatieafspraken gemeente Harlingen-De Bouwvereniging-Huurdersvereniging	2019
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-De Bouwvereniging-Huurdersvereniging	2020
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-De Bouwvereniging-Huurdersvereniging	2021
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-Woonzorg Nederland	2019-2022
Woonvisie	2020-2030
Gemeenschappelijke regeling Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg	2015
Welstandsnota	2015
Bouwverordening	2015
Visiedocument Ruimtelijk Kompas Harlingen	2017

PARAGRAFEN

A. LOKALE HEFFINGEN

Algemeen

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen is de onroerende-zaakbelastingen (OZB) de belangrijkste. Ook de opbrengst van de toeristenbelastingen moet als algemeen dekkingsmiddel worden aangemerkt. Uitgangspunt bij de samenstelling van de begroting 2023 is een verhoging van de tarieven met het geschatte inflatiepercentage van 2%. Daarnaast zijn er nog heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen horen, maar wel in het beleidsmatige deel van het overzicht betrokken worden. De belangrijkste zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Kosten overhead

Vanaf 2017 worden de overheadkosten als apart taakveld centraal begroot binnen programma 1 Bestuur en Ondersteuning en worden in de programma's alleen nog de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Het centraal begroten van de overheadkosten betekent dat het niet langer mogelijk is om uit de taakvelden (voorheen de producten) alle kosten te bepalen. Analooq aan de extracomptabele toerekening van compensabele BTW worden op dezelfde wijze de overheadkosten extracomptabel toegerekend. Voor deze toerekening wordt een eenvoudige methode gevolgd. Deze methode houdt in dat een opslag wordt berekend door de totale overheadkosten (het saldo van het taakveld overhead) uit te drukken in een percentage van de direct aan het primaire proces toegerekende loonkosten.

Voor de begroting 2023 is deze opslag berekend op:

$\text{€ } 8.977.798 : (1\% \text{ van } \text{€ } 7.239.893) = 124\%$.

Voor die belastingen en rechten waarin maximaal 100% kostenverhaal mag plaatsvinden wordt voor de berekening van het kostendeckingspercentage rekening gehouden met deze opslag voor overhead.

Verhogingen 2023

In de begroting is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

Onroerende-zaakbelasting

In 2023 worden de OZB-percentages verhoogd met het geschatte inflatiepercentage van 2%.

Bij de begroting 2021 is er een extra verhoging van 1% toegepast voor 2021 en nogmaals voor 2023.

Bij de begroting 2022 is hetzelfde gebeurd, alleen dan voor 2022 en 2024.

In deze begroting is een extra verhoging van 1% voor 2025 en 2026 toegepast.

De verhogingen incl. inflatie zijn nu als volgt opgenomen in de begroting:

	2023	2024	2025	2026
Eig. Won.	3%	3%	3%	3%
Eig. niet won.	3%	3%	3%	3%
Gebr. Niet won.	3%	3%	3%	3%

Afvalstoffenheffing

Sinds de begroting 2022 is het uitgangspunt dat het inzamelen en verwerken van GFT en huishoudelijk afval volledig kostendekkend (100%) wordt uitgevoerd.

De kosten voor inzamelen en verwerken zijn door hogere verwerkingskosten en een gewijzigde loonkostentoedeling met € 300.000 gestegen ten opzichte van de vorige begroting. Dit heeft als gevolg dat de tarieven ten opzichte van 2022 fors stijgen. Het tarief bedraagt voor een eenpersoonshuishouden € 217,44, een stijging van € 18,25. Het tarief voor een meerpersoonshuishouden bedraagt € 323,28, een stijging van € 44,88. De tarieven voor een extra grijze of groene container worden verhoogd met 2%.

Rioolheffing

In 2023 wordt bij de opbrengst van de rioolheffing uitgegaan van volledige (100%) kostendeckking. Naast de kosten van riolering wordt ook 50% van de kosten schoonmaken van watergangen en 50% van de kosten veegdienst in de tarieven doorberekend.

De rioolheffing wordt geheven van zowel gebruikers als eigenaren. Gebruikers zijn een heffing verschuldigd over elke volle 150 m³ boven een waterverbruik van 250 m³. In de praktijk zijn daardoor in principe uitsluitend bedrijven de gebruikersheffing verschuldigd, aangezien huishoudens minder dan 400 m³ water per jaar gebruiken.

Het nieuwe vastrecht voor niet-woningen (25m²-60m²) is berekend op € 85,92, een stijging ten opzichte van 2022 met € 0,60. Het vastrecht voor alle overige objecten komt uit op € 171,84, een stijging ten opzichte van 2021 met € 1,20. De heffing voor gebruikers wordt in 2023 verhoogd met 2%.

Bij de berekening van de tarieven is rekening gehouden met een korting van € 15

per aansluiting ten laste van de voorziening rioolheffing. Zonder deze korting had het tarief resp. € 93,42 en € 186,84 bedragen.

Toeristenbelastingen

In de begroting van 2022 is gerekend met een éénmalige verhoging van het tarief van € 0,10. In deze begroting wordt deze verhoging van € 0,10 ook doorgetrokken naar 2023 en verder om zo de uitvoering van de plannen uit het strategisch citymarketingplan 2022-2026 mede te kunnen bekostigen. Voor 2023 blijft het tarief dus € 1,20.

Overige belastingen en rechten

Conform de Kadernota begroting 2022 worden de tarieven van de overige heffingen in 2023 met 2% verhoogd.

Kostendekkendheid leges en heffingen

Op grond van artikel 10 van het BBV moet inzichtelijk worden gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden.

Leges

De tarieventabel bij de legesverordening kent 3 titels, te weten:

Titel 1. Algemene dienstverlening

Titel 2. Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning

Titel 3. Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn

De afzonderlijke als ook de integrale kostendekkendheid van deze onderdelen zijn als volgt:

Omschrijving	Totale kosten	Totale opbrengsten	Kosten-dekking
Titel 1	€ 278.170	€ 207.686	74,66%
Titel 2	€ 255.579	€ 205.990	80,60%
Titel 3	€ 10.542	€ 4.056	38,47%
Totale tarieventabel	€ 544.291	€ 417.732	76,75%

*Gegevens jaarrekening 2021

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het bij de belastingvoorstellen als bijlage ter inzage liggende rapport "Onderzoek kostendekkendheid leges".

Afvalstoffenheffing en rioolheffing

Ook de afvalstoffenheffing en rioolheffing mogen ten hoogste kostendekkend zijn.

Omschrijving	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing
Lasten taakvelden	1.674.000	1.135.000
Baten taakvelden	-90.000	0
Kwijtscheldingen	106.000	0
Netto lasten taakvelden	1.690.000	1.135.000
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	99.000	300.000
(Compensabele) BTW	382.000	240.000
Totale lasten	2.171.000	1.675.000
Opbrengst heffing	2.171.000	1.545.000
Bijdrage voorziening (dekking kortingen)		130.000
Totale baten	2.171.000	1.675.000
Dekkingspercentage	100%	100%

Overzicht belangrijkste tarieven

Soort heffing	2022 in euro's	2023 in euro's
Onroerende-zaakbelasting ¹		
Woningen:		
- eigenaren in percentage van de WOZ-waarde	0,1064	N.t.b. ²
Niet-woningen		
- eigenarentarief in percentage van de WOZ-waarde	0,3107	N.t.b. ²
- gebruikerstarief in percentage van de WOZ-waarde	0,2441	N.t.b. ²
Afvalstoffenheffing:		
- voor eenpersoonshuishoudens	199,20	217,44
- voor meerpersoonshuishoudens	278,40	323,28
- voor extra containergebruik (grijs)	154,68	157,77
- voor extra containergebruik (groen)	28,20	28,76

Rioolheffing:		
- voor eigenaren niet-woningen 25 m ² - 60 m ²	85,32	85,92
- voor eigenaren alle overige objecten	170,64	171,84
- voor gebruikers per volle 150 m ³ boven 250 m ³	33,48	34,08

¹ Voor de heffing van onroerende-zaakbelasting in 2023 vindt in 2022 hertaxatie plaats naar de waardepeildatum 1 januari 2022. De uitkomst hiervan is van belang voor de tariefberekening.

² Nader te bepalen.

Kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid is met ingang van het belastingjaar 2017 geactualiseerd. Naast de mogelijkheid om kwijtschelding aan te vragen voor afvalstoffenheffing is het dan ook mogelijk om kwijtschelding aan te vragen voor de ozb en rioolheffing voor woningen. Verder is het beleid uitgebreid voor ondernemers. Zij kunnen vanaf 2017 kwijtschelding aanvragen voor de privé aanslag.

De kosten van bestaan worden gehandhaafd op 100% van de normuitkering (bijstand).

Kwijtschelding voor het schoolzwemmen is niet meer mogelijk, dit gaat in het vervolg via het kindpakket.

In de onderstaande tabel staat een aantal gegevens met betrekking tot de kwijtschelding weergegeven.

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Aantal verzoeken met volledige kwijtschelding	458	450	480
Aantal verzoeken met gedeeltelijke kwijtschelding	23	10	25
Aantal verzoeken dat is afgewezen	150	100	125
Totaal aantal verzoeken	631	560	630

Lastendruk

Jaarlijks wordt door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden een onderzoek verricht naar de ontwikkeling van de lokale lasten. Uit de rapportage over 2022 blijkt dat de omvang van de gemeentelijke heffingen van Harlingen tot één van de laagste in Friesland behoort.

In het onderzoek zijn betrokken de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

De gemiddelde woonlasten in Friesland bedragen voor een eenpersoonshuishouden € 728 en voor een meerpersoonshuishouden € 840.

De woonlasten in Harlingen bedragen € 644 en € 723 waarmee respectievelijk een 4e (2021: 4e) en een 2e plaats (2022: 2e) wordt ingenomen van de 18 Friese gemeenten.

Voor een nader inzicht in de ontwikkeling van de woonlasten meerpersoonshuishoudens gedurende de periode 2021 tot en met 2026 wordt verwezen naar het onderdeel financiële kengetallen van paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing (Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden).

Voor wat betreft de lastendruk voor bedrijven is het lastiger om een vergelijking te maken met andere gemeenten omdat de gemeente Harlingen geen afval inzamelt bij bedrijven, deze moeten bij een andere partij een contract afsluiten. Ook m.b.t. de rioolheffing voor bedrijven is het lastig om bedragen te berekenen die vergelijkbaar zijn met andere gemeenten omdat de rioolheffing voor eigenaren van bedrijven in Harlingen mede afhankelijk is van de bruto vloeroppervlakte van het bedrijf. De OZB voor bedrijven kan wel vergeleken worden met andere gemeenten. Hierbij neemt Harlingen een 12^e plek in (2021: 12^e).

B. WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEEHERSING

Algemeen

De gemeente wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen en de beschikbare weerstandscapaciteit om deze risico's op te vangen.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde:

- Het beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's
- Inventarisatie van de risico's
- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen.

Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is vastgelegd in de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015 welke in de raadsvergadering van 1 juli 2015 is vastgesteld.

Begrippen

In deze paragraaf zijn de volgende begrippen gedefinieerd:

Begrip	Toelichting
Weerstandscapaciteit	Dit is het geheel van middelen en mogelijkheden om niet begrote, onvoorziene en (mogelijk) substantiële kosten te dekken.
Risico's	Risico's zijn al die gebeurtenissen die het realiseren van organisatie-doelstellingen in de weg staan. De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn te ondervangen en die een financieel nadelig gevolg kunnen hebben.
Weerstandsvermogen	Dit is de mate waarin onverwachte financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit.
Risicomanagement	Het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden van de risico's en/of de gevolgen van de risico's beheersbaar houdt.
Beheersmaatregelen	Het stelsel van maatregelen en procedures die worden genomen om de onderkende risico's te ondervangen dan wel om de opkomende risico's te signaleren en het effect hiervan te beperken.

Cyclische aanpak

Risicomanagement is een systematisch en regelmatig terugkerend proces om risico's te identificeren, te analyseren en te beoordelen en op basis hiervan maatregelen te nemen en te evalueren. Het is een in hoge mate gestandaardiseerd proces dat de volgende stappen kent:

Fase	Activiteiten
Stap 1: Identificeren	In deze fase worden alle potentiële risico's geïnventariseerd. Van belang is een brede en gestructureerde benadering waarmee zoveel mogelijk risico's in beeld kunnen worden gebracht. Het volledig en eenduidig in kaart brengen van de betrokken risico's is van groot belang voor de verdere fasen.
Stap 2: Analyseren en beoordelen	Na het in kaart brengen van de risico's kunnen deze geanalyseerd worden. De analyse bestaat uit een inschatting van de kans dat een gebeurtenis optreedt, waarbij tevens wordt aangegeven wat de gevolgen van het optreden van het risico kunnen zijn. In deze processtap worden de risico's gekwantificeerd. De basis voor de risicoweging of kwantificering is de "kans maal gevolg" methodiek. Deze systematiek wordt bij hoofdstuk 3 nader toegelicht.
Stap 3: Maatregelen nemen	Wanneer risico's worden onderkend, zijn een aantal oplossingen mogelijk. Voor elk risico moet een keuze gemaakt worden uit de volgende vier maatregelen: vermijden, verminderen, overdragen of accepteren.
Stap 4: Bewaken / monitoren	Het doel van continue monitoring is om tijdig (wijzigingen in) risico's te signaleren, adequate maatregelen te kunnen treffen en waar nodig bij te sturen. Hoe eerder een (wijziging in een) risico wordt gesignaleerd, hoe beter de gevolgen te beheersen zijn. Er wordt zo veel mogelijk aangesloten op de bestaande planning & control cyclus.

Inventarisatie van de risico's

Hieronder worden de risico's genoemd en toegelicht die tot het moment van aanbieden van de begroting bekend zijn.

Om de risico's te kwantificeren wordt de "kans maal gevolg" methodiek toegepast. Het gevolg is de schade als het risico zich daadwerkelijk voordoet. Voor het gevolg wordt een niet begroot geldbedrag genoemd en onderbouwd. De kans is de waarschijnlijkheid, uitgedrukt in een percentage, dat het risico zich daadwerkelijk voor kan doen.

De kans vermenigvuldigd met het gevolg geeft het risicobedrag weer dat in de risico-inventarisaties (van begroting en jaarrekening) wordt opgenomen.

Voor het inschatten van de kans wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd:

Aantal keren dat een risico zich naar verwachting voordoet	Kans
< 1 x per 10 jaar	10%
1 x per 5 – 10 jaar	30%
1 x per 2 – 5 jaar	50%
1 x per 1 – 2 jaar	70%
1 x per jaar of >	90%

Nr.	Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Kans	Geldgevolg	Fin effect structureel	Fin effect incidenteel
1	Wachtgeld wethouders	Wethouders hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Op het moment van beëindiging wordt dit recht berekend en wordt ten laste van het rekeningresultaat een dotatie aan de voorziening gedaan. Risico betreft het ontoereikend zijn van het rekeningsaldo om deze dotatie te kunnen doen.	Jaarlijkse actualisatie wachtgeld-verplichting. Met een last van ca. 180.000 euro per jaar per wethouder betekent dit een incidenteel negatief effect van € 720.000 Dit bedrag wordt als financieel effect meegenomen voor een juiste weergave van het weerstandsvermogen.	50%	720.000		360.000
2	Pensioenen wethouders	De gemeente is zelf verantwoordelijk voor de betaling van de wethouders pensioenen. Jaarlijks wordt aan de hand van een actuariële berekening de toekomstige pensioenverplichting berekend. Op basis hiervan wordt de dotatie aan de voorziening bepaald. De dotatie wordt ten laste van het rekeningresultaat gebracht. Risico betreft het ontoereikend zijn van het rekening-saldo om deze dotatie te kunnen doen.	Jaarlijkse actualisatie van pensioen-verplichting. (gemiddeld € 120.000 per collegelid)	50%	480.000		240.000
3	Te weinig invloed als kleine gemeente op begroting en plannen van gemeenschappelijke regelingen / verbonden partijen	Doordat Harlingen slechts een beperkt stemrecht heeft, heeft zij weinig tot geen invloed op majeure ontwikkelingen. Hierbij is het van belang dat Harlingen zich sterk profileert in de verschillende Algemene en Dagelijkse Besturen (AB en DB).	Tijdig reageren op begrotingen van gemeenschappelijke regelingen. Indien mogelijk / noodzakelijk, gezamenlijk optreden met andere Friese gemeenten.	50%	1.000.000		500.000
4	Rampen	Risico dat op grondgebied van Harlingen zich een ramp voordoet.	Verzekeringen en adequate crisisbeheersing organisatie, waardoor gevolgen beperkt kunnen worden.	10%	2.000.000		200.000

5	Grondexploitatie	Het grootste gedeelte van de grondexploitaties zijn afgesloten. Of de verwacht verliezen zijn voorzien. Er is nog sprake van één grondexploitatie binnen de gemeente. Deze grondexploitatie is in handen van een derde partij. Indien zich de situatie voordoet dat deze partij niet meer in staat is de gronden te exploiteren dan zal de gemeente de exploitatie overnemen. Het risico bestaat dat de gemeente wordt geconfronteerd met een verliesgevende exploitatie.	Jaarlijks wordt de grondexploitatie herrekend. Uit deze exploitatie blijkt wat de status is als de gemeente zelf de grond zou exploiteren. Voorlopig is er geen reden tot afboeken.	30%	1.000.000		300.000
6	Planschade	Vooraf zal op basis van inschatting moeten worden gezien wat de mogelijke planschade zou kunnen zijn. Deze schade dient dan verdisconteerd te worden in bv. de aankoop van de grond. Planschade blijft daardoor een financiële risicofactor.	Voor elke wijziging van een bestemmingsplan moet een inschatting van mogelijke planschade opgenomen worden. De gemeente Harlingen zal dit in de leges tot uitdrukking moeten brengen, zodat de kosten voor rekening van de initiatiefnemer blijven komen.	30%	100.000		30.000
7	Bodemverontreiniging	Bij herontwikkeling van binnenstedelijke locaties is er kans op bodemverontreiniging. In het buitengebied wordt de gemeente soms geconfronteerd met illegale stort. De kosten komen dan voor rekening van de gemeente.	Bodembeleid en bodemkwaliteitskaart moeten up-to-date zijn	10%	200.000		20.000
8	Open-einde regelingen	De gemeente voert take uit die wettelijk verplicht zijn. Dit kan ertoe leiden dat de lasten uit de pas kunnen gaan lopen ten opzichte van de middelen die de gemeente daarvoor krijgt	Adequate monitoring ontwikkeling aanvragen.	90%	180.000	162.000	
9	Geldleningen	Aan enkele verenigingen zijn geldleningen verstrekt. Het risico is dat verenigingen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen.	Monitoring van financiële ontwikkelingen aan de hand van jaarrekening en begroting.	10%	250.000		25.000

10	Garantstellingen	De gemeente staat ultimo 2021 garant voor ruim € 92 miljoen aan leningen. Het risico bestaat dat de gemeente alsnog de garantie moet betalen omdat de lenende partij niet kan voldoen aan de verplichtingen richting de geldverstrekker.	De gemeente is aangesloten bij Stichting Waarborgfonds. Deze stichting vangt eerst nog de klappen op voordat de gemeente moet betalen. Periodiek de financiële situatie beoordelen van de partijen waar de gemeente een garantie aan heeft verleend.	10%	1.000.000		100.000
11	Aansprakelijkheid	Burgers en/of bedrijven kunnen de gemeente aansprakelijk stellen wegens het bijvoorbeeld niet functioneren van riool (wateroverlast), werkzaamheden die (wel of niet) worden uitgevoerd door gemeentelijk personeel die overlast of schade veroorzaken, onvoldoende handhaven, onvoldoende onderhoud aan wegen, trottoirs, fietspaden etc. met schade als gevolg.	Adequate beheersmaatregelen en goede onderhoudsplannen. Adequaat reageren op brieven, vragen en klachten van burgers en bedrijven. Aansprakelijkheidsverzekering.	30%	60.000	20.000	
12	Fiscaliteit	Bij de toepassing van de belastingwetgeving (BTW, Loonheffing etc.) kunnen verschillen van inzicht en/of interpretatie ontstaan of kunnen de regels onjuist worden toegepast. Dit kan leiden tot een naheffing van de zijde van de fiscus.	Door het invoeren van horizontaal toezicht komt de gemeente een stap dichterbij bij het goed beheersen van de fiscale risico's. Gedurende de looptijd van dit project is veelvuldig contact met de belastingdienst om dit goed af te ronden.	10%	100.000		10.000
13	Invoering vennootschapsbelasting voor overheidsorganisaties.	Sinds 1 januari 2016 is de gemeente Vpb plichtig voor ondernemersactiviteiten. Na een grondige screening blijkt dat veel van de gemeentelijke activiteiten de Vpb plicht niet raken. De verwachting is dat een eventuele aanslag niet heel hoog zal zijn. Per 1 januari 2018 is de haven verzelfstandigd en is dit risico niet meer bij de gemeente.	Kritisch analyse fiscale openingsbalans en goede documentatie aanleggen t.b.v. de aangifte bij de belastingdienst.	10%	100.000		10.000

14	Onderhanden projecten	Bij de onderhanden projecten loopt de gemeente het risico dat budgetten worden overschreden door onvoorziene zaken.	Periodiek wordt er gerapporteerd over de stand van zaken van de projecten. Er wordt gerapporteerd over de voortgang van de bestedingen en de toereikendheid van het budget. Door dit tijdig in beeld te brengen kan er op tijd worden ingegrepen.	30%	500.000		150.000
15	Oninbare vorderingen	Dankzij een adequaat invorderingsbeleid is de eventuele oninbaarheid van debiteurenvorderingen goed in beeld. Er vindt regelmatig een analyse plaats op de inbaarheid en deze wordt getoetst aan de hoogte van de voorziening.	Door een strak (maar sociaal) invorderingsbeleid te volgen en de debiteurenpositie continue te monitoren wordt het risico op oninbaarheid kleiner.	30%	100.000		30.000
16	Juridische procedures	Jaarlijks worden diverse procedures door of tegen de gemeente gevoerd. De uitkomst en de omvang zijn in een aantal gevallen onzeker en deze procedures kunnen dan ook als een risico worden aangemerkt. Zolang ze nog lopen is het van belang om deze zaken niet openbaar te behandelen omdat de onderhandelingspositie tegenover derden daardoor mogelijk wordt geschaad. Bovendien kunnen er wettelijke belemmeringen aanwezig zijn welke openbare behandeling van zaken niet toestaan	De raad wordt regelmatig geïnformeerd over lopende gerechtelijke procedures.				p.m.
17	Informatiebeveiliging, privacy en datalekken	Binnen de Gemeente Harlingen wordt steeds meer gebruik gemaakt van allerlei informatie; Met deze informatie moet zorgvuldig en integer worden omgegaan; Informatiebeveiliging wordt steeds belangrijker. Ondanks dat we continue werken aan de beveiliging van de informatievoorziening van de gemeente, blijft het risico bestaan dat er iets gebeurt. De computersystemen van de gemeente kunnen aangevallen worden (cybercrime), maar ook kunnen persoonsgegevens vernietigd, gewijzigd of vrijkomen zonder dat dit de bedoeling is (datalek).	Voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging (BIG). Daarin gaat het bijvoorbeeld over toegang van medewerkers tot systemen en ruimten. Maar ook zaken als clean desk beleid wachtwoordbeleid etc.	30%	500.000		150.000

18	Sociaal Domein	Dat de uitkering voor het sociaal domein vanuit het gemeentefonds de afgelopen jaren te laag zijn geweest is inmiddels duidelijk. De arbitragecommissie heeft hierover een uitspraak gedaan. Dit heeft geleid tot een hogere uitkering in de komende jaren.	Continue screening van de berichtgeving en behoudend zijn met betrekking tot het inzetten van nieuw meerjarig beleid.	70%	500.000	350.000	
19	Personeelskosten	Harlingen is een kleine organisatie en daarom op een aantal posities kwetsbaar. Waar grotere gemeenten diverse medewerkers binnen een vakgebied hebben moeten medewerkers in Harlingen vaak op diverse vakgebieden thuis zijn. Bijvoorbeeld bij ziekte of het vertrek van een medewerker kan dit direct tot problemen leiden.	Blijvend samenwerking zoeken met andere gemeenten en continue blijven (bij)scholen.				p.m
20	Corona pandemie	De Corona pandemie lijkt eerst voorbij. In hoeverre een nieuwe uitbraak zich aandient en in welke mate blijft onzeker.	De ontwikkelingen m.b.t. blijven we volgen. Indien nodig zal de Task Force weer worden opgestart en adequate maatregelen worden voorgesteld.			p.m	p.m
		Totaal				532.000	2.125.000
						Structureel	Incidenteel

4. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Structureel

De Financiële-verhoudingswet (Fvw) bepaalt dat de eigen inkomsten van een gemeente, wil zij in aanmerking komen voor een aanvullende uitkering op basis van artikel 12 Fvw, een bepaald redelijk peil moet hebben. De onroerende zaakbelastingen (OZB) alsmede de afvalstoffenheffing en rioolheffing maken onderdeel uit van het belastingpakket.

De toelatingseisen voor 2023 zijn als volgt:

Afvalstoffenheffing	100 % kostendekkend
Rioolheffing	100 % kostendekkend
OZB	normpercentage 0,1729 van de WOZ-waarde

Een eventuele onderdekking op de onderdelen afvalstoffenheffing en rioolheffing moet gecompenseerd worden door extra baten uit de OZB.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing- en rioolheffing

Retributies	Lasten	Baten	Ruimte
Afvalstoffenheffing	2.171.000	2.171.000	0
Rioolheffing	1.675.000	1.545.000	130.000*
Totaal	3.846.000	3.716.000	130.000

*bijdrage uit de voorziening rioolheffing

Onbenutte belastingcapaciteit OZB

Het verschil tussen de fictieve opbrengsten bij maximale heffings- en belastingtarieven en de begrote opbrengsten is de onbenutte belastingcapaciteit. De berekening van de maximale belastingtarieven gebeurt op basis van het normtarief. Dit normtarief wordt door het Rijk vastgesteld. In de meicirculaire 2022 van het gemeentefonds is het normtarief voor 2023 opgenomen. Voor 2023 is de uitkomst vastgesteld op 0,1729 % van de WOZ-waarde.

Gerealiseerde opbrengst	4.039.833
Berekening met normtarief (0,1729 % van WOZ waarde 1.827.833.000)	3.160.324
Ruimte	0

Voor onvoorziene structurele uitgaven is jaarlijks een bedrag beschikbaar van € 30.000.

Aanwending van deze post kan alleen indien voldaan wordt aan al de 3 O's, te weten: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Incidenteel

Algemene reserve (1 januari 2023)	5.000.000
Algemene investeringsreserve (prognose 2023)	1.831.000
Totaal reserves	6.831.000

De stille reserves zijn bewust niet meegenomen. Deze reserves zijn wel aanwezig binnen de gemeente Harlingen, voornamelijk in de waardering van het gemeentelijk vastgoed. Deze middelen zijn echter niet snel opneembaar en het is lastig in te schatten wat de hoogte van de reserve is. Om deze reden heeft de raad, met de vaststelling van de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015, op 1 juli 2015 besloten dat deze reserves niet worden meegenomen bij de bepaling van de hoogte van de weerstandscapaciteit.

Confrontatie risico's met beschikbare weerstandscapaciteit.

	Structureel	Incidenteel	Totaal
Geïntariseerde risico's	532.000	2.125.000	2.657.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	130.000	6.831.000	6.961.000
Saldo	-/- 402.000	4.706.000	

De ratio met betrekking tot de incidentele posten wordt als volgt berekend:

Beschikbare weerstandscapaciteit/ Benodigde weerstandscapaciteit = Ratio weerstandsvermogen, oftewel:
 $\text{€ } 6.961.000 / \text{€ } 2.657.000 = 2,62$

De raad heeft aangegeven te streven naar voldoende weerstandscapaciteit. Een ratio van het weerstandsvermogen van tenminste 1,0 voldoet aan het criterium "voldoende". Bij deze norm is de omvang van de gekwantificeerde risico's in evenwicht met de beschikbare weerstandscapaciteit waarmee risico's opgevangen kunnen worden. Indien de ratio daalt tot onder 1,0 dan wordt de gemeente kwetsbaarder. De gemeente beschikt dan niet meer over voldoende weerstandscapaciteit om de risico's af te dekken.

Financiële kengetallen

Op 15 mei 2015 is een besluit tot wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten vastgesteld. Dit in verband met het opnemen van financiële kengetallen in de begroting en jaarrekening. De kengetallen dienen met ingang van de begroting 2016 en de jaarrekening 2015 te worden opgenomen. De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid.

Schuldquote

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto schuldquote	67,02%	78,14%	69,4%	66,8%	64,45%	64,44%
Idem, gecorrigeerd voor verstrekte leningen	66,04%	76,80%	68,38%	65,95%	63,58%	63,58%

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Omdat bij verstrekte leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt ook de netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen bepaald. De netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen is voor onze gemeente nauwelijks van belang omdat er maar een beperkt bedrag aan verstrekte leningen uitstaat, waarvan het merendeel voor hypothecaire geldleningen personeel.

De geraamde netto schuldquote voor 2023 bedraagt 69,4% en kan als normaal worden aangemerkt.

Algemene normwaarden schuldquote	Schuldquote
Normaal	< 90%
Voorzichtigheid geboden	90% - 130%
Zeer hoge schuld	> 130%

Solvabiliteitsratio

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Solvabiliteit	30,7%	36,17%	34,57	33,86	33,12	33,55

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Dit percentage geeft aan in hoeverre de activa (investeringen) zijn gefinancierd met eigen vermogen. Hoe hoger dit percentage hoe minder gefinancierd is met vreemd vermogen (leningen).

Algemene normwaarden solvabiliteit	Ratio
Weinig tot geen schuld	> 80%
Normaal	30% - 80%
Voorzichtigheid geboden	20% - 30%
Bezit zeer zwaar belast met schuld	0% - 20%

Als normaal wordt een ratio tussen de 30% en 80% beschouwd. Voorzichtigheid is geboden bij een ratio tussen de 20% en 30%.

De geraamde solvabiliteitsratio voor 2023 bedraagt 34,57% en kan als normaal worden beschouwd.

De ratio zal de komende jaren iets toenemen doordat naar verwachting de jaarlijkse afschrijvingen hoger zijn dan de voorgenomen investeringen waardoor het balanstotaal afneemt.

De vooruitzichten voor de middellange termijn zijn m.b.t. de solvabiliteit dan ook gunstig te noemen.

Kengetal grondexploitatie

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Kengetal grondexploitatie	2,3%	2,73%	2,25%	2,05%	1,86%	1,76%

De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Algemene normwaarden grondexploitatie	Ratio
Weinig risico	< 20%
Voorzichtigheid geboden	20% - 35%
Hoog risico	> 35%

Het kengetal heeft nagenoeg uitsluitend betrekking op de grondexploitatie Ludinga. De rente wordt niet bijgeschreven op de boekwaarde maar wordt ten laste gebracht van de algemene middelen. Daar de gemeente de grondexploitatie ook nog eens niet zelf verricht, is het (financiële) risico nagenoeg nihil.

Structurele exploitatieruimte

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Kengetal structurele exploitatieruimte	-0,7%	1,92%	1,96%	3,78%	5,03%	1,34%

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te kunnen dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Opgemerkt wordt dat de structurele ruimte die er in de begroting en meerjarenraming zit sinds 2016 met nieuw beleid wordt ingevuld. In geval de primitieve begroting een structureel tekort vertoont, dan zal in de begroting direct structurele ombuigings- en bezuinigingsmaatregelen worden verwerkt. Het kengetal zal zich dan ook altijd rond de 0% begeven.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Totale woonlasten gezin Harlingen	€ 668	€ 644	€ 697	€ 711	€ 725	€ 747
Gemiddelde woonlasten gezin Nederland	€ 811	€ 826	€ 851	€ 877	€ 907	€ 934
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	86,1%	79,4%	84,4%	83,5%	82,7%	82,4%

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde. Het kengetal belastingcapaciteit wordt berekend door de totale lokale woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het jaar daarvoor.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de Harlinger woonlasten zich in de jaren 2021 tot en met 2023 tussen de 86% en 84% van de gemiddelde woonlasten in Nederland hebben bedragen. De verwachting is dat een dergelijke verhouding zich ongeveer handhaaft. Oftewel; De verwachting is dat landelijke trendmatige verhoging zich verhoudt met die in de gemeente Harlingen.

Conclusie: de lokale woonlasten liggen in Harlingen op een laag niveau. Omdat de rioolheffing en de afvalstoffenheffing 100% kostendekkend zijn, is geen ruimte binnen de belastingcapaciteit, naast de mogelijkheden om de OZB te verhogen, beperkt.

Algemene conclusie financiële positie

Onze financiële positie op dit moment is goed te noemen terwijl de vooruitzichten voor de jaren daarna gunstig zijn. Dit vraagt voor de middellange termijn derhalve niet meer dan de gebruikelijke aandacht voor de financiële positie.

De structurele exploitatieruimte voor nu en toekomstige jaren geeft op dit moment geen aanleiding tot zorgen.

Het inpassen van nieuw beleid zal evenwel kritisch en zorgvuldig moeten worden afgewogen tegen bestaand beleid.

Hierbij vormen de criteria zoals uit het Hoofdpijnenakkoord 2022-2026 het uitgangspunt.

C. ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Inleiding

Deze paragraaf gaat over beheer en onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. De bruikbaarheid en kwaliteit van de openbare ruimte worden voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezige kapitaalgoederen zoals wegen, openbare verlichting, rioleringen, water, groenvoorzieningen en gebouwen. Voor het beheer en onderhoud zijn beheerplannen in het leven geroepen.

Beheer en onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. Deze paragraaf heeft als doel inzicht te geven in de stand van zaken en de financiële dekking van de beheerplannen.

Over welke kapitaalgoederen het gaat, geven de volgende tabellen een indicatief overzicht:

Wegen, fiets- en voetpaden, bermen

In juni 2020 is het beheerplan Wegen vastgesteld. Deze gaat over de periode 2020 - 2024. Dit beheerplan geeft inzicht in de te verwachte werkzaamheden en de lasten die dit in deze periode met zich meebrengt om de wegen in goede staat te houden.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Zwaar belaste weg	m2	0
Gemiddeld belaste weg	m2	113.703
Licht belaste weg	m2	165.332
Weg in woongebied	m2	579.220
Weg in verblijfsgebied	m2	243.816
Fietspaden	m2	78.718
Eilandparkeren	m2	71.563
Totaal wegen	m2	1.252.352
Abri's	st.	4
Asfalt	m2	454.727
Elementen	m2	725.827
Cementbeton	m2	28.944
Overig	m2	17.016

Openbare verlichting

In juni 2020 is het beheerplan Openbare Verlichting vastgesteld. Deze gaat over de periode 2020 - 2024. Het beheerplan geeft handvaten voor het inrichten en onderhouden van de openbare verlichting. Het dagelijks onderhoud van de openbare verlichting verloopt via de Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân. Deze lasten zijn volledig opgenomen in de begroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Lichtmasten	st.	3.391
Armaturen	st.	3.484

Riolering

Het beheer en onderhoud van de rioleringen vinden plaats op basis van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023. De lasten worden volledig gedekt uit de heffing van de rioolrechten.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Vrijvervalriolering	km	149
Persleiding	km	24
Duikers	m	2.900
Rioolgemalen	st.	19
Pompunits buitengebied (minigemalen)	st.	64
Poldergemalen	st.	5
Bergbezinkbassins	m	5

Damwanden binnenwater

De leidraad voor het onderhoud van deze kapitaalgoederen is het beheerplan Kades en walbeschoeiingen 2020-2035. Dit in 2020 door de raad vastgestelde plan is gebaseerd op een kwaliteitsniveau Basis, met als kenmerken HEEL, BETROUWBAAR, VEILIG en FUNCTIONEEL. Het Doel van de onderhoudsmaatregelen is om tegen zo laag mogelijke kosten de levensduur van de constructie zo lang mogelijk te maken op basis van SOBER EN DOELMATIG.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Zandstrand	m ²	25.000
Zeehavensteigers	m	1.430
Betonkade Nieuwe Willemshaven	m	400
Havendammen	3	3.100
Damwanden, staal buitenwaterkering	m	2.650
Damwanden, hout buitenwaterkering	m	299
Damwanden, staal binnenwaterkering	m	282
Damwanden, hout binnenwaterkering	m	5.912
Gemetselde kades	m	809
Betonnen damwanden	m	262

Infrastructuur gemeentelijke zeehaven

De Port of Harlingen is verantwoordelijk voor het civieltechnisch beheer en onderhoud van de gemeentelijke havens Noorderhaven, Zuiderhaven, Oude Buitenhaven, Dok, Vluchthaven en Willemshaven. Hiervoor is een beheerplan opgesteld, Havenbeheerplan 2018-2037 welke in 2020 door de raad is vastgesteld voor zover gedeelte over de gemeentelijke havens.

Het beleid voor kades en walbeschoeiingen is net als voor de binnenwateren kwaliteitsniveau 'Basis'.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Houten damwand	m	440
Stalen damwand	m	2.493
Gemetselde kade	m	132
Betonkade	m	414
Stalen steigers	m	230
Houten steigers	m	665
Talud	m	65

Openbaar groen

Het beheer en onderhoud vindt plaats op basis van de hoeveelheden uit het groenbeheerprogramma. De lasten zijn verwerkt in de begroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Bomen	st.	7.193
Cultuurbeplanting	m ²	91.159
Gazon en ruigte	m ²	416.349
Bosplantsoen	m ²	132.048
Sport- en trapvelden	m ²	75.982
Openbaar groen	ha.	136,53

Baggeren binnenwateren

Het beheerplan Baggeren binnenwateren gemeente Harlingen 2020-2035 is in 2020 vastgesteld door de gemeenteraad. Het plan maakt inzichtelijk wat de jaarlijkse beheers- en baggeropgave is in de deze periode van alle zoete binnen wateren van de gemeente Harlingen. De binnenwateren zijn verdeeld in een aantal categorieën en per categorie is aangegeven in welke mate de gemeente hier een beheer en/of onderhoudstaak heeft.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Binnenwater	m²	369.315

Bruggen en duikers

Het beheerplan Bruggen en duikers 2020-2035 is 2020 vastgesteld door de gemeenteraad. Dit beheerplan is een leidraad voor het onderhoud van deze kapitaalsgoederen in de gemeente Harlingen. Het onderhoud is gebaseerd op het kwaliteitsniveau Basis en kenmerkt zich door de termen HEEL, BETROUWBAAR, VEILIG en FUNCTIONEEL. Het doel van deze onderhoudsmaatregelen een zo lang mogelijke levensduur tegen zo laag mogelijke kosten, dus SOBER en DOELMATIG

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Bruggen en duikers	st.	63

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente Harlingen heeft ongeveer 29 gebouwen of gebouwencomplexen (modern en monumentaal) in eigendom. De gebouwen verkeren nu bijna allemaal in een goede staat van onderhoud. Het groot onderhoud aan de eigen gebouwen wordt uitgevoerd aan de hand van het beheerplan gebouwen van de gemeente Harlingen welke in juni 2020 is vastgesteld.

Het kwaliteitsniveau van de voorgestelde maatregelen kenmerkt zich door de termen SOBER en DOELMATIG. Het doel van de onderhoudsmaatregelen is om tegen zo laag mogelijke kosten de levensduur van de gebouwen zo lang mogelijk te maken.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Gemeentelijke gebouwen	st.	29
Schoolgebouwen	st.	6
Sportaccommodaties	st.	4

Dekking beheerplannen

Op grond van door de raad vastgestelde beheerplannen zijn voorzieningen ingesteld voor de uitvoering van de daarin opgenomen activiteiten. Voor de jaren 2023 tot en met 2026 zijn de volgende onttrekkingen aan de voorzieningen geraamd.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Wegen *	700.000	700.000	700.000	700.000
Openbare verlichting	140.000	140.000	140.000	140.000
Bruggen	224.000	229.000	266.000	311.000
Damwanden (zoet)	84.000	141.000	113.000	117.000
Baggerspecie (zoet)	83.000	166.000	37.000	34.000
Maatschappelijke haven	124.000	105.000	101.000	105.000
Gemeentelijke gebouwen	463.000	555.000	569.000	660.000
Totaal	1.818.000	2.036.000	1.926.000	2.067.000

*de voorziening wegen is opgeheven. Dekking vindt plaats uit de algemene middelen.

D. FINANCIERING

Algemeen

De financieringsparagraaf (treasuryparagraaf) is samen met het financieringsstatuut (treasurystatuut), dat bij wijziging van de Gemeentewet verplicht is geworden, en de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden), die vanaf 1 januari 2001 van kracht is geworden en per 1 januari 2009 is gewijzigd, een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van “treasury”.

Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

In het treasurystatuut van de gemeente Harlingen, dat in december 2009 door de raad is vastgesteld, zijn de uitgangspunten, de doelstellingen en de beleidsmatige en organisatorische kaders (inclusief toezicht op de uitvoering van treasury) bepaald.

De financierings- en beleggingsactiviteiten van de gemeente Harlingen vinden plaats binnen het formele kader van het treasurystatuut. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de financieringsparagraaf van de begroting en de jaarrekening. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen en om een verschillenanalyse tussen de plannen en de uitkomsten.

Risicobeheer

Het treasurybeleid van onze gemeente is er op gericht binnen de financiële mogelijkheden een zo optimaal mogelijk rendement te verkrijgen dan wel de lasten zo veel mogelijk te reduceren. Hierbij moeten de risico's zo goed mogelijk worden beheerst. De waarde van financiële activa dient zo weinig mogelijk gevoelig te zijn voor marktbewegingen.

Renterisico's

Kasgeldlimiet

Jaarlijks wordt de kasgeldlimiet berekend. Dit is een percentage van de totale begroting (8,50%). De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico's die ontstaan door het aangaan van overmatige korte termijn financieringen. Indien deze kasgeldlimiet structureel wordt overschreden dient de kortlopende schuld omgezet te worden in een langlopende schuld.

De berekening voor de kasgeldlimiet voor de begroting 2023 is als volgt:

Begrotingstotaal	68.033.000
Het door de minister vastgestelde percentage	8,50%
Kasgeldlimiet	5.782.805

Renterisiconorm

In de Wet Fido is een norm gegeven voor de omvang van het renterisico. Onder renterisico wordt verstaan de gevoeligheid van de financiële positie van de organisatie voor renteschommelingen.

De renterisiconorm is een percentage van het begrotingstotaal.

De uitkomst hiervan mag niet overschreden worden, zodat er een spreiding van de opgenomen leningen, looptijden en renteaanpassingsdata en eventueel hieruit voortvloeiende rentewijzigingen, ontstaat.

In de volgende tabel wordt het renterisico in relatie tot de norm aangegeven

Renterisiconorm 2023

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	2023	2024	2025	2026
1	Renteherzieningen	-	-	-	-
2	Aflossingen	6.000	5.000	4.000	4.000
3	Renterisico (1+2)	6.000	5.000	4.000	4.000
4	Renterisiconorm	13.606	13.943	14.291	13.952
(5a) = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	7.606	8.943	10.291	9.952
(5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm				
Berekening renterisiconorm					
(4a)	Begrotingstotaal	68.033	69.714	71.456	69.759
(4b)	Percentage	20%	20%	20%	20%
	Renterisiconorm (4) = (4a x 4b/100)	13.606	13.943	14.291	13.952

De gemeente heeft per 1 januari 2023 zes leningen voor in totaal € 51.666.667

Uit bovenstaande tabel blijkt dat onze gemeente binnen de renterisiconorm blijft.

De marktrente voor langlopende geldleningen bedraagt nu -0,40% (20-jarige lineaire lening). De rente voor rood staan in rekening-courant bedraagt 2,85%. Bij het besluit om een nieuwe lening aan te trekken speelt de kasgeldlimiet, het verschil in percentage tussen lang en kort geld en de verwachting van de renteontwikkeling op langere termijn een rol.

Over de investeringen is op basis van het geraamde renteomslag-percentage (0,4431 %) rente berekend. Dit percentage is sinds 2017 sterk gedaald als gevolg van het nieuwe BBV op basis waarvan (nagenoeg) geen bespaarde rente over reserves en voorzieningen meer mag worden berekend.

Kredietrisico's

In onderstaand overzicht wordt het kredietrisico op de verstrekte gelden per 1 januari 2023 weergegeven, alsmede de bedragen volgens de begroting 2023-2026.

Uitzettingen	2023	2024	2025	2026
Leningen verenigingen/ stichtingen	373	360	347	334
Deelnemingen	3.919	3.919	3.919	3.919
Hypothecaire geldleningen ambtenaren	298	290	282	274
Totaal	4.590	4.569	4.548	4.527

Bij het uitzetten van middelen zijn in ieder geval twee aspecten in het geding. Dit zijn een voldoende kredietwaardigheid van de tegenpartij en een beperkt marktrisico van de uitzetting.

Financieringspositie

Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten en investeringen wordt uitgegaan van integrale financiering. Dit wil zeggen dat gekeken wordt naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente. Door de langere looptijd van diverse projecten betekend dit niet dat per direct het tekort moet worden geleend. Dit betreft een indicatie van de financieringsbehoefte in de komende jaren.

De berekening van de kapitaalbehoefte per 1 januari 2023 is als volgt:

Totaal geïnvesteerd vermogen	99.021.771
Reserves en voorzieningen	36.797.097
Aangetrokken geldleningen	51.666.667
	88.463.764
Financieringstekort	10.558.007

Beheersen EMU-saldo lokale overheden

Het overheidssaldo of EMU-saldo is binnen de Europese Unie een belangrijke indicator voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. In het Verdrag van Maastricht is vastgelegd dat de lidstaten elk half jaar de gegevens over het saldo van hun overheid moeten rapporteren aan de Europese Commissie. Hierbij is bepaald dat een tekort niet meer dan 3 procent van het bruto binnenlands product (bbp) mag bedragen. In samenhang met deze tekortgrens voor de gehele overheid zijn in Nederland afspraken gemaakt over een macronorm voor het tekort van de gemeenten, provincies en waterschappen tezamen.

De rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en de UvW. In het bestuurlijk overleg van 23 maart 2023 is overeenstemming bereikt tussen het Rijk en de koepelorganisaties van de decentrale overheden VNG, IPO en UvW over het gezamenlijke aandeel van de decentrale overheden in het EMU-tekort. Na overleg tussen het Rijk en de koepelorganisaties van de decentrale overheden VNG, IPO en UvW is besloten om het EMU-tekort norm voor 2023 vast te stellen op hetzelfde niveau als voor de periode 2019-2022, namelijk -0,4 procent van het bruto binnenlands product (BBP).

Deze macro EMU-norm wordt onderverdeeld voor medeoverheden. Voor de gemeenten betekent dit dat het aandeel voor de gemeenten gezamenlijk wordt vastgesteld op -0,27 procent van het bruto binnenlands product.

het EMU-saldo wordt als volgt berekend (bedragen x € 1.000):	2022	2023	2024
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan / onttrekking uit reserves	-537	1.331	2.632
<i>Mutaties die het EMU-tekort verkleinen:</i>			
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.984	3.117	3.043
Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.918	1.279	1.279
Baten uit bijdragen van andere overheden			
Opbrengsten uit verkoop van grond (tegen verkoopprijs)			
<i>Mutaties die het EMU-tekort vergroten:</i>			
Investerings in materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-2.489	-4.509	-502
Aankoop grond, bouw- en woonrijpmaken e.d.			
Betalingen ten laste van de voorzieningen	-2.046	-1.230	-1.230
Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die niet vallen onder één van de andere genoemde posten			
Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen			
EMU-saldo gemeente Harlingen	-170	-12	5.222

Deze berekening van het EMU saldo laat zien dat de gemeente in 2023 nagenoeg even veel uitgeeft dan er wordt ontvangen.

Uit de uitkomst blijkt dat de gemeente Harlingen in zeer geringe negatieve zin bijdraagt aan het totale EMU saldo.

Geprognosticeerde balans 2023-2026

Activa	ultimo 2021	ultimo 2022	ultimo 2023	ultimo 2024	ultimo 2025	ultimo 2026
Vaste activa						
(Im)materiële vast activa	86.069	86.979	88.491	86.401	84.311	83.202
Financiële vast activa	4.611	4.446	4.281	4.116	3.951	3.786
Totaal vaste activa	90.680	91.425	92.772	90.517	88.262	86.988
Vlottende activa						
Voorraden	1.628	1.750	1.750	1.750	1.750	1.750
Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	14.085	6.238	6.238	6.238	6.238	6.238
Liquide middelen	69	70	70	70	70	70
Overlopende activa	3.058	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Totaal vlottende activa	18.840	11.058	11.058	11.058	11.058	11.058
Totaal Activa	109.520	102.483	103.830	101.575	99.320	98.046
Passiva						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	33.578	34.587	35.891	34.391	32.891	32.891
Voorzieningen	7.635	7.343	7.272	7.277	7.255	7.250
Vaste schulden met een looptijd lange dan één jaar	58.167	52.667	52.667	52.967	51.567	49.567
Totaal vaste passiva	99.380	94.597	95.830	94.635	91.713	89.708
Vlottende passiva						
Vlottende schulden met een looptijd korte dan één jaar	6.161	3.900	4.000	3.750	3.850	4.188
Overlopende passiva	3.979	3.986	4.000	3.190	3.757	4.150
Totaal vlottende passiva	10.140	7.886	8.000	6.940	7.607	8.338
Totaal Passiva	109.520	102.483	103.830	101.575	99.320	98.046

Externe ontwikkelingen

Schatkistbankieren

De Wet schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun overtollige financiën onder te brengen bij het Rijk. Tot een bepaald bedrag mogen gemeenten hun overtollige financiën buiten de schatkist van het Rijk aanhouden. Voor Harlingen is dit zogenaamde drempelbedrag bepaald op € 1.296.239 voor automatische afroaming. Dit drempelbedrag wordt berekend aan de hand van het begrotingstotaal van de gemeente.

Voor elk kwartaal moet aangetoond worden dat de gemeente de drempelwaarde niet heeft overschreden. Met de BNG is afgesproken dat zij dagelijks het meerdere boven het drempelbedrag stort op de rekening van het rijk. Gelet op deze afspraak is er voldoende waarborg dat de gemeente het drempelbedrag niet overschrijdt.

Herijking van het gemeentefonds (stand van zaken)

Herverdeeleffect

De invoering van het nieuwe verdeelstelsel, ook wel herijking van het gemeentefonds genoemd, staat gepland voor 1 januari 2023. Het hoofddoel is een nieuw verdeelstelsel dat eenvoudig en uitlegbaar is en beter aansluit bij de noodzakelijke kosten die gemeenten maken (dat was vooral nodig in het sociaal domein). De indeling van de clusters is logischer en globaler gemaakt en het aantal maatstaven is gehalveerd.

Uit de meicirculaire 2022 kon worden becijferd dat het nieuwe verdeelstelsel voor Harlingen gunstig uitpakt met een plus van € 2,3 mln.

De moet echter gecorrigeerd worden voor het ingroeipad, waarmee de gemeenten naar de nieuwe verdeling ingroeien. Het maximale positieve of negatieve effect is in 2023 € 7,50 per inwoner en in 2024 en 2025 € 15 per inwoner. Het maximale positieve of negatieve effect in 2025 bedraagt hierdoor € 37,50 per inwoner. De voor Harlingen positieve financiële effecten vanuit dit ingroeipad zijn in deze begroting meegenomen.

Economisch beeld volgens Centraal Plan Bureau

Na sterk herstel uit de coronacrisis valt de groei in 2023 terug doordat de inflatie de huishoudbestedingen sterk onder druk zet. De economie geeft in 2022 nog een hoog groeicijfer van 4,6% maar dat beeld is aan het kantelen. De oorlog in

Oekraïne en de verstoringen door de coronacrisis hebben geleid tot een scherp opgelopen inflatie. Het bruto binnenlandsproduct groeit nog licht door het expansieve overheidsbeleid en doordat de uitvoer op peil blijft. Als de energiecrisis niet verder escaleert, daalt de inflatie (cpi) van 9,9% in 2022 naar 4,3% volgend jaar. Deze raming is gebaseerd op de marktverwachtingen van de gasprijs, die in 2023 een lichte daling laat zien, maar nog steeds ruim boven het niveau van de afgelopen jaren blijft liggen. Deze ontwikkeling blijft uiteraard onzeker. Door de combinatie van hoge inflatie en gematigde loonstijging leidt tot een forse daling van de koopkracht van -6,8% in 2022. Dit geldt niet voor huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum, die in 2022 profiteren van de energietoeslag. Doordat deze aanslag energietoeslag eenmalig is, wordt bij deze groep tot 120% van het minimum in 2023 juist een forse min zichtbaar. De raming laat zien dat de armoede in 2022 en 2023 toeneemt. De overheidsfinanciën vertonen een opvallend herstel door tijdelijke factoren. De overheidsinkomsten profiteren na het herstel uit de coronacrisis van robuuste inkomsten in de winstbelasting. Daarnaast leidt de hoge gasprijs ook tot fors hogere gasbaten. Verder stijgen de overheidsuitgaven minder dan begroot omdat het door de krappe arbeidsmarkt niet lukt om alle geplande intensiveringen te doen. Hierdoor verbetert het EMU-saldo. Als gevolg van de inflatie daalt de schuldquote (EMU-schuld).

De onzekerheid over de economische ontwikkeling is nog altijd zeer groot. Het verloop van de oorlog in Oekraïne is van grote invloed. Ook zijn er andere risico's: de dreiging van een nieuwe coronagolf, het risico dat de centrale banken er niet in slagen om de inflatie te beteugelen, dan wel dat ze nog harder moeten ingrijpen om inflatieverwachtingen niet te zeer te laten toenemen.

Dit blijkt uit de augustusraming van de concept Macro Economische Verkenning van het Centraal Planbureau.

Basisraming	2021	2022	2023
Bruto binnenlands product-groei (% groei)	4,9	4,6	1,1
Werkloosheid (%)	4,2	3,4	3,9
Inflatie (hicip, %)	2,8	11,4	4,3
Personen in armoede (niveau in %)	5,7	6,7	7,6
EMU-saldo (%bbp)	-2,6	-0,9	-1,1
EMU-schuld (%bbp)	52,4	48,8	47,7

Bron: CPB -concept MEV (augustus 2022)

E. BEDRIJFSVOERING

Inleiding

Onder bedrijfsvoering verstaan we het geheel van activiteiten die er voor zorgen dat het voor iedereen duidelijk is wat de plannen zijn in een bepaalde periode (begroten), dat iedereen tijdens de uitvoering ervan op de hoogte is van de kwaliteit en de uitvoering van onze plannen en dat we de uitvoering daarvan bijstellen als dat noodzakelijk is. Om tot een optimale bedrijfsvoering te komen, hebben we het in het jaar 2022 een analyse van de organisatie gemaakt. Deze analyse is leidend voor de invulling van organisatie en personeel. De verbeterpunten van deze analyse zijn reeds ingevoerd en zullen verder worden geïmplementeerd in het jaar 2023.

Deze paragraaf geeft inzicht in de bedrijfsvoering van de organisatie waarbij met name die aspecten worden benoemd die voor het begrotingsjaar 2023 van belang zijn en/of specifieke aandacht verdienen.

Opleiden en Ontwikkelen

De enige constante in het leven is continue verandering, zo ook in werk. De interne organisatie van de gemeente Harlingen is sinds 2021 in een ontwikkeltraject genaamd 'Samen Harlingen'. De insteek van 'Samen Harlingen' is dat onze mensen en organisatie toegerust dienst te zijn op het heden en op de toekomst. Hier hoort een professionaliseringsslag bij voor leidinggevenden en medewerkers. Alle medewerkers zullen binnen 'Samen Harlingen' een traject doorlopen waardoor zij optimaal professioneel, dienstbaar en krachtig kunnen opereren.

In 2023 doen we een investering in de organisatie in menskracht en ondersteuning, teneinde deze dienstverlening op een optimaal niveau te krijgen. Daarnaast bieden we voor alle medewerkers een gevarieerd leeraanbod om op een innovatieve en maatwerk-gerichte manier tot de juiste ontwikkeling te komen.

Samen Harlingen

In de gemeente wordt door een beperkte hoeveelheid ambtenaren veel werk verzet. Het werken binnen een kleine organisatie biedt voordelen maar kent ook uitdagingen. Een personele en organisatorische impuls is in 2021 onder de naam 'Samen Harlingen' ingezet om Harlingen als gemeente krachtig en zelfstandig te laten blijven. Dit traject, dat in 2022 vorm en inhoud heeft gekregen, zal in 2023 verder worden uitgerold en geïmplementeerd in de organisatie.

Organisatie-ontwikkeltraject 'Samen Harlingen' zet in op:

- Gezonde financiële huishouding;
- Hoogwaardige dienstverlening naar inwoners;
- Professionele medewerkers;
- Hoogwaardige ondersteuning aan college en gemeenteraad;
- Waar burgers graag wonen, bedrijven goed gedijen, medewerkers graag werken en toeristen graag komen.

Wettelijke taken, kwaliteitsniveau & ambities

Het spanningsveld van de organisatie zit in het kunnen uitvoeren van de wettelijke kerntaken, het bereiken van een minimaal noodzakelijk kwaliteitsniveau en het kunnen voldoen aan het ambitieniveau van het college en de raad. Op dit moment is de organisatie onvoldoende toegerust om onze kerntaken volledig uit te voeren. Hierdoor hebben we in 2021 achterstanden en vertragingen opgelopen bij bouw- en woningtoezicht, bezwaar- en beroepsprocedures en wob-procedures. Vanaf 2023 kent de begroting ruimte om verdere invulling te geven aan essentiële functies bij het realiseren van deze kerntaken. Met het aannemen van extra mensen zullen de achterstanden weggenomen kunnen worden en kan Harlingen op passende wijze haar inwoners correct bedienen.

Omschrijving	fte	Structureel				Eenmalig 2023
		2023	2024	2025	2026	
bestuursadviseur	1,00	95.000	95.000	95.000	95.000	
juridisch adviseur	0,89	79.000	79.000	79.000	79.000	
administratieve ondersteuning JZ	0,67	50.000	50.000	50.000	50.000	
teamleider onderdeel Vergunningverlening Toezicht Handhaving	1,00	95.000	95.000	95.000	95.000	
medewerker HRM bij het team ondersteuning	0,67	50.000	50.000	50.000	50.000	
medewerker communicatie bij het team dienstverlening	0,89	60.000	60.000	60.000	60.000	
beleidsmedewerker parkeren bij het team openbare werken	1,00	89.000	89.000	89.000	89.000	
dekking lagere vennootschapsbelasting		22.000-	22.000-	22.000-	22.000-	
formatie team Vergunningverlening Toezicht Handhaving	1,00	75.000	75.000	75.000	75.000	
formatie team Vergunningverlening Toezicht Handhaving	1,00	75.000	75.000	75.000	75.000	
formatie team Vergunningverlening Toezicht Handhaving	1,00	75.000	75.000	75.000	75.000	
extra formatie Bibob taken		40.000	40.000	40.000	40.000	
administratieve ondersteuning team Openbare Werken	0,50	58.000	58.000	58.000	58.000	
beleidsmedewerker burgerzaken	0,50	37.000	37.000	37.000	37.000	
medewerker KCC	0,89	49.000	49.000	49.000	49.000	
archivaris	0,78	65.000	65.000	65.000	65.000	
stedenbouwkundige	0,67	60.000	60.000	60.000	60.000	
regisseur/adviseur verkeer en parkeren	1,00	89.000	89.000	89.000	89.000	
medewerker bestuurssecretariaat	1,00	60.000	60.000	60.000	60.000	
medewerker duurzaamheid	0,50					40.000
formatie citymarketing			35.000	35.000	35.000	
ICT: CISO	0,45	50.000	50.000	50.000	50.000	
medewerkers schaal 4 naar schaal 5		39.000	39.000	39.000	39.000	
reiskostenvergoeding woon-werk		116.000	116.000	116.000	116.000	
uitbreiding formatie cultuur en subsidiebeleid		70.000	70.000	70.000	70.000	
Totaal		1.454.000	1.489.000	1.489.000	1.489.000	40.000

In dit kader wordt vanaf 2023 € 1.454.000 gereserveerd voor het aantrekken van nieuw personeel.

Efficiencyslag

Onderdeel van het traject 'Samen Harlingen' is het zoeken naar manieren om zaken efficiënter in te richten en kritisch te beschouwen of het hier en daar in de begroting een beetje minder kan. Uit een eerste analyse blijkt dat het realistisch is om op deze manier € 1 miljoen te besparen. Dat lukt niet in één keer. De bedoeling is om hier gedurende de komende raadstermijn naar toe te groeien. Voor het begrotingsjaar 2023 geldt dat er inmiddels voor ruim € 300.000 aan besparingen is gevonden. Deze zijn in de voorliggende begroting verwerkt.

Dit betekent dat voor 2024 en verder er een opdracht ligt om de organisatie zodanig te versterken en in te richten dat ook de resterende € 700.000 wordt bespaard.

De voorbereidingen van dit project (projectplan, inventarisatie, monitoring etc.) zijn reeds gestart en worden in 2023 uitgewerkt, zodat dit onderdeel bij de begrotingsbehandeling van 2024 en verder kan worden betrokken.

Indicator Ziekteverzuim

Indicator	2019	2020	2021
Ziekteverzuim 25-35 jaar	3,80%	5,76%	5,44%
Ziekteverzuim 35-45 jaar	5,91%	7,17%	4,47%
Ziekteverzuim 45-55 jaar	3,08%	2,30%	3,72%
Ziekteverzuim onder 55-plussers	7,25%	7,72%	8,41%
Gemiddeld ziekteverzuim	5,08%	4,87%	5,20%

Vitaliteit

Vitaliteit van onze medewerkers is een groot goed, waar we op investeren, bijvoorbeeld door elke week vers fruit op alle afdelingen aan te bieden. Om te komen tot een vitale gemeente Harlingen, is aandacht voor ieders vitaliteit van belang.

In de teamplannen en de cyclus van gespreksvoering met de medewerkers zal in 2023 extra aandacht voor de vitaliteit zijn opgenomen. Wat heeft de individuele medewerker nodig en hoe kunnen we daarin voorzien. De teamleiders worden gesteund om volwaardig en krachtig te kunnen opereren naar hun medewerkers om zo nauw contact met medewerkers te onderhouden en ervoor te zorgen dat iedereen zich vitaal voelt.

Inkoop en aanbesteden

Ook in 2023 is er aandacht voor doelmatigheid en rechtmatigheid op het gebied van inkoop. Tevens is er aandacht voor Maatschappelijk verantwoord inkopen, waaronder: Social Return, AVG, duurzaamheid en circulaire economie. Ook wordt er een rechtmatigheidstoets afgerond waarbij gekeken wordt door inkoop of alle inkoopacties boven de Europese aanbestedingsgrens wel rechtmatig zijn ingekocht. Tegelijk met de rechtmatigheidstoets zal een spendanalyse worden afgerond, waarbij er gekeken wordt of de inkoopacties wel gemeld zijn zoals vermeld in het inkoop- en aanbestedingsbeleid. Tevens wordt expliciet in beeld gebracht wat er aan inhuur is ingekocht.

Van de inkoopacties die gemeld zijn, wordt een inkoopoverzicht bijgehouden en daaruit wordt een inkoopmonitor gemaakt. De inkoopmonitor brengt in beeld hoe er invulling gegeven is aan de onderwerpen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid, zoals lokaal inkopen, duurzaam inkopen, gezamenlijke inkoop, SR en de verdeling in leveringen, diensten en werken.

Gedurende het gehele jaar zullen diverse inkoopacties begeleid worden en zullen de formats, inkoopbeleid en de algemene voorwaarden worden geactualiseerd. Er zullen basiscursussen en verdiepingscursussen voor decentrale inkopers georganiseerd worden.

Het streven is om het contractbeheer beter op orde te brengen.

De centrale inkoopadviseur zal gesprekken voeren met de teammanagers, teamleiders en budgethouders waarbij o.a. bovenstaande onderwerpen besproken zullen worden.

Juridisch specialisme

Civil recht

Evenals in voorgaande jaren zullen in 2023 de juridische kosten, met name de advocaatkosten, naar verwachting relatief hoog zijn. Begin 2022 zijn belangrijke stappen in de vorm van minnelijke oplossingen zijn gezet in een tweetal civielrechtelijke dossiers waarmee de desbetreffende geschillen zijn beslecht. Momenteel zijn twee grotere civielrechtelijke procedures aanhangig bij de rechtbank respectievelijk het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden. Beide procedures zullen naar verwachting tot eind 2023 doorlopen. Ingeval geen nieuwe grote civiele procedures gestart worden, zullen de juridische kosten ten opzichte van de voorgaande jaren afnemen. Uiteraard kan niet worden uitgesloten dat zich het komende (begrotings)jaar geen nieuwe procedures zullen voordoen.

Bestuursrecht

Op het gebied van het publiekrecht zal de stapsgewijze verdere invoering van de Wet Open Overheid (de WOO) gevolgen hebben voor de organisatie. Vanuit de overheid is voor de invoering van deze wet structureel en incidenteel geld beschikbaar gesteld aan de gemeenten.

De tendens is dat overheden telkens meer transparant moeten werken. In het kader van de WOO maar ook de Wet Elektronische Publicaties (de WEP, ingevoerd 1 juli 2021) is het de bedoeling dat de burger telkens meer informatie online terug moet kunnen vinden. Om dit al kleine gemeente voor elkaar te krijgen is nog best een uitdaging waarbij externe hulp zeker niet uitgesloten moet worden.

De invoering van de Omgevingswet is wederom uitgesteld en zal nu naar verwachting op 1 januari 2023 in werking treden, mits in oktober blijkt dat de ICT-problemen met het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) opgelost zijn. Als dat niet het geval is dan kan er alsnog aan de noodrem worden getrokken door de 1e Kamer en wordt invoering wederom uitgesteld. Het werken met de Omgevingswet zal naar verwachting in de eerste jaren tot hogere juridische kosten leiden, zoals gebruikelijk is bij invoering van nieuwe wetgeving. Gelet op het feit dat de Omgevingswet wordt gezien als de grootste wetgevingsoperatie sinds de Grondwet uit 1848, zal het werken met deze wet de eerste jaren naar verwachting op velerlei gebied tot extra kosten leiden. Zo ook op juridisch vlak. Toepassing en interpretatie van nieuwe regelgeving zal tot een toename van juridische geschillen leiden, aan de hand waarvan zich nieuwe jurisprudentie zal ontwikkelen.

Privacy

De invoering van de Algemene Verordening Gegevensverwerking (AVG) in 2018 heeft ervoor gezorgd dat er meer en nadrukkelijk aandacht is voor de bescherming van (bijzondere) persoonsgegevens. Binnen de gemeente worden er veel (bijzondere) persoonsgegevens verwerkt. Dit maakt dat de gemeente een belangrijke verantwoordelijkheid heeft waar het gaat om het beschermen van deze (bijzondere) persoonsgegevens. Alle gegevensverwerkingen binnen de gemeente Harlingen zijn inzichtelijk gemaakt en opgenomen in het verwerkingsregister. In 2023 zullen de, in de voorgaande periode, ingezette werkzaamheden worden vervolgd. Concreet betekent dit dat er wordt doorgegaan met het opstellen van Data Privacy Impact Assessments waarmee de risico's die samenhangen met de verwerking van de persoonsgegevens worden ingeschat. Daarnaast het zorgdragen voor het treffen van passende technische en organisatorische (beveiligings-) maatregelen ter bescherming van de aanwezige (bijzondere) persoonsgegevens

binnen de gemeente. Het treffen van passende technische- en organisatorische maatregelen kent daarbij een sterke samenhang met de werkzaamheden die worden uitgevoerd binnen het thema ‘informatiebeveiliging’. Daarnaast zal er ook in 2023 worden doorgedaan met bewustwordingsactiviteiten voor (interne) medewerkers om ze blijvend bewust te maken van de risico's die samenhangen met het werken met, en het verwerken van privacygevoelige informatie.

Informatiebeveiliging

Vanaf 2020 is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) verplicht voor alle overheden binnen Nederland. De BIO is een eenduidig normenkader waaraan ook de gemeente Harlingen moet voldoen. De gemeente Harlingen heeft de afgelopen periode de nodige stappen gezet waar het gaat om het voldoen aan de BIO. Het “Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten 2023” dat binnenkort wordt gepubliceerd door de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) en de uitkomsten van de ENSIA vormen de richting van de werkzaamheden die in 2023 op het vlak van informatiebeveiliging zullen plaatsvinden. Tegelijkertijd is informatiebeveiliging een continu proces. Dit betekent dat we reeds getroffen maatregelen moeten blijven onderhouden en verbeteren om zo de effectiviteit van getroffen maatregelen te blijven waarborgen.

Bewustwordingsactiviteiten zullen worden doorgezet om de interne medewerkers bewust te blijven maken van de risico's die samenhangen met het gebruik van informatiesystemen en data. Daarnaast zullen we doorgaan met het treffen van passende technische en organisatorische maatregelen. Hierbij ligt de focus op het treffen van maatregelen waarmee we grootste risico's, die samenhangen met de beschikbaarheid van processen en systemen en de integriteit en vertrouwelijkheid van data, beperken.

F. VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is de raad inzicht te verschaffen in beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente over door derden uit te voeren processen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Dat zijn deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen. Een bestuurlijk belang heeft de gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft. Hieronder wordt verstaan dat namens de gemeente een burgemeester, wethouder, raadslid of ambtenaar de volgende functie(s) vervult bij een derde rechtspersoon:

- lid van het Algemeen Bestuur
- lid van het Dagelijks Bestuur

Een financieel belang heeft de gemeente indien de middelen die deze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. De gemeente Harlingen heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en overige samenwerking-verbanden. Voor maar een gedeelte van deze verbonden partijen geldt dat zij een rol spelen in de beleidsvoering van de gemeente. In andere gevallen is de participatie van de verbonden partijen historisch gegroeid. Hieronder zijn de verbonden partijen van de gemeente opgenomen met daarbij de bestuurlijke vertegenwoordigers gebaseerd op de situatie per 1 september 2022.

De verbonden partijen

A. Publiekrechtelijke partijen

- Werkvoorzieningschap Fryslân-West (Empatec)
- Welstandszorg Hûs en Hiem
- Sociaal Domein Fryslân
- Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân
- Publieke Gezondheids- en Veiligheidsregio Fryslân
- De Marrekrite
- Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

B. Privaatrechtelijke partijen

- Bank Nederlandse Gemeenten
- N.V. Port of Harlingen
- Omrin (Afvalsturing Friesland en Fryslân Miljeu)
- Onderdelen van voormalig N.V. Essent
- Openbare Verlichting en Energie Fryslân (OVEF)

Kerngegevens

Hieronder worden kort een aantal van de verbonden partijen uitvoeriger besproken vanwege het belang wat de gemeente bij deze partijen heeft. Hierbij besteden we dan aandacht aan de doelstelling, de activiteiten, het financiële en bestuurlijke belang, het eigen- en vreemd vermogen en het resultaat van de verbonden partij.

A. Publiekrechtelijke partijen

Naam	Werkvoorzieningschap Fryslân-West (Empatec)
Vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Sneek
Doel	Het op bedrijfsmatige verantwoorde wijze doen uitvoeren van taken van en voor de deelnemende gemeenten op het terrein van gesubsidieerde arbeid. Dit gebeurt via de NV Empatec.
Activiteiten	Bieden van werkgelegenheid onder aangepaste omstandigheden
Financieel belang	Bijdrage per werknemer afkomstig uit gemeente
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur Wethouder Schoute is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur

Gemeentelijke bijdrage:

	2023	2024	2025	2026
	1.973.971	1.853.210	1.783.646	1.677.117
Eigen vermogen	Ultimo 2021: € 2.164.275			
Vreemd vermogen	Ultimo 2021: € 2.476.000			
Resultaat 2021	Nadelig saldo: € 954.000			

Naam	Welstandszorg Hûs en Hiem								
Vorm	Gemeenschappelijke regeling								
Vestigingsplaats	Leeuwarden								
Doel	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland								
Activiteiten	Adviseren van de 18 gemeenten in het kader van de Woningwet, Monumentenwet en de Monumentenverordening								
Financieel belang	De Welstandszorg Hûs en Hiem wordt gefinancierd middels een adviesbijdrage per aangevraagd advies								
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur Wethouder de Groot is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur								
Gemeentelijke bijdrage:									
<table><tr><th>2023</th><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th></tr><tr><td>45.000</td><td>45.000</td><td>45.000</td><td>45.000</td></tr></table>		2023	2024	2025	2026	45.000	45.000	45.000	45.000
2023	2024	2025	2026						
45.000	45.000	45.000	45.000						
Eigen vermogen	Ultimo 2021: € 454.558								
Vreemd vermogen	Ultimo 2021: € 136.383								
Resultaat 2021	Voordelig saldo: € 104.369								

Naam	Sociaal Domein Fryslân								
Vorm	Gemeenschappelijke regeling (Centrumregeling) Centrumgemeente Gemeente Leeuwarden								
Activiteiten	Wettelijke taken op het terrein van jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de functies voor deze taken die zien op beleidsvoorbereiding, de inkoop, het contractmanagement en beheer, het financieel administratief verwerken evenals het cliëntenbeheer.								
Financieel belang	De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de jeugdwet.								
Gemeentelijke bijdrage :									
<table><tr><th>2023</th><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th></tr><tr><td>64.928</td><td>64.928</td><td>64.928</td><td>64.928</td></tr></table>		2023	2024	2025	2026	64.928	64.928	64.928	64.928
2023	2024	2025	2026						
64.928	64.928	64.928	64.928						
Eigen vermogen	Ultimo 2021: n.v.t.								
Vreemd vermogen	Ultimo 2021: n.v.t.								
Resultaat 2021	N.v.t.								

Naam	Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noordwest Fryslân		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Franeker		
Doel	Het op bedrijfsmatige wijze (doen) uitvoeren van taken van de 4 deelnemende gemeenten op de terreinen van de sociale zekerheid en de gesubsidieerde arbeid.		
Activiteiten	Uitvoering van de P-wet, WMO (prestatievelden huishoudelijke verzorging en voorzieningen gehandicapten), Jeugdwet, Wet Inburgering en overige wetten op de terreinen van de sociale zekerheid en de gesubsidieerde arbeid waarvan de uitvoering aan de gemeentebesturen al dan niet in Medebewind is opgedragen.		
Financieel belang	De dienst SoZaWe Noordwest Fryslân wordt als volgt gefinancierd: 30% naar rato van het inwoneraantal en 70% naar rato van het aantal uitkeringsgerechtigden/Wmo-cliënten.		
Bestuurlijk belang	Wethouders Sijsma is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur. Wethouder de Groot is lid van het Dagelijks Bestuur.		
Gemeentelijke bijdrage:			
2023	2024	2025	2026
21.594.081	22.150.337	22.808.027	23.437.858
Eigen Vermogen	Ultimo 2021: € 654.806		
Vreemd Vermogen	Ultimo 2021: € 13.154.198		
Resultaat 2021	Nihil		

Naam	Publieke Gezondheids- en Veiligheidsregio Fryslân		
Vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Leeuwarden		
Activiteiten	Per 1 januari 2007 zijn de Brandweer Fryslân en GGD/ GHOR Fryslân gefuseerd tot de hulpverleningsdienst Fryslân. Daarmee is de verplichte bestuurlijke integratie in het kader van de vorming van de veiligheidsregio's tussen de regionale brandweer en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR) gerealiseerd.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Sjerps is vanuit haar functie lid van het algemeen bestuur. Wethouder de Groot is lid van de bestuurscommissie Gezondheid en Burgemeester Sjerps is lid van de bestuurscommissie Veiligheid		
Gemeentelijke bijdrage:			
2023	2024	2025	2026
1.775.971	1.828.163	1.883.189	1.926.520
Eigen vermogen	Ultimo 2021: € 9.753.104		
Vreemd vermogen	Ultimo 2021: € 87.723.841		
Resultaat 2021	Voordelig saldo: € 2.985.062		

Naam De Marrekrite

Vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	De gemeenschappelijke belangen van de deelnemers te behartigen op het gebied van een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de watersport en waterrecreatie, dit met inachtneming van de belangen van natuur en landschap.
Activiteiten	Beheer en onderhoud aanlegvoorzieningen
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage
Bestuurlijk belang	Per deelnemende gemeente 1 lid in het Algemeen bestuur Wethouder Schoute is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur

Gemeentelijke bijdrage:

2023	2024	2025	2026
5.923	6.106	6.366	7.568

Eigen vermogen	Ultimo 2021: € 4.663.877
Vreemd vermogen	Ultimo 2021: € 1.996.468
Resultaat 2021	Voordelig saldo: € 130.982

Naam

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

Vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	Het inzetten op een betere en veilige leefomgeving in Fryslân. Hiervoor voeren ze een aantal taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving uit die voorheen werden uitgevoerd door overige partijen (rijk, provincie, gemeenten, waterschappen, brandweer).
Activiteiten	Verlenen van vergunningen, houden van toezicht, handhaving en advisering op het gebied van licht, geluid, trillingen, bodem, energie, externe veiligheid en juridische zaken.
Financieel belang	Aandelen en naar rato van afname diensten.
Bestuurlijk belang	Stemrecht naar rato van de aandelen lid van het Algemeen Bestuur: wethouder Sijsma

Gemeentelijke bijdrage:

2023	2024	2025	2026
495.843	495.843	495.843	495.843

Eigen vermogen	Ultimo 2021: € 1.474.397
Vreemd vermogen	Ultimo 2021: € 5.280.240
Resultaat 2021	Voordelig saldo: € 173.269

B. Privaatrechtelijke partijen

Naam Bank Nederlandse Gemeenten

Vorm	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel	De uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden.
Activiteiten	Verlenen van bancaire diensten
Financieel belang	31.200 aandelen à € 2,50 nominaal
Bestuurlijk belang	Stemrecht naar rato aandelenbezit
Eigen vermogen	Ultimo 2021: € 5.062 miljoen
Vreemd vermogen	Ultimo 2021: € 143.995 miljoen
Resultaat 2021	Nettowinst: € 236 miljoen

Naam N.V. Port of Harlingen

Vorm	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Harlingen
Doel	Het beheren, ontwikkelen en exploiteren van havens te Harlingen met bijbehorende haventerreinen.
Activiteiten	Exploitatie van de haven, zoals het ontwikkelen, aanleggen en beheren van de haveninfrastructuur en haven suprastructuur. Het verzorgen van de logistieke dienstverlening voor de afhandeling van goederenstromen.
Financieel belang	100%
Bestuurlijk belang	100% aandeelhouder Wethouder Schoute is de vertegenwoordiger namens de aandeelhouder
Eigen vermogen	Ultimo 2021: € 4.899.470
Vreemd vermogen	Ultimo 2021: € 6.307.851
Resultaat 2021	Voordelig saldo: € 861.203

Naam

Vorm
Vestigingsplaats
Doel

Activiteiten
Financieel belang
Bestuurlijk belang

Eigen vermogen
Vreemd vermogen
Resultaat 2021

Eigen vermogen
Vreemd vermogen
Resultaat 2021

Naam

Vorm
Vestigingsplaats
Doel

Bestuurlijk belang
Financieel belang
Eigen vermogen
Vreemd vermogen
Resultaat 2021

Afvalsturing Fryslân / Fryslân Milieu (Omring)

Gemeenschappelijke regeling
Heerenveen
Het verwijderen en voorkomen van het Friese afval in alle Friese gemeenten conform de voorgeschreven milieudoelstellingen en dat tegen zo laag mogelijke kosten.
Afvoeren en verwerken van afval
Aandelen
Stemrecht naar rato van de aandelen
Vertegenwoordiger namens de gemeente als Aandeelhouder: nog te bepalen
Afvalsturing Fryslân
Ultimo 2021: € 64.757.000
Ultimo 2021: € 128.437.000
voordelig saldo: € 4.936.000
NV Fryslân Milieu
Ultimo 2021: € 11.487.000
Ultimo 2021: € 7.452.000
Voordelig saldo: € 2.834.000

Openbare Verlichting & Energie Fryslân (OVEF)

Coöperatie
Leeuwarden
Inkoop van energie en de verduurzaming verzorgt voor leden en afnemers. Verder beheren ze de data die uit de energiemeters komt en adviseren ze de leden en afnemers hierover. Op het gebied van openbare verlichting kopen ze het beheer en onderhoud van een kleine 100.000 lichtmasten in. Ook verzorgen ze het beheer van de publieke laadpalen in Friesland. De uitvoering van het beleid is verdeeld over de diensten Openbare Verlichting (OVL), Energie en Laadinfra.
Lidmaatschap
Afname van diensten
N.v.t.
N.v.t.
N.v.t.

Diverse deelnemingen in verband met verkoop aandelen Essent en Attero.

In 2009 is besloten de aandelen in het productie- en leveringsbedrijf van Essent te verkopen aan energiebedrijf RWE. Netwerkbedrijf Enexis is hierbij eigendom gebleven van de publieke aandeelhouders. Daarnaast is een aantal Special Purpose Vehicles (SPV's) opgericht om de verkoop van Essent en Attero financieel verder af te wikkelen. Uit de verkoop van Essent aan RWE en Attero aan Waterland vloeien de onderstaande verbonden partijen voort.

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
Vorm	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats	Den Bosch
Doel	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. is 100% aandeelhouder van Energy Resources Holding BV, een voortzetting van Essent Business Development B.V. Welke een 50% belang heeft in N.V. Elektriciteit Productiemaatschappij Zuid Nederland (EPZ). Zodra de juridische obstakels voor de vervreemding van het 50% belang in EPZ voor de huidige publieke aandeelhouders zijn weggenomen, wordt in principe dit belang en daarmee deze onderneming overgedragen aan RWE. Hierover zijn tijdens de verkoop van Essent aan RWE afspraken gemaakt tussen de toenmalige Essent aandeelhouders en RWE. EPZ houdt zich bezig met de winning van energie uit een kerncentrale (Borsele), een kolen- en biomassacentrale en een windpark.
Bestuurlijk Belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Dividend
Eigen vermogen	Ultimo 2021 € 1.535.187
Vreemd vermogen	Ultimo 2021 € 6.925
Resultaat 2021	Nadelig saldo € 34.208

Naam	CSV Amsterdam BV (Claim Staat Vennootschap BV)
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats	Den Bosch
Doel	Samenwerking inzake procedure tegen de staat in verband met de nadelige financiële gevolgen van de splitsingswet voor de (voormalige) aandeelhouders van Essent en Attero.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Dividend
Eigen vermogen	Ultimo 2021 € 312.379
Vreemd vermogen	Ultimo 2021 € 22.664
Resultaat 2021	Nadelig saldo € 42.665

G. GRONDBELEID

Visie op het grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid is beleid dat de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening ondersteunt. Het grondbeleid streeft naar het creëren van ruimte voor verschillende functies zoals wonen, infrastructuur, welzijn, zorg, bedrijventerreinen, detailhandel, natuur en recreatie door het ondersteunen of oppakken van concrete ontwikkelinitiatieven.

Het gemeentelijk grondbeleid is één van de belangrijkste instrumenten om bestuurlijke doelen op het gebied van ruimtelijke beleidsopgaven te realiseren. De financiële impact van grondbeleid is groot. De resultaten op grondexploitaties en de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

In 2023 wordt er gewerkt met de geactualiseerde nota grondbeleid die medio 2020 is vastgesteld gepresenteerd zal worden. Deze zal grotendeels dezelfde lijn volgen als het voorgaande beleid. Bijzondere aandachtspunten zijn daarbij de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de gevolgen van het Didamarrest. In het Didam-arrest van 26 november 2021 heeft de Hoge Raad voor het eerst geoordeeld dat overheidslichamen bij verkoop van onroerende zaken op grond van het gelijkheidsbeginsel gelegenheid moeten bieden aan potentiële gegadigden om mee te dingen.

Doel grondbeleid

Bij de vaststelling van de nota grondbeleid in 2020 zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

- het tijdig mogelijk maken van het maatschappelijk gewenste ruimtegebruik;
- het realiseren van nieuwe ontwikkelingen tegen aanvaardbare maatschappelijke gevolgen met
- een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten;
- het bevorderen van de kwaliteit van de openbare werken en de openbare ruimte.

Focus 2023

Verwerven vastgoed

Grootschalige grond- en vastgoedverwervingen worden op dit moment niet voorzien. Mochten er strategische grondposities of vastgoed beschikbaar komen, dan zal de gemeenteraad tijdig worden meegenomen.

Gronduitgifte

Voor wat betreft de grondposities die de afgelopen jaren zijn aangekocht zal de focus liggen op het maken van plannen voor een passende invulling van deze locaties, waarbij de Willemshaven, de gebiedsontwikkeling Westerse Zijde prioriteit hebben. In het gebied Westerse Zijde zullen naar verwachting in 2023 enkele transacties plaats gaan vinden.

Het uitbreidingsplan Ludinga is op dit moment de enige lopende exploitatie voor wat betreft woningbouw. Verkoop hiervan geschiedt via de projectontwikkelaar. Daarnaast is op bedrijventerrein Oostpoort nog een beperkt aantal bouwrijpe bedrijfskavels beschikbaar. Streven is om deze in 2023 te gaan verkopen.

Afstoten vastgoed

Voor leegstaande en leegkomende gemeentelijke gebouwen wordt gezocht naar de beste herbestemmingsvorm en/of worden panden verkocht.

Verkoop erfpachtgrond

Van oudsher is de gemeente eigenaar van relatief veel erfpachtgrond. Deze gronden kunnen, als de erfpachter daar om vraagt, in een aantal gevallen in eigendom worden overgedragen in de erfpachter.

Uitvoering grondbeleid

Sinds een aantal jaar is er veel aandacht zijn voor inbreiding en herbestemming. Dat zal de komende jaren niet veranderen is de verwachting. Dat zorgt ervoor dat indien deze locaties niet in eigendom zijn van de gemeente, in de praktijk een meer passieve/faciliterende rol wordt gespeeld. In de nota grondbeleid is vastgelegd op welke wijze kostenverhaal plaatsvindt. Voor wat betreft een aantal ontwikkellocaties heeft de gemeente Harlingen in de afgelopen jaren diverse grondposities verworven. Dit zijn over het algemeen ook herbestemmings- en/of inbreidingslocaties. In het geval dat de gemeente eigenaar is van de grond, bestaat de mogelijkheid (en ligt het soms ook meer voor de hand) om de exploitatie in

eigen hand te nemen. Hier zal de rol van de gemeente meer actief zijn. De ontwikkeling van het Willemshavengebied en het Westerzeedijkgebied zijn daar goede voorbeelden van.

Risico's in de grondexploitatie

Als algemene risico's in de grondexploitaties kunnen worden genoemd:

- conjunctuur- en renterisico's waardoor de vraag naar bouwgrond in kan zakken en renteverliezen kunnen ontstaan.
- verandering in woon- en werkvoorkeuren en behoeftes tussen het tijdstip van tot stand komen van het plan en het moment van aanbieden van de bouwgrond waardoor het product niet meer aansluit op de vraag.
- het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankooprijzen.
- milieurisico's.
- planschadeclaims.
- het wellicht niet kunnen komen tot volledig kostenverhaal in geval van particuliere exploitaties.
- hogere prijsstijgingen en lagere opbrengststijgingen dan voorzien in de exploitatie-berekeningen.
- archeologie.
- politieke besluitvorming.
- capaciteit.

Niet in exploitatie genomen gronden

Harlingen heeft diverse percelen grond in voorraad voor gebiedsontwikkeling, te weten:

	oppervlakte	boekwaarde op 1 januari 2022	Boekwaarde op 31 december 2022
Het terrein Westerzeedijk	83.170	415.580	415.850
Overig (diversen verspreid in gemeente)	97.507	102.866	102.866
Totaal	180.677	518.716	518.716

Toelichting:

Het terrein Westerzeedijk

Vanwege de beperkte ontwikkelingsmogelijkheden, mede veroorzaakt door de aanwezige reserveringszone, zijn de gronden aan de Westerzeedijk afgewaardeerd naar agrarische waarde (€ 5 per m²). Dit gebied wordt in 2023 verder ontwikkeld. Bij verkoop van deze gronden zal de boekwaarde worden afgeboekt.

Overig

Het betreffen hier diverse percelen, verspreid over de gemeente, met een totale oppervlakte van 9,7 hectare. Ze hebben nog een boekwaarde van € 102.866 (€ 1,06 per m²).

Deze grond is gedeeltelijk verpacht (geraamde opbrengst € 1.606).

Erfpachtgronden

De boekwaarde van de in erfpacht uitgegeven gronden bedraagt in 2022 € 13.721.000.

Het betreft hier gronden uit oude grondexploitaties voor woningbouw (€ 16.000) en voor bedrijfsterreinen (€ 13.705.000), die niet zijn verkocht, maar in erfpacht zijn uitgegeven.

De jaarlijkse rentekosten van deze erfpachtgronden zijn geraamd op € 61.000.

De jaarlijkse opbrengst erfpachtcanon is geraamd op € 367.000.

Grondexploitaties, onderhanden werken

Er zijn momenteel geen gemeentelijke grondexploitaties. Er loopt nog een particuliere grondexploitatie, nl. het realiseren van de nieuwbouwwijk Ludinga.

Ludinga

In 2004 is gestart met de ontwikkeling van dit uitleggegebied voor woningbouw ten zuidoosten van Harlingen. Dit wordt gedaan door de projectontwikkelaar Ludinga Vastgoed BV.

De binnen dit uitleggegebied in eigendom van de gemeente Harlingen zijnde gronden zijn per 1 januari 2002 voor € 4,2 miljoen verkocht aan Ludinga Vastgoed BV. Levering en betaling vinden plaats op het moment van levering door Ludinga Vastgoed BV van gronden in bouwrijpe staat aan de nieuwe bewoners.

Voor het nog niet door Ludinga Vastgoed BV voldane gedeelte van deze koopsom ontvangt de gemeente een rentevergoeding vanaf 1 januari 2002.

In de eerste bestuursrapportage 2012 is besloten de rentelasten van de boekwaarde van dit complex niet langer bij te boeken, maar ten laste van de exploitatie te brengen. Hiermee is een belangrijk risico binnen deze grondexploitatie weggenomen.

Totaal is sinds 2005 153.748 m² geleverd aan eindgebruikers. Dit is 64,6% van de totale hoeveelheid aan Ludinga Vastgoed te leveren grond die geraamd is op ca. 24 hectare.

Financiële overzicht Ludinga	
Geraamde boekwaarde op 1 januari 2023:	€ 1.550.000
Lasten 2023:	-
Baten 2023:	€ 70.000
Geraamde boekwaarde op 31 december 2023:	€ 1.480.000

Grondexploitatie, reserves en voorzieningen

Voor grondexploitaties, waarvoor op basis van een geactualiseerde exploitatieopzet een verlies wordt geprognosticeerd, wordt een voorziening aangehouden. Uitgangspunt hierbij is een behoedzame raming van de opbrengsten.

Op dit moment zijn er geen voorzieningen voor verliesgevende grondexploitaties.

Westerzeedijk en Willemshaven

In 2019 zijn het schetsontwerp en de ontwikkelstrategie Westerzeedijk vastgesteld. Deze documenten geven de kaders voor de gebiedsontwikkeling Westerzeedijk. Het doel is van het Westerzeedijkgebied een aantrekkelijk recreatief gebied te maken. Het project geeft daarmee uitvoering aan het toeristisch actieprogramma en draag bij aan Harlingen-de gezonde stad met aanleiding voor sport, spel en recreatie. In 2022 heeft oplevering van het Balklandpark plaatsgevonden, zijn algenschermen geplaatst en is een haalbaarheidsonderzoek naar het Havenzwembad uitgevoerd. In 2023 is afronding voorzien van de sanering, grondoverdrachten naar de Zeehoeve en Recreatiepark Zeelenberg. In samenwerking met de gemeenten Noardeast Fryslan, Waadhoeke en het Wetterskip wordt gestart met de uitvoering van het project Op Paad Lâns it Waad waaronder de dijktrappen. Voor de Willemshaven wordt in 2023 de doorontwikkeling van de loodsen en ontwikkelmogelijkheden in de Willemshaven voorzien.

H. INTERBESTUURLIJK TOEZICHT

Inleiding

De Wet Revitalisering Generiek Toezicht (RGT) was vanaf 1 oktober 2012 van kracht. Hiermee veranderde het interbestuurlijk toezicht ingrijpend. Uitgangspunt van de wet was vertrouwen. Het vertrouwen dat een bestuurslaag zijn taken goed uitvoert en dat de horizontale verantwoording – van gemeentebestuur aan gemeenteraad en gedeputeerde staten aan Provinciale staten – op orde was. Daardoor kon het toezicht sober en terughoudend worden uitgevoerd. In de memorie van toelichting op de wet RGT stond dat er in 2017 een eindevaluatie van het nieuwe ‘generieke’ IBT zou plaatsvinden en dat de uitkomsten daarvan aan de Tweede Kamer zouden worden aangeboden.

Toekomstperspectief IBT

Op basis van een evaluatie is besloten om de huidige wijze van beoordelen van systematische toezicht-informatie af te schaffen omdat dit geen meerwaarde opleverde voor de gemeenten. Per organisatie wordt een toezichtvisie uitgewerkt op basis van een risicoanalyse. Maatwerk en risicogericht zijn dus de uitgangspunten. Dit leidt tot een aanpak die per gemeente kan verschillen. Per gemeente wordt gezamenlijk met de provincie een toezichtplan opgesteld waarin de grootste risico's worden bepaald en welke verbeteringen mogelijk en wenselijk zijn.

Het voordeel van de nieuwe systematiek is dat de gemeenten en de provincie nu niet tegenover elkaar, maar naast elkaar staan. Het doel is om er gezamenlijk voor te zorgen dat de kwaliteit van het openbaar bestuur naar een hoger niveau wordt getild.

IBT 2021

Vanwege het besluit om de wijze van het beoordelen van systematische toezichtinformatie af te schaffen is er in 2020 vanuit de provincie geen actie ondernomen om de IBT terreinen te beoordelen. In 2021 is gestart met het gezamenlijk opstellen van de risicoanalyse en een toezichtplan. Dit is gegaan in de vorm van een pilot (eind 2021) waaraan ook de gemeente Harlingen heeft deelgenomen.

Pilot IBT 2021

De pilot betrof gesprekken op de IBT domeinen de betrokken functionarissen van zowel de provincie als de gemeente. Per domein is de overall gang van zaken geschetst. De uitkomst was positief. Aan de hand van de gesprekken zijn een aantal aandachtspunten en risico's geschetst op basis waarvan de gemeente actie kan ondernemen. Verder zijn er afspraken gemaakt over de acties en de besprekingspunten voor de volgende keer. Deze vervolggesprekken zullen naar verwachting niet eerder dan begin 2023 plaatsvinden.

FINANCIELE BEGROTING

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lasten				
1. Bestuur en ondersteuning				
1a Ontwikkelfonds subsidie programma's	50.000	50.000		
1b Toevoeging aan de reserve Westerzeedijk	325.000			
1c Toevoeging aan de reserve stads- en dorpsvernieuwing	200.000			
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
3a Monitoring straatparkeren, verkeerstellingen	10.000			
4. Economie				
4a Actieplan economie	25.000			
4b Uitvoeringsprogramma citymarketing	50.000	50.000		
6. Sport, cultuur en recreatie				
6a Vervangen bomen Rozengracht, Schritsen, Brouwersstraat en Zuiderhaven	100.000	100.000		
8. Volksgezondheid en milieu				
8a Inzet energiecoach	30.000			
8b Medewerker duurzaamheid	40.000			
8c Uitvoering programma duurzaamheid	50.000			
8d Herinrichting begraafplaats	52.500			
Totaal lasten	932.500	200.000	0	0
Baten				
1. Bestuur en ondersteuning				
1a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	575.000	50.000		
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
3a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	10.000			
4. Economie				
4a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	108.000	50.000		
6. Sport, cultuur en recreatie				
6b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	100.000	100.000		
8. Volksgezondheid en milieu				
8a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	172.500			
Totaal baten	965.500	200.000	0	0
Saldo	- 33.000	0	0	0

Lasten

1a Ontwikkelfonds subsidie programma's

In de begrotingsjaren 2023 en 2024 wordt € 50.000 geraamd voor de voorbereiding en realisatie van meerjarige opgaven in het kader van het programma Harlingen.

1b Extra toevoeging aan de reserve Westerzeedijk

Voor de verdere ontwikkeling van het Westerzeedijkgebied (uitvoering diverse deelprojecten) wordt in 2023 een bedrag van totaal € 325.000 in de reserve Westerzeedijk gestort.

1c Vorming reserve stads- en dorpsvernieuwing

Voor de bekostiging van de projecten in het kader van stads- en dorpsvernieuwing wordt in 2023 € 200.000 in de reserve stads- en dorpsvernieuwing nieuw gestort.

3a Monitoring straatparkeren, verkeerstellingen

Voor het verrichten van verkeerstellingen ter monitoring van het straatparkeren wordt in de 2023 € 10.000 geraamd.

4a Actieplan economie

Voor het actieplan economie wordt in 2023 € 25.000 extra geraamd aanvullend aan het al beschikbare bedrag.

4b Uitvoeringsprogramma citymarketing

Voor de uitwerking van het uitvoeringsprogramma citymarketing Harlingen Welkom aan Zee wordt in 2023 en 2024 € 50.000 geraamd (totaal € 100.000).

6a Vervangen bomen Rozengracht, Schritsen, Brouwersstraat en Zuiderhaven

In de jaren 2023 en 2024 is jaarlijks € 100.000 geraamd voor vervanging van bomen in de binnenstad.

8a Inzet energiecoach

Er wordt in 2023 € 30.000 geraamd voor de inzet van een energiecoach.

8b Medewerker duurzaamheid

Voor de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid wordt in 2023 eenmalig de formatie uitgebreid. Hiervoor wordt in 2023 € 40.000 gereserveerd.

8c uitvoering programma duurzaamheid

Om binnen de uitvoering van het programma duurzaamheid de circulariteit verder vorm te geven wordt aan het eenmalige budget voor duurzaamheid een bedrag van € 50.000 toegevoegd.

8d Herinrichting begraafplaats

Voor de ruiming van het vak BB om zodoende een capaciteitsvergroting te realiseren op de algemene begraafplaats wordt in 2023 een budget van € 52.500 geraamd.

Baten

Bijdrage van de algemene investeringsreserve

Alle hiervoor geraamde incidentele lasten worden gedekt uit de algemene investeringsreserve. Het gaat hier om een bedrag van € 932.500 aan beschikkingen in 2023 en een bedrag van € 200.000 aan beschikkingen in 2024.

Voorts wordt de structurele formatie-uitbreiding bij het team omgeving, onderdeel citymarketing, in 2023 eenmalig gedekt uit de algemene investeringsreserve (€ 33.000).

OVERZICHT VAN STRUCTURELE TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN

DE RESERVES

Conform artikel 23, lid c, van het Besluit Begroting en Verantwoording dient in de programmabegroting (toelichting meerjarenraming) een overzicht te worden opgenomen van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Veelal gaat het hierbij om beschikkingen over (dekkings)reserves die worden aangehouden voor dekking van afschrijvingen op investeringen.

Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves (bedragen x € 1.000)		
Programma	Toevoegingen reserves	Onttrekkingen reserves
Programma 1 Bestuur en ondersteuning	30	30
Programma 2 Veiligheid	0	0
Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat	127	592
Programma 4 Economie	0	0
Programma 5 Onderwijs	1.166	921
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	40	217
Programma 7 Sociaal domein	0	17
Programma 8 Volksgezondheid en milieu	0	0
Programma 9 Volkshuisvesting, RO etc.	0	0
Totaal programma's	1.363	1.777

Specificatie structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Lasten

Programma 1 Bestuur en ondersteuning

1. toevoeging aan de reserve bovenwijkse voorzieningen Ludinga	30
--	----

Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat

2. toevoeging aan de reserve monumentenstichting	127
--	-----

Programma 5 Onderwijs

3. toevoeging aan de reserve onderwijshuisvesting	1.166
---	-------

Programma 6 Sport, cultuur en recreatie

4. toevoeging aan egalisatiereserve onderhoud zandstrand	40
--	----

Baten

Programma 1 Bestuur en ondersteuning

5. onttrekking aan reserve verkoop havenkantoor	30
---	----

Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat

6. onttrekking aan dekkingsreserves	405
-------------------------------------	-----

7. onttrekking aan reserve monumentenstichting	187
--	-----

Programma 5 Onderwijs

8. onttrekking aan de reserve onderwijshuisvesting	921
--	-----

Programma 6 Sport, cultuur en recreatie

9. onttrekking aan dekkingsreserves	217
-------------------------------------	-----

Programma 7 Sociaal domein

10. onttrekking aan dekkingsreserve	17
-------------------------------------	----

Toelichting:

De van Ludinga Vastgoed BV ontvangen bovenwijkse vergoedingen bij verkoop van bouwrijpe grond aan eindgebruikers worden jaarlijks in de reserve bovenwijkse voorzieningen Ludinga gestort.

Ter dekking van de jaarlijkse fluctuerende subsidie aan de monumentenstichting voor het onderhoud aan 3 monumentale bruggen en 2 monumentale sluisen wordt jaarlijks een gelijk bedrag in de reserve monumentenstichting gestort.

Ter dekking van de exploitatiekosten voor de uitvoering van het Integraal Uitvoeringsplan Onderwijshuisvesting (IHP) wordt jaarlijks een bedrag in de reserve onderwijshuisvesting gestort.

De jaarlijks fluctuerende onderhoudskosten worden geëgaliseerd door een

onttrekking (in het jaar dat het stand wordt opgespoten) of een dotatie (in het jaar dat het strand niet wordt opgespoten).

Ter compensatie van het weggevalen structurele exploitatievoordeel op het havenkantoor als gevolg van verkoop wordt jaarlijks een beschikking over de reserve verkoop havenkantoor gedaan.

Ter dekking van afschrijvingen van investeringen waarvoor dekkingsreserves worden aangehouden worden beschikkingen over dekkingsreserves gedaan.

De jaarlijkse subsidie aan de monumentenstichting voor het onderhoud aan 3 monumentale bruggen en 2 monumentale sluizen wordt gedekt uit de reserve monumentenstichting.

De exploitatiekosten voor de uitvoering van het Integraal Uitvoeringsplan Onderwijshuisvesting (IHP) worden jaarlijks gedekt uit de reserve onderwijshuisvesting.

Ter dekking van afschrijvingen van investeringen waarvoor dekkingsreserves worden aangehouden worden beschikkingen over dekkingsreserves gedaan.

Ter dekking van een afschrijving van een investering waarvoor een dekkingsreserve wordt aangehouden wordt een beschikking over een dekkingsreserve gedaan

OVERZICHT MUTATIES RESERVES 2023-2026

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Dotaties				
1. Bestuur en ondersteuning				
- Reserve bovenwijkse voorzieningen	30.000	30.000	30.000	30.000
- Dekkingsreserve cultuurfunctie entrepotgebouw				
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
- Reserve beheerplannen monumentenstichting	126.639	126.639	126.639	126.639
- Dekkingsreserve aanlegvoorzieningen Sterke Yerde				
5. Onderwijs				
- Reserve onderwijshuisvesting	1.166.000	1.182.000	1.198.000	1.214.000
6. Sport, cultuur en recreatie				
- Reserve onderhoud zandstrand	40.000	0	40.000	0
- Reserve Westerzeedijk	325.000	0	0	0
7. Sociaal domein				
- Reserve sociaal domein				
9. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing				
- Reserve stads- en dorpsvernieuwing	200.000	0	0	0
Totaal dotaties	1.887.639	1.338.639	1.394.639	1.370.639
Onttrekkingen				
1. Bestuur en ondersteuning				
- Algemene investeringsreserve	50.000	50.000	0	0
- Reserve verkoop havenkantoor	30.018	26.036	22.036	18.036
- Dekkingsreserves				
- Reserve sociaal domein				
2. Veiligheid				
- Algemene investeringsreserve				
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				

- Algemene investeringsreserve	10.000	0	0	0
- Dekkingsreserves	404.455	404.455	404.455	404.455
- Reserve beheerplannen monumentenstichting	187.279	187.279	187.279	187.279
4. Economie				
- Algemene investeringsreserve	108.000	50.000	0	0
5. Onderwijs				
- Algemene investeringsreserve				
- Reserve onderwijshuisvesting	921.480	921.480	921.480	921.480
6. Sport, cultuur en recreatie				
- Algemene investeringsreserve	425.000	100.000	0	0
- Reserve sociaal domein				
- Dekkingsreserves	216.993	216.993	216.993	216.993
- Reserve onderhoud zandstrand		40.000	0	40.000
7. Sociaal domein				
- Algemene investeringsreserve				
- Dekkingsreserves	17.032	17.032	17.032	17.032
- Reserve sociaal domein				
8. Volksgezondheid en milieu				
- Algemene investeringsreserve	172.500	0	0	0
9. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing				
- Algemene investeringsreserve	200.000	0	0	0
Totaal onttrekkingen	2.742.757	2.013.275	1.769.275	1.805.275
Saldo mutaties reserves	-855.118	-674.636	-374.636	-434.636

RECAPITULATIESTAAT

Programma	Lasten 2023	Baten 2023	Resultaat 2023	Resultaat 2024	Resultaat 2025	Resultaat 2026
Bestuur en ondersteuning	16.141.886	47.623.394	-31.481.508	-31.521.355	-31.549.368	-31.797.255
Veiligheid	1.690.134	27.000	1.663.134	1.700.415	1.739.498	1.767.163
Verkeer, vervoer en waterstaat	8.909.098	6.636.588	2.272.510	2.156.484	2.145.949	2.075.223
Economie	706.394	209.000	497.394	473.198	423.457	424.658
Onderwijs	2.375.328	486.393	1.888.935	1.897.935	1.906.935	1.906.935
Sport, cultuur en recreatie	5.008.104	812.461	4.195.643	4.324.544	4.134.172	4.217.216
Sociaal domein	27.193.566	7.833.509	19.360.057	19.527.334	19.752.652	19.948.193
Volksgezondheid en milieu	4.691.769	4.144.368	547.401	384.689	393.249	404.494
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.316.434	260.000	1.056.434	1.056.756	1.053.456	1.053.373
Saldo	68.032.713	68.032.713	0	0	0	0

INVESTERINGSPROGRAMMA

Programma / taakveld	Investeringsbedrag	Kapitaallasten			
		2023	2024	2025	2026
Programma 1 Bestuur en ondersteuning					
1.030 Beheer overige gebouwen en gronden	250.000	1.250	16.458	16.319	16.180
1.040 Overhead	237.600	615	28.855	33.690	33.330
Programma 3 Verkeer en vervoer					
3.210 Verkeer en vervoer	1.009.000	45.499	80.680	88.457	88.431
3.230 Recreatieve havens	184.000	19.427	19.427	19.427	19.427
3.240 Economische havens en waterwegen	150.600	3.706	12.181	12.118	12.055
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie					
6.520 Sportaccommodaties	279.500	11.250	21.654	21.462	21.460
6.570 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	538.000	25.039	30.334	44.020	44.623
Programma 8 Volksgezondheid en milieu					
8.720 Riolen en straatkolken	110.000	550	4.683	4.653	4.623
8.750 Begraafplaatsen en crematoria	27.000	1.485	1.552	3.219	3.190
Programma 9 Wonen en bouwen					
9.830 Materieel VVH	26.000	130	4.593	4.550	4.507
Totaal generaal	2.811.700	108.951	220.417	247.915	247.826

OVERZICHT VAN NIET IN DE BEGROTING OPGENOMEN LASTEN (ZGN. RESTLIJST NIEUWE WENSEN)

Omschrijving	Investering (afschrijven)	Eenmalig (reserve)	2023	2024	2025	2026
Vrijliggende fietsvoorziening Ludingaweg	270.000		1.012	12.825	12.744	12.663
Verbeteren ijsbaan/skeelerbaan	200.000		750	14.833	14.733	14.633
Fietspad Wijnaldum/Sexbierum	275.000		1.375	13.750	13.640	13.530
Wandelpad Midlum	53.000		198	3.930	3.904	3.878
Totaal generaal	798.000		3.335	45.338	45.021	44.704

OVERZICHT KOSTEN OVERHEAD

Omschrijving	lasten	baten	saldo 2023	saldo 2024	saldo 2025	saldo 2026
Personeel overhead	4.841.533		4.841.533	4.841.533	4.841.533	4.841.533
Afd. Dienstverlening en ondersteuning	76.150		76.150	76.150	76.150	76.150
Human Resource Management	689.986	28.403	661.583	661.554	661.525	661.496
Automatisering / informatisering	1.112.134		1.112.134	1.140.422	1.155.999	1.183.578
Financiën	99.450		99.450	99.450	99.450	99.450
Documentaire informatievoorziening	58.196		58.196	58.168	58.140	58.213
Algemene dienstverlening	415.050		415.050	415.050	415.050	415.050
Afd. Beleid en regie	55.850		55.850	55.850	5.850	5.850
Ondersteuning:						
* team Omgeving	52.550		52.550	52.550	52.550	52.550
* team Buitendienst	13.650		13.650	13.650	13.650	13.650
* team Communicatie	56.000		56.000	56.000	56.000	56.000
* team Openbare werken	36.600		36.600	36.600	36.600	36.600
* team Vergunningverlening en handhaving	18.367		18.367	18.367	18.367	18.367
* team Gebiedsteams (stad)	2.000		2.000	2.000	2.000	2.000
* team Gebiedsteams (jeugd)	1.000		1.000	1.000	1.000	1.000
* Beleidsteam	36.000		36.000	36.000	36.000	36.000
Afdeling sociaal domein	535.025		535.025	535.025	535.025	535.025
Bodedienst	65.996	1.350	64.646	64.646	64.646	64.646
Bestuurszaken/ bestuursondersteuning	3.000		3.000	3.000	3.000	3.000
Huisvesting binnendienst	777.169	35.700	741.469	744.780	748.741	746.701
Nog Huisvesting buitendienst	108.941	8.000	100.941	99.774	99.710	99.646
Multifunctioneel gebouw Het Vierkant	364.992	317.388	47.604	47.096	43.740	43.244
	9.419.639	390.841	9.028.798	9.058.665	9.024.726	9.049.749

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Harlingen;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 20 september 2022

Gelet op artikel 191 van de Gemeentewet:

Besluit:

1. De programmabegroting 2023 vast te stellen.
2. In te stemmen met de meerjarige uitkomsten tot en met 2026.
3. In te stemmen met de voorstellen voor nieuw beleid.
4. In te stemmen met het structurele budget voor Samen Harlingen.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Harlingen in zijn openbare vergadering van 26 oktober 2022.

De raadsgriffier,

De voorzitter,

BIJLAGE OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

Baten en lasten per taakveld 2023

nr.	product	lasten	baten	saldi 2023
1.0010	bestuur	1.304.056	88.326	1.215.730
1.0020	burgerzaken	400.482	182.000	218.482
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	382.090	529.191	-147.101
1.0040	overhead	9.419.639	390.841	9.028.798
1.0050	treasury	62.211	1.010.723	-948.512
1.0061	OZB woningen	136.413	1.785.667	-1.649.254
1.0062	OZB niet-woningen	84.257	2.281.516	-2.197.259
1.0063	parkeerbelasting	9.619	65.000	-55.381
1.0064	belastingen overig	52.508	180.000	-127.492
1.0070	alg. uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		37.717.373	-37.717.373
1.0080	overige baten en lasten	1.873.653	650.000	1.223.653
1.0090	vennootschapsbelasting	529.319	0	529.319
1.0100	mutaties reserves	1.887.639	2.742.757	-855.118
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.204.150	25.000	1.179.150
2.1120	openbare orde en veiligheid	485.984	2.000	483.984
3.2210	verkeer en vervoer	3.413.134	62.854	3.350.280
3.2220	parkeren	3.174.836	5.854.364	-2.679.528
3.2230	recreatieve havens	678.635	135.374	543.261
3.2240	economische havens en waterwegen	1.642.493	583.996	1.058.497
4.3310	economische ontwikkeling	182.023	0	182.023
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	145.289	2.000	143.289
4.3340	economische promotie	379.082	207.000	172.082
5.4410	openbaar basisonderwijs	43.249	0	43.249
5.4420	onderwijshuisvesting	937.106	102.260	834.846
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.394.973	384.133	1.010.840
6.5510	sportbeleid en activering	102.480	0	102.480
6.5520	sportaccommodaties	1.775.535	664.961	1.110.574

6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	516.514	68.000	448.514
6.5540	musea	405.874	18.500	387.374
6.5550	cultureel erfgoed	122.867	0	122.867
6.5560	media	492.093	60.000	432.093
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.592.741	1.000	1.591.741
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	993.370	14.500	978.870
7.6620	wijkteams	1.744.942	0	1.744.942
7.6630	inkomensregelingen	9.999.350	7.547.088	2.452.262
7.6640	begeleide participatie	2.995.549	100.000	2.895.549
7.6650	arbeidsparticipatie	757.782	0	757.782
7.6660	maatwerkvoorzieningen (WMO)	426.687	2.000	424.687
7.6671	maatwerkdienstverlening 18+	4.360.302	169.921	4.190.381
7.6672	maatwerkdienstverlening 18-	5.003.197	0	5.003.197
7.6681	geëscaleerde zorg 18+	370.692	0	370.692
7.6682	geëscaleerde zorg 18-	541.695	0	541.695
8.7710	volksgezondheid	844.142	0	844.142
8.7720	riolering	964.790	1.675.000	-710.210
8.7730	afval	1.879.097	2.360.000	-480.903
8.7740	milieubeheer	744.392	0	744.392
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	259.348	109.368	149.980
9.8810	ruimte en leefomgeving	323.416	0	323.416
9.8830	wonen en bouwen	993.018	260.000	733.018

Totaal	68.032.713	68.032.713	0
---------------	-------------------	-------------------	----------

onvoorzien structureel
eenmalige middelen

30.000
1.331.038

Baten en lasten per taakveld 2024

nr.	product	lasten	baten	saldi 2024
1.0010	bestuur	1.304.036	88.326	1.215.710
1.0020	burgerzaken	387.982	182.000	205.982
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	397.208	529.191	-131.983
1.0040	overhead	9.449.506	390.841	9.058.665
1.0050	treasury	92.117	1.010.723	-918.606
1.0061	OZB woningen	136.413	1.834.667	-1.698.254
1.0062	OZB niet-woningen	84.257	2.346.516	-2.262.259
1.0063	parkeerbelasting	9.619	66.300	-56.681
1.0064	belastingen overig	52.508	182.500	-129.992
1.0070	alg. uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		39.704.213	-39.704.213
1.0080	overige baten en lasten	3.549.943	537.000	3.012.943
1.0090	vennootschapsbelasting	561.969		561.969
1.0100	mutaties reserves	1.338.639	2.013.275	-674.636
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.241.431	25.000	1.216.431
2.1120	openbare orde en veiligheid	485.984	2.000	483.984
3.2210	verkeer en vervoer	3.429.781	62.854	3.366.927
3.2220	parkeren	3.154.443	5.979.364	-2.824.921
3.2230	recreatieve havens	683.315	135.374	547.941
3.2240	economische havens en waterwegen	1.650.533	583.996	1.066.537
4.3310	economische ontwikkeling	157.023	0	157.023
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	145.289	2.000	143.289
4.3340	economische promotie	379.886	207.000	172.886
5.4410	openbaar basisonderwijs	43.249	0	43.249
5.4420	onderwijshuisvesting	937.106	102.260	834.846
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.403.973	384.133	1.019.840
6.5510	sportbeleid en activering	102.480	0	102.480
6.5520	sportaccommodaties	1.797.387	664.961	1.132.426

6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	540.233	68.000	472.233
6.5540	musea	404.161	18.500	385.661
6.5550	cultureel erfgoed	122.867	0	122.867
6.5560	media	492.076	60.000	432.076
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.677.801	1.000	1.676.801
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	1.008.896	14.500	994.396
7.6620	wijkteams	1.744.869	0	1.744.869
7.6630	inkomensregelingen	10.281.379	7.808.471	2.472.908
7.6640	begeleide participatie	2.906.562	100.000	2.806.562
7.6650	arbeidsparticipatie	769.401	0	769.401
7.6660	maatwerkvoorzieningen (WMO)	440.812	2.000	438.812
7.6671	maatwerkdienstverlening 18+	4.493.490	169.921	4.323.569
7.6672	maatwerkdienstverlening 18-	5.080.665	25.173	5.055.492
7.6681	geëscaleerde zorg 18+	370.692	0	370.692
7.6682	geëscaleerde zorg 18-	550.633	0	550.633
8.7710	volksgezondheid	859.042	0	859.042
8.7720	riolering	967.271	1.678.002	-710.731
8.7730	afval	1.879.044	2.360.000	-480.956
8.7740	milieubeheer	624.336	0	624.336
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	206.866	113.868	92.998
9.8810	ruimte en leefomgeving	323.416	0	323.416
9.8830	wonen en bouwen	993.340	260.000	733.340

Totaal	69.713.929	69.713.929	0
---------------	-------------------	-------------------	----------

onvoorzien structureel
eenmalige middelen

30.000
2.632.328

Baten en lasten taakveld 2025

nr.	product	lasten	baten	saldi 2025
1.0010	bestuur	1.304.016	88.326	1.215.690
1.0020	burgerzaken	387.982	182.000	205.982
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	396.979	529.191	-132.212
1.0040	overhead	9.415.567	390.841	9.024.726
1.0050	treasury	122.023	1.010.723	-888.700
1.0061	OZB woningen	136.413	1.887.167	-1.750.754
1.0062	OZB niet-woningen	84.257	2.413.016	-2.328.759
1.0063	parkeerbelasting	9.619	67.600	-57.981
1.0064	belastingen overig	52.508	185.000	-132.492
1.0070	alg. uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		40.821.964	-40.821.964
1.0080	overige baten en lasten	4.861.113	937.000	3.924.113
1.0090	vennootschapsbelasting	567.619		567.619
1.0100	mutaties reserves	1.394.639	1.769.275	-374.636
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.280.514	25.000	1.255.514
2.1120	openbare orde en veiligheid	485.984	2.000	483.984
3.2210	verkeer en vervoer	3.436.616	62.854	3.373.762
3.2220	parkeren	3.132.453	5.979.364	-2.846.911
3.2230	recreatieve havens	688.304	135.374	552.930
3.2240	economische havens en waterwegen	1.650.164	583.996	1.066.168
4.3310	economische ontwikkeling	157.023	0	157.023
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	145.289	2.000	143.289
4.3340	economische promotie	330.145	207.000	123.145
5.4410	openbaar basisonderwijs	43.249	0	43.249
5.4420	onderwijshuisvesting	937.106	102.260	834.846
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.412.973	384.133	1.028.840
6.5510	sportbeleid en activering	102.480	0	102.480
6.5520	sportaccommodaties	1.808.850	664.961	1.143.889

6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	515.952	68.000	447.952
6.5540	musea	404.054	18.500	385.554
6.5550	cultureel erfgoed	122.867	0	122.867
6.5560	media	492.059	60.000	432.059
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.500.371	1.000	1.499.371
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	1.009.754	14.500	995.254
7.6620	wijkteams	1.744.800	0	1.744.800
7.6630	inkomensregelingen	10.633.274	8.126.350	2.506.924
7.6640	begeleide participatie	2.869.989	100.000	2.769.989
7.6650	arbeidsparticipatie	781.502	0	781.502
7.6660	maatwerkvoorzieningen (WMO)	455.157	2.000	453.157
7.6671	maatwerkdienstverlening 18+	4.631.341	169.921	4.461.420
7.6672	maatwerkdienstverlening 18-	5.159.538	50.346	5.109.192
7.6681	geëscaleerde zorg 18+	370.692	0	370.692
7.6682	geëscaleerde zorg 18-	559.722	0	559.722
8.7710	volksgezondheid	872.432	0	872.432
8.7720	riolering	965.589	1.675.966	-710.377
8.7730	afval	1.878.991	2.360.000	-481.009
8.7740	milieubeheer	624.280	0	624.280
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	206.291	118.368	87.923
9.8810	ruimte en leefomgeving	323.416	0	323.416
9.8830	wonen en bouwen	990.040	260.000	730.040

Totaal	71.455.996	71.455.996	0
---------------	-------------------	-------------------	----------

onvoorzien structureel
eenmalige middelen

30.000
3.590.703

Baten en lasten taakveld 2026

nr.	product	lasten	baten	saldi 2026
1.0010	bestuur	1.305.046	88.326	1.216.720
1.0020	burgerzaken	387.982	182.000	205.982
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	396.750	529.191	-132.441
1.0040	overhead	9.440.590	390.841	9.049.749
1.0050	treasury	151.929	1.010.723	-858.794
1.0061	OZB woningen	136.413	1.925.167	-1.788.754
1.0062	OZB niet-woningen	84.257	2.460.016	-2.375.759
1.0063	parkeerbelasting	9.619	68.900	-59.281
1.0064	belastingen overig	52.508	187.500	-134.992
1.0070	alg. uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		38.662.259	-38.662.259
1.0080	overige baten en lasten	2.527.339	937.000	1.590.339
1.0090	vennootschapsbelasting	586.871		586.871
1.0100	mutaties reserves	1.370.639	1.805.275	-434.636
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.308.179	25.000	1.283.179
2.1120	openbare orde en veiligheid	485.984	2.000	483.984
3.2210	verkeer en vervoer	3.435.649	62.854	3.372.795
3.2220	parkeren	3.057.746	5.979.364	-2.921.618
3.2230	recreatieve havens	693.620	135.374	558.246
3.2240	economische havens en waterwegen	1.649.796	583.996	1.065.800
4.3310	economische ontwikkeling	157.023	0	157.023
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	145.289	2.000	143.289
4.3340	economische promotie	331.346	207.000	124.346
5.4410	openbaar basisonderwijs	43.249	0	43.249
5.4420	onderwijshuisvesting	937.106	102.260	834.846
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.412.973	384.133	1.028.840
6.5510	sportbeleid en activering	102.480	0	102.480
6.5520	sportaccommodaties	1.812.596	664.961	1.147.635

6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	515.671	68.000	447.671
6.5540	musea	403.231	18.500	384.731
6.5550	cultureel erfgoed	122.867	0	122.867
6.5560	media	492.042	60.000	432.042
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.580.790	1.000	1.579.790
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	1.010.712	14.500	996.212
7.6620	wijkteams	1.744.740	0	1.744.740
7.6630	inkomensregelingen	10.972.859	8.436.144	2.536.715
7.6640	begeleide participatie	2.797.727	100.000	2.697.727
7.6650	arbeidsparticipatie	794.110	0	794.110
7.6660	maatwerkvoorzieningen (WMO)	469.881	2.000	467.881
7.6671	maatwerkdienstverlening 18+	4.775.215	169.921	4.605.294
7.6672	maatwerkdienstverlening 18-	5.241.374	75.519	5.165.855
7.6681	geëscaleerde zorg 18+	370.692	0	370.692
7.6682	geëscaleerde zorg 18-	568.967	0	568.967
8.7710	volksgezondheid	888.086	0	888.086
8.7720	riolering	963.907	1.673.932	-710.025
8.7730	afval	1.878.938	2.360.000	-481.062
8.7740	milieubeheer	624.168	0	624.168
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	206.195	122.868	83.327
9.8810	ruimte en leefomgeving	323.416	0	323.416
9.8830	wonen en bouwen	989.957	260.000	729.957

Totaal	69.758.524	69.758.524	0
---------------	-------------------	-------------------	----------

onvoorzien structureel
eenmalige middelen

30.000
933.339